

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**VİYANA'DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN KAMUSAL MEKÂN-ÇEVRE
ETKİLEŞİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yüksel Deniz MARAŞ

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Peyzaj Mimarlığı Programı

Haziran 2018

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**VİYANA'DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN KAMUSAL MEKÂN-ÇEVRE
ETKİLEŞİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Yüksel Deniz MARAŞ
(502091615)**

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Peyzaj Mimarlığı Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet OCAKÇI

Haziran 2018

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502091615 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Y. Deniz MARAŞ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “VİYANA’DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN KAMUSAL MEKÂN-ÇEVRE ETKİLEŞİMLERİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı :   **Prof. Dr. Mehmet OCAKÇI** .....
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri :   **Prof. Dr. Yasin Çağatay SEÇKİN** .....
İstanbul Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mert EKŞİ .....
İstanbul Üniversitesi

Teslim Tarihi   : 4 Mayıs 2018
Savunma Tarihi   : 6 Haziran 2018

ÖNSÖZ

Başta ara vermiş olduğum yüksek lisans tez çalışmama devam etmem konusunda bana cesaret veren ve tez görüşmelerimiz süresince birikimini ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım, değerli hocam Prof.Dr. Mehmet Ocakçı'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmama yeniden başlama gücü veren ve çalışmam süresince benden desteğini ve yardımını esirgemeyen eşim Mustafa Maraş'a, babam, annem ve kardeşime varlıkları için çok teşekkür ederim.

Mayıs 2018

Y. Deniz Maraş
Peyzaj Mimarı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
ÖZET	xiii
SUMMARY	xv
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı ve Hipotezi	2
1.2 Çalışmanın Yöntemi.....	2
1.3 Çalışmanın Sınırları.....	3
1.4 Çalışmanın Kapsamı	4
2. KAMUSAL MEKANDA İNSAN-ÇEVRE ETKİLEŞİMİ	5
2.1 İnsan Çevre Etkileşiminde Algı ve Boyutları	5
2.1.1 Duyusal algı	6
2.1.2 Bilişsel algı.....	7
2.1.3 Algıda kişisel özellikler ve sosyal çeşitliliklerin rolü	8
2.2 Kentsel İmaj	11
2.2.1 Kimlik	12
2.2.2 Strüktür.....	16
2.2.3 Anlam.....	18
2.3 Kamusal Alan Tanımı	19
2.3.1 Kamusal mekan nitelikleri	20
2.3.2 Kamusal mekan çeşitleri ve açık kamusal mekanlar	20
2.3.3 Kamusal mekanlarda kullanıcı gereksinimleri	23
2.3.4 Açık kamusal mekanlarda kullanıcı davranışları.....	25
2.4 Bölüm Sonucu	28
3. VİYANA'DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN YAŞ GRUPLARINA GÖRE KAMUSAL MEKÂN DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ- KÄRTNER STRAßE VE KURPARK OBERLAA ÖRNEĞİ	29
3.1 Araştırma Alanlarının Kamusal ve Çevresel Nitelikleri	29
3.1.1 Kärtner StraÙe	29
3.1.2 Kurpark Oberlaa.....	31
3.2 Verilerin Elde Edilmesi ve Anket Çalışmasının Değerlendirilmesi	33
3.2.1 Katılımcıların kimlik özellikleri.....	34
3.2.2 Katılımcıların kamusal mekan tercih ve davranışları	37
3.2.3 Katılımcıların Avusturya/Viyana ile kurdukları ilişkiler	60
3.3 Bölüm Sonucu	70
4. SONUÇ.....	73
KAYNAKLAR	77
EKLER	83
ÖZGEÇMİŞ.....	87

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1 : Katılımcıların kimlik özellikleri.....	35
Çizelge 3.2 : Katılımcıların kendi kimlik tanımları.....	36
Çizelge 3.3 : Katılımcıların kendi kimlik tanımlarının Viyana/Avusturya’da yaşama süreleri ile beraber değerlendirilmesi.....	37
Çizelge 3.4 : Katılımcıların Oberlaa Kurparkı/ Kärtner Caddesini haftasonu/hafta içi ziyaret saatleri	39
Çizelge 3.5 : Katılımcıların Almanca bilme Viyana/Avusturya’da kalma süreleri ile beraber değerlendirilmesi.....	67
Çizelge 3.6 : Katılımcıların Almanca bilme düzeylerinin eğitim düzeyleri ile beraber değerlendirilmesi	68
Çizelge 3.7 : Katılımcıların Avusturya/Viyana dışında iken Avusturya’yı ifade etme biçimlerinin Viyana/Avusturya’da kalma süreleri ile beraber değerlendirilmesi	69
Çizelge 3.8 : Katılımcıların Avusturya/Viyana’da yaşadıkları sorunlar	69

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1 : Rapoport Algı Filtre Şeması	8
Şekil 3.1 : Kärtner Straße Haritası	30
Şekil 3.2 : Opera Binası	30
Şekil 3.3 : Caddeden Genel Görünümler	31
Şekil 3.4 : Stephansdom.....	31
Şekil 3.5 : Kurpark Oberlaa Ulaşım Haritası	31
Şekil 3.6 : Kurpark Oberlaa Kullanım Haritası	32
Şekil 3.7 : Kurpark Oberlaa Girişi	32
Şekil 3.8 : Kurpark Oberlaa Genel Görünümü	33
Şekil 3.9 : Kurpark Oberlaa Genel Görünümü	33
Şekil 3.10 : Katılımcıların Oberlaa Kurparkı/ Kärtner Caddesini ziyaret sıklığı	38
Şekil 3.11 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark / Kärtner Caddesinde kalma süreleri	40
Şekil 3.12 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine ulaşım yolları.....	41
Şekil 3.13 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark / Kärtner Caddesine kimlerle geldikleri.....	42
Şekil 3.14 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark / Kärtner Caddesini kullanım amaçları	43
Şekil 3.15 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark / Kärtner Caddesini kullanırkenki rahatlıkları	44
Şekil 3.16 : 20-35 yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi çevresi tarifleri ve referans noktaları tanımları	45
Şekil 3.17 : 45-60 yaş grubu katılımcıların Oberlaa Kurpark çevresi tarifleri ve referans noktaları tanımları	46
Şekil 3.18 : 20-35 yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi'nde en sık gittikleri yerler.....	47
Şekil 3.19 : 45-60 yaş grubu katılımcıların Oberlaa Kurpark'ta en sık gittikleri yerler.....	48
Şekil 3.20 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine giderken veya alan içerisinde güzergâh tercihleri	49
Şekil 3.21 : Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesinde rahatsız oldukları, gitmek istemedikleri yerler.....	50
Şekil 3.22 : 20-35 Yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi'ni belirlenen sıfatlara göre değerlendirmesi	51
Şekil 3.23 : 45-60 Yaş grubu katılımcıların Oberlaa Kurpark'ı belirlenen sıfatlara göre değerlendirmesi	51
Şekil 3.24 : 20-35 yaş grubu katılımcılar için bu kriterlerden hangisi tercihlerini etkilemede daha önemli.....	53
Şekil 3.25 : 45-60 yaş grubu katılımcılar için bu kriterlerden hangisi tercihlerini etkilemede daha önemli.....	54

Şekil 3.26 :	Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine hangi mevsimlerde gitmeyi tercih ettikleri ve mekânın rüzgâr, yağmur ve benzeri korumaları hakkında düşüncelerin birlikte değerlendirilmesi.....	55
Şekil 3.27 :	20-35 yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi'nde sevdikleri özellikler.....	56
Şekil 3.28 :	45-60 yaş grubu Katılımcıların Oberlaa Kurpark'ın sevdikleri özellikleri.....	57
Şekil 3.29 :	20-35 yaş grubu Katılımcıların Kärtner Cadde'sinin sevmedikleri özellikleri.....	58
Şekil 3.30 :	45-60 yaş grubu Katılımcıların Oberlaa Kurpark'ın sevmedikleri özellikleri.....	59
Şekil 3.31 :	Katılımcıların Oberlaa Kurpark / Kärtner Caddesinde başka kullanıcılarla iletişime geçme imkanları ve bunu tercih edip etmedikleri.....	60
Şekil 3.32 :	Katılımcıların Viyana/Avusturya'da yaşama süreleri	61
Şekil 3.33 :	Katılımcıların Türkiyeli arkadaş/komşularını ziyaret etme sıklıkları	62
Şekil 3.34 :	Katılımcıların Avusturyalılarla iletişime geçtiklikleri yerler	63
Şekil 3.35 :	Katılımcıların en iyi bildiği (konuştuğu, yazdığı) dil	64
Şekil 3.36 :	Katılımcıların izledikleri Tv ve okudukları gazete, kitap, dergi dili	65
Şekil 3.37 :	Katılımcıların Almanca bilme düzeyleri	66

VIYANA’DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN KAMUSAL MEKÂN- ÇEVRE ETKİLEŞİMLERİ

ÖZET

Kentlilerin ortak kullanımına ve erişimine açık kamusal mekânlar insan-çevre etkileşimi, bakımından incelendiğinde kullanıcıların algı, tercih ve davranışlarını belirleyen pek çok değişken olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tez çalışması bu etkileşimde rol oynayan kültür, yaş grubu ve cinsiyet rolünü araştırmayı hedeflemektedir.

Çalışmada bu kapsamda ilk olarak ailesi veya kendisi Türkiye’den gelmiş ve Viyana’da yaşayan göçmenlerin Viyana’daki kamusal mekân tercihlerini anlamak üzere göçmenler ile görüşmeler yapılmıştır. Anket ve görüşmeler sonucunda yaş gruplarının farkı kamusal mekân tercihlerine göre belirlenen bir parkta (Oberlaa Kurpark; 45-60 yaş grubu) ve bir cadde de (Kärtner Straße; 20-35 yaş grubu) esas anket çalışması yapılmıştır.

Anket çalışmasından önce algı, kent imajı, kimlik, kültür, ihtiyaç, kamusal mekân, davranış gibi kavramlar teorik açıdan araştırılmıştır. Çalışmada iki yaş grubu arasında (20-35, 45-60) algı, tercih ve davranış farkları anlaşılmaya çalışılırken, aynı zamanda grup içinde kadın-erkek kıyaslamalarına da yer verilmiştir. Kamusal mekânda göçmenlik, kültürün, kimlik gibi kavramlarının insan-çevre etkileşimi bakımından etkisine her iki yaş grubunu kapsayan genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Değerlendirmeler sonucunda her iki yaş grubu içinde kamusal mekân kullanımı oldukça fazla olduğu görülmüştür. 1. Kuşağın kendi rekreasyonel alışkanlıklarını devam ettirerek kamusal alan olarak parkları tercih ettiği görülmüştür. İki kuşağın kamusal mekânda aktivite çeşitleri farklılık gösterse de iki kuşak da kendi kültüründe kişilerle vakit geçirmeyi tercih etmektedir. Kadın erkek kullanıcıların kamusal mekân kullanımı kıyaslandığında ise kadınlar açısından temel farkın güvenlik ihtiyacı olduğu görülmektedir, kadınlar geç saatlerde kamusal mekânı kullanmayı tercih etmemekte ve kamusal mekân içerisinde ıssız ve تنها olarak tanımladıkları bölgelerden rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Bunun sebebi ait oldukları kültürde kadınların kamusal mekânda edindikleri rol ile ilgilidir. Kadınların ve erkeklerin kamusal alan kullanımlarında etkinlik çeşitleri her iki yaş grubu için de değişiklik göstermektedir. Birinci kuşakta eğitim ve Almanca bilme düzeylerinin düşük olduğu, ikinci kuşakta ise bu durumun değişerek eğitim ve Almanca bilgilerinin artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Algı, Kentsel İmaj, Kimlik, Kültür, Kamusal Mekân, İhtiyaç, Davranış

PUBLIC PLACE-ENVIRONMENT INTERACTIONS OF TURKISH IMMIGRANTS IN VIENNA

SUMMARY

Public places are mirrors to a city's heterogenous and cosmopolitan nature, with their places where people of all kinds meet, and their images. They also provide information about their city's characteristic form. Urban places have a function to potentially meet everyone's needs of communication, shopping, sharing and interaction. These places for public use serve as a medium for communication and social interaction between people of different origins, such as local citizens, immigrants, and tourists. They allow these people to notice each other and meet. When the public places which allow common use for citizens are analyzed in terms of people-environment interactions, it is found that there are several variables affecting the user's perception, preferences and behavior. Understanding how the environment is perceived by people, the ways that people interact with the environment, and to which extent their interaction is allowed by their cultural backgrounds are found among the purposes of this research. This work aims mainly to research the factors of culture, age bracket and gender roles.

In the work, the initial step was to perform a pilot survey for better understanding of the public place preferences of people whose families or themselves have immigrated from Turkey to Vienna. The surveys were only performed with people (citizen or non-citizen) whose parents or themselves have immigrated from Turkey to Vienna/Austria. The participants of these surveys were analyzed in two age groups of 20-35 and 40-65. In order for the comparisons drawn between the two age groups and gender to give healthy results, the participant numbers in both age groups were selected similarly, as well as the numbers of women and men. Total participant number was determined after several person counts during the peak activity hours of the survey places, the park and the street, calculation of the weekly person/day mean and division of the results by a thousand. Both the pilot and the main surveys were performed directly with individuals by a face-to-face approach. Since no comparison between Austrians (of Austrian origin) was aimed, no survey was performed with them.

As stated before, the purpose of the pilot survey was to determine the public open places in Vienna which were visited most frequently by immigrants from Turkey, and consequently to determine where the main survey took place. In a park (Oberlaa Kurpark; 45-60 age bracket) and in a large street (Kärtner Straße; 20-35 age bracket), both of which was determined by the results of the pilot survey, the main survey was performed.

Prior to inquiring survey data, theoretical research was performed about the concepts of perception, city image, identity, culture, need, public place, and behavior. The dimensions of the concept of perception was investigated, and the concepts of sensational and cognitive perception were underlined. Whilst explaining the concept of urban image, identity and specifically, cultural identity were analyzed more in detail for the sake of better relevance to the study's aim and subject. Thereafter, public place, user needs in public place, how the user needs differ amongst users with different individual properties and cultural backgrounds, and how these translate to different user behaviors were touched upon.

In the third part of the study, where the field study is subject, the places where the surveys took place, Kärtner Straße (street) and Oberlaa Kurpark (park) were mentioned in terms of their historical facts and their public open place properties. Thereafter the data collected by the surveys were evaluated. The evaluation was done by grouping the data in three main categories of participant identity properties, public place evaluation and preferences and lastly the interactions the participants make with the city.

In this study, while it was aimed to determine the differences in perception, preferences and behavior between the two age groups (20-35, 45-60), in-group comparisons for different genders were additionally drawn. While some survey questions allowed across-age-group comparisons, due to the fact that the survey places were different (1st generation preferred Kärtner Straße and the 2nd generation preferred Oberlaa Kurpark) between the two age groups, some questions were only evaluated and compared within a single age group. In the results of this part, a broad evaluation was done including both age groups in terms of the effects of concepts such as immigration, culture, and identity on the people-environment interactions in public places.

As the results of the evaluations showed, a highly frequent use of public places was observed for both survey groups. Possibly due to the fact that the 1st generation participants were mostly born and raised in rural areas prior to their immigration from Turkey to Vienna, it was observed that they chose to persist in their recreational habits and visited parks most frequently among other public open places. While the 1st generation mostly stated that they like the public open place to be natural, green, quiet and peaceful, the 2nd generation stated that they prefer the public open places to be more active and lively. This shows that the preferences and behaviors are affected by the personal (individual) properties and the age factor, just as they are affected by cultural background. Although the age groups differed in their preference of public places, they tended to spend more time with individuals from similar or same cultures, as opposed to interacting with people with Austrian origin. This inclination was more defined in the 1st generation (45-60).

As another striking observation, the difference in levels of education between the two generations could be noticed clearly. The frequency of higher education graduates amongst the 2nd generation participants were high, whereas no single participant in

the 1st generation could be observed, who graduated from an institute of higher education. There is also a defined difference between the levels of local language (German) skills between the participants from the two generations. The 1st generation's German knowledge could be observed to be clearly inferior to that of the 2nd generation. The 1st generation have observedly developed a resistance towards learning or bettering German, even though they had been living in Austria/Vienna, a Germanophone country, for a significantly longer time on average in comparison to the 2nd generation. The reason for this phenomenon is proposed as the language and religion being the strongest pillars of the minority identity in immigrants in most cases. Minorities tend to resist using the local language and persist in speaking their mother language in the long term.

When men and women were compared for the use of public open place, a striking fundamental difference could be observed, which is the need for safety in a public open place.

Women reported that they avoid desolate places in which they feel uncanny. This need for safety could be explained by the different gender roles men and women are assigned to in their cultural background. This need for safety was observed in women from both generations and thus, this finding indicated that the cultural background is a strong modifier of behavior. Aside from that, the activity types men and women preferred in public open places, and the features they found likeable in a public open place differed in both generations.

Keywords: Perception, City Image, Identity, Culture, Public Place, User Needs, Behavior

1. GİRİŞ

Kamusal alanlar şehirde yaşayanların ortak sahipliğindedir. Bu alanlar, insanların çevreleriyle temas halinde oldukları ve temel ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerdir. Kamusal alanlar, bir toplumun her kesimi için birleşme alanları ve imgeleriyle, şehrin heterojen ve kozmopolit yapısıyla bir aynası gibidir ve şehrin karakteristik formu hakkında bilgi vermektedir. Bu ortak kullanım alanları, sosyal açıdan bireylerin diğer bireylerle olan iletişimine ortam sağlar, vatandaşların, göçmenlerin, turistlerin birbirleriyle karşılaşmalarına, tanışmalarına olanak sağlar, buralarda bir topluluk oluşturma anlamı, kullanıcılarca üretilip yenilenir. Kullanıcılar çevrelerini çeşitli şekillerde biçimlendirirken, biçimlenen çevre ve özellikleri de zaman içinde kullanıcıların davranışlarını etkiler bu ilişki karşılıklıdır.

Kentsel mekânların kullanıcıların hem fiziksel hem de sosyal beklentilerini karşılama işlevleri vardır. Kentsel kamusal mekânlar herkesin ulaşabildiği, iletişim, alışveriş, ortak paylaşım gibi değişik ihtiyaçlara cevap verme özelliğine sahiptir.

İnsanoğlu, ortaya çıktığı günden beri çevre ile temas halindedir. Kamusal alan kavramı, kimin hakkında düşündüğüne bağlı olarak birçok farklı anlam ifade eder. Bir kullanıcının kamusal alanı nasıl algıladığı, kullanıcı ve kamusal alan arasındaki etkileşim için çok önemli bir rol oynar. Kamusal alanlar kullanıcılarıyla birlikte var olduğundan, kullanıcıların bu yerleri nasıl gördüğü ve algıladığı önemlidir. Genel olarak herkes için erişilebilir bir alan olarak kabul edilen kamusal alanlar, en azından bazı yönlerden bir bireyden diğerine değişebilir.

Kültür, bireyin kamusal mekân algısını belirleyen önemli unsurlardandır. Kültür, bir toplumun ortaklaşa meydana getirdiği, benimsediği, kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi öğelerin tümüdür. Kültür toplumsal hafıza oluşturarak bireylerin davranış biçimlerine etki eder. Kültürün kuşaklar arasında aktarılma özelliği kültürü sürekli deneyimleri doğrultusunda kültür değişime uğrayabilir, fakat göçmenlerin ve etnik azınlıkların yaşadıkları ülkelerde dillerini, kültürlerini koruma davranışı içine

girdikleri söylemek mümkündür. Kullanıcıların değişen ihtiyaçları kamusal mekân kullanım davranışlarını da etkileyerek farklılıklara yol açmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amaç ve Hipotezi

Kültür insanın çevre ile etkileşimi ve davranışı ile doğrudan ilişkidir; farklı ülkeden gelen kullanıcıların kamusal mekân davranışları da farklı olabilmektedir. Çevrenin insanlar tarafından nasıl algılandığı, insanların çevre ile etkileşime geçme şekilleri kültürel altyapılarının bu etkileşime ne ölçüde imkân verdiği araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın hedefi, kendileri veya aileleri farklı bir ülkeden (kültürde) gelen kullanıcıların kamusal mekânda davranışlarının yaş grupları ve cinsiyet bağlamında incelenmesidir. Kentli göçmen kullanıcıların, kamusal alandaki tercihleri ve etkileşimleri, aktivite biçimleri ve davranışları incelenecektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotez sınanacaktır.

“Yaşamakta oldukları ülkenin kültüründen farklı bir kültürel altyapıya sahip kullanıcıların kamusal mekân davranış ve tercihleri yaş gruplarına ve cinsiyetlerine göre farklılıklar göstermektedir.”

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın üzerine kurulduğu konu farklı kültürden insanların -göçmenlerin- çevre ile etkileşimi olup, çevre, insan-çevre etkileşimi, kamusal alan, algı, kültür, davranış, kimlik gibi kavramlar literatür çalışması ile detaylandırılacaktır.

Vaka çalışması iki kademeli olarak yapılmıştır. Birinci kademe pilot anket olup, bu anket ile Avusturya/Viyana’da yaşayan Türkiyeli göçmenlerin Viyana’da gitmeyi tercih ettikleri kamusal açık mekanların ve deneklere sorulacak soruların belirlenmesi, sınanması, soruların denekler tarafından anlaşılabilirliğinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Pilot anket kış yarıyılında Viyana’da hava koşullarının da kamusal açık alan kullanımını kısıtlaması sebebiyle tarafsız kapalı mekânlarda Türkiyeli göçmenler ile okul, kütüphane, dernek, evlerinde gerçekleştirilmiştir. Pilot anket için 20-35 yaş grubundan 15, 45-60 yaş grubunda 15 kişi olmak üzere 30 kişi ile yüz yüze görüşülmüştür.

Pilot anket sonucunda iki yaş grubunun (20-35, 45-60) farklı kamusal açık mekân tercihleri gözlemlenmiş olup, verilen cevaplara göre ikinci anket çalışmasını

yapılacağı yerler saptanmıştır. Bu kamusal açık alanlardan biri park diğeri bir caddedir.

Belirlenen bu iki kamusal açık mekânda kullanıcılar ile anket ve görüşmeler yapılmadan önce hafta içi ve hafta sonu doruk saatlerde (9.30-10.30, 12.30-13.30, 17.30-18.30) kullanıcı sayımı ve gözlemleri yapılmıştır. Parkta ve caddede üç noktada yapılan sayımlar sonucunda 51.337 kişi/gün (haftalık gün ortalaması) %0,1 örneklem (51 kişi) ile anket yapılması hedeflenmiş olup 59 kişi ile anket yapılmıştır.

İki kuşak arasında karşılaştırmaların doğru sonuç verebilmesi adına denek sayıları hem iki farklı yaş grubunda hem de grup içi kadın erkek sayıları eşit tutulmaya çalışılmıştır. Anket şehir merkezindeki caddede 20-35 yaş grubundan (İkinci kuşak) 30 kişiye, parkta ise 45-60 yaş grubundan (Birinci kuşak) 29 kişiye yüz yüze yapılmıştır.

Anketlerin bilgisayar ortamına aktarılması karşılaştırmalı grafik ve çizelgelerin oluşturulmasında SPSS paket programı kullanılmıştır.

1.3 Çalışmanın Sınırları

Erasmus öğrenci değişim programı kapsamında iki dönem boyunca (güz-bahar dönemi) Viyana Teknik Üniversitesi öğrencisi olarak Viyana’da bulunulan sürede, Viyana/Avusturya’da Türk nüfusun oldukça fazla olması ve Türkiyeli göçmelerin kamusal mekân kullanımları hakkında fazla çalışma bulunmaması bu konunun seçilmesinde etkili olmuştur. Bunun dışında Viyana ve Türkiye’nin kültür yapıları oldukça farklıdır. Kamusal mekânlarda bu farklılığın ne gibi sonuçlara yol açtığı incelenmek istendiğinden, konu kamusal açık alanlarla (sokak ve park) sınırlandırılmıştır.

Anketler sadece kendileri veya aileleri Türkiye’den gelen ve Avusturya/Viyana’da yaşayan (vatandaş veya olmayan) kişiler ile yapılmıştır, çalışma bu kapsamdaki iki yaş grubunu (20-35, 40-65) inceleyecek şekilde sınırlandırılmıştır. Avusturyalılar ile karşılaştırma yapmak hedeflenmediğinden (Avusturyalılar ile) onlarla anket yapılmamıştır.

Anketlerin yapılacağı kamusal mekânlar, kapalı mekân, dernek, kütüphanelerde yapılan pilot anket sonucuna göre belirlenmiş ve çalışma belirlenen kamusal mekânlarda yapılan anketler ile sınırlandırılmıştır. Pilot anket sonucuna göre

belirlenen kamusal açık mekânlardan biri kent merkezinde bulunan bir caddedir ve bu caddede (Kärtner Straße) 20-35 yaş grubuna anket yapılmıştır. Yine pilot anket sonucuna göre 40-65 yaş grubunun kamusal açık mekân tercihini oluşturan parktır (Oberlaa Kurpark) ve bu yaş grubuna da burada anket yapılmıştır. Anketler iki yaş grubu ile de aynı sorular sorularak yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

1.4 Çalışmanın Kapsamı

Türkiyeli göçmen bu iki kuşak arasındaki bu farkı incelerken insan-çevre etkileşimi, kamusal mekânlar, algı, kültür, gibi kavramları birbirleriyle ilişkilendiren bir teorik temel ve arşiv çalışmasına dayandırılmıştır.

Avusturya/Viyana’da yaşayan farklı yaş gruplarından Türk göçmenlerin kamusal alan davranışlarını inceleyen bu çalışma kuramsal ve uygulamalı iki temel kısımdan oluşmaktadır.

İlk bölüm, giriş kısmını oluşturan çalışmanın konusu, çalışmanın amacı, çalışmanın hipotezi, araştırmanın yöntemini ve sınırlarını açıklamaktadır.

İkinci bölümde uygulamalı (anket) çalışmasının alt yapısını oluşturacak literatür ve arşiv çalışması yapılmıştır.

3. bölümde iki farklı kamusal açık alanda farklı yaş gruplarına anket yapılmış ve anket çalışmasında kullanıcıların kamusal mekân ihtiyaçlarına, eğitim, dil yeterliliklerine ve kimliklerine ait sorular sorulmuştur, anket ve gözlemlere ait sonuçlar karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

4. Bölüm çalışmanın sonuç bölümüdür ve çalışmaya ait değerlendirmeleri kapsamaktadır.

2. KAMUSAL MEKÂDA İNSAN-ÇEVRE ETKİLEŞİMİ

Bu bölümde kamusal mekânda insan etkileşimine konu olan algı, biliş, kentsel imge ve kimlik kavramları, bireysel ve toplumsal kimlik kavramı, kamusal mekân tanımları ve özellikleri, kamusal mekânda kullanıcı ihtiyaç ve davranışları açıklanmıştır.

2.1 İnsan-Çevre Etkileşiminde Algı ve Boyutları

1960 yılların başında ‘algı’, ‘çevresel algı’ kavramlarının gelişmeye başladığı görülmektedir. Bireyler çevreyi etkilerken aynı zamanda çevre tarafından etkilenmektedirler. (Carmona ve diğ., 2003). Bu etkileşim, bireyler arasındaki mesaj iletiminde veya birey-topluluk mesaj iletiminde olduğu gibi insan-çevre ve toplum-çevre arasında gerçekleşen bir karşılıklı mesaj iletimine dayanan bir iletişimle gerçekleşir. (Günel, 2007).

İnsan-çevre arasındaki etkileşim, görme, duyma, koklama ve dokunma duyuları ile bizi çevreleyen dünya hakkında bilgi edinme sürecidir (Bell, 1993). Algılama ise, duyusal olarak edinilmiş bilgilerin bir araya getirip organize edilmesi sürecidir (Carmona ve diğ., 2003). Duyular aracılığıyla beyne iletilen uyarıların basit yapısının aksine, algılama kavramı bilinç ve deneyim gibi kavramları da içeren kompleks bir düzendir (Cüceloğlu, 1998).

Algılamanın boyutları:

Bilişsellik: Bilmek, bilgiyi zihinde tutmak ve bilgiyi düzenlemek ile ilgilidir.

Algılanan çevre bu şekilde anlam kazanmaktadır.

Etkileşimsellik: Çevreden duyular vasıtasıyla ilişki kurulması neticesinde oluşan algılaşma, bireyin hem çevreye ait enformasyonları toplanmasına hem de duyularının etkilenmesine sebep olmaktadır.

Yorumsallık: Birey, önceden sahip olduğu algı ve izlenimler ile algılanan çevreyi karşılaştırarak yorumlamaktadır.

Değerlendirme: Birey değer ve önceliklerine göre çevre hakkında düşünce sahibidir ve tespitler yapmaktadır. (Ocakçı, 2013)

Bireyin sosyo-kültürel yapısıyla ilişkili olan algılama, bu dört boyutun bir arada kullanılması ile yapılan zihinsel faaliyet olarak açıklanmaktadır. Duyular ile edinilen bilgiler farklı bilinç düzeyindeki bireyler tarafından yorumlanmaktadır, yani algılama sürecinin duyuşsal ve bilişsel süreçleri tanımlamaktadır (Lam, 1977). Buna göre duyuşsal ve bilişsel algı detaylı olarak ele alınmıştır.

2.1.1 Duyuşsal algı

Fiziksel çevrede bilgi edinme sürecinde dört duyudan gelen veriler bir araya gelerek bütünü oluşturmaktadır bunlar, görme, işitme, koklama ve dokunma duyularıdır (Porteous, 1996).

Görme: Duyuşsal algılamanın %60 ını görsel veriler oluşturmakta olup en etkin veri toplama aracıdır (Hall, 1966). Mekanlar ile birey arasındaki en iyi uyumla görsel verilerle gerçekleşir. Görsel algı renk, uzaklık, şekil, doku, kontrast vb. birçok değişkenden oluşan karmaşık bir yapıdır. (Carmona ve diğ., 2003). Renk, ışık, boyut, doku, ses, oran, ölçek vb. Çevresel nitelikler bütünü oluşturan parçalardır ve birey tarafından bütün olarak algılanmaktadır, bu çevresel özelliklerin farklı şekillerde bir araya gelmesi mekânın algılanmasında farklılıklara yol açmaktadır. (Holl, 1994).

Porteus (1996) görme duyusunun diğer duyularda farkını şöyle açıklamaktadır, görmek için bakarız fakat ses ve koku bize kendiliğinden ulaşır.

İşitme: Mekânda yer alan objeler görsel alanı oluştururken, akustik alan belirli sınırları olmadan bizi çevreler. Bilgi verme açısından zayıf olan duyma, duygusal açıdan (müzik sesi, rüzgarla birlikte yaprak sesleri vb.) zengindir (Porteus, 1996).

Koklama: İşitmeden de güçsüz bir bilgi edinme kaynağı olup, duygusal etkisi ise oldukça fazladır. (Porteus, 1996).

Dokunma: Kent ilişkiler örgüsünde dokunma; doku ile ilgili deneyimler, daha çok eller ile değil, ayaklar veya oturduğumuz zaman vücudumuzun arka kısmıyla edinilmektedir (Porteus, 1996).

Çevredeki bütün uyarıcılar bireyler tarafından bu duyularla bütün olarak -bilinçli bir şekilde bir duyuya vurgu yapılmak istenmediği sürece- algılanır. (Carmona ve diğ., 2003).

2.1.2 Bilişsel algı

Algı bireyin duyuşsal uyarıları düzenleyerek mantıksal bir deneyime çevirdiği psikolojik bir biliş sürecidir (Ocakçı, 2007). Biliş kavramı görsel algı deneyiminden daha uzun bir birikim sürecini anlatmaktadır (Rapoport, 1977). Biliş sürecini Downs ve Stea (1973) bireyin çevreden edindiği bilgileri, kodlama, depolama ve hatırlama aşamaları ile psikolojik olarak çözümleyip bir araya getirdiği bir yapı olarak açıklamakta ve bu şekilde bireyin günlük yaşantısına dair çevresini tanımladığını ifade etmektedir.

Biliş süreci algı ile başlayıp zihinde yaratılan imaj ile bitmektedir. Biliş süreci, kodlama, depolama ve geri çağırma aşamalarından oluşan bellek ve öğrenme kavramını ortaya koymaktadır. Kodlama bilginin belleğe girmesi, depolama hafızaya saklanması, geri çağırma ise hafızanın hatırlaması yoluyla bilgiyi geri getirmesidir. (Morgan, 1995). Çevreyi öğrenme kavramı ise verilerin algılanması, düzenlenmesi ve tekrarlanmasını ifade etmektedir. Bazı hallerde bu veriler bireyin daha önce karşılaşmadığı verilerdir ve yeni bilgiler şeklinde bireye eklenir. Bazen ise önceden karşılaşmış veriler birey tarafından tanınır, bilgisini geliştirmesine yol açar (Ocakçı, 2007).

Algı ve bilişsel sürecin bir parçası da bilişsel şemalardır; çevre içindeki hareketleri tayin eden, yönlendiren zihinsel şablonlardır. Bu şablonlar, bireyin bir hareketi gerçekleştirirken nasıl davrandığını ve planlarını göstermektedir (Canter, 1977). Çevresel verilerin bilişsel haritalara çevrilmesi çevreden toplanan enformasyona bağlıdır fakat zihindeki haritaların birey tarafından çizilen ya da aktarılan haritalar ile arasındaki farkları açıklama oldukça zordur. (Proshansky ve diğ., 1976). Bilişsel haritalar bireyin, çevresel enformasyonları toplaması, yapılandırması ve

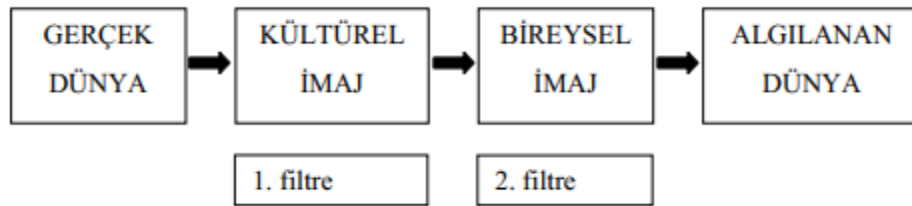
hatırlamasıyla oluşmaktadır, bu sürecin sonunda birey rotasını çizmektedir (Carmona ve diğ. ,2007).

Zihinde oluşan resimler ve bilişsel haritalar fotoğraflardan farklıdır. Bilişsel haritalar gerçekte bire bir aynı değildir, birey soyut bir mekanizma oluşturarak çevre ile etkileşim kurmaktadır (Proshansky ve diğ ,1976).

2.1.3 Algıda kişisel özellikler ve sosyal çeşitliklerin rolü

Yapısal çevrede, çevresel algılama; hem bireyin algısını ve algılanan çevrenin fiziksel ve sosyal özelliklerini kapsar. Kültür, beklentiler, önceki deneyimlerin etkisinde bireyin çevresel algısı oluşur. Rapoport (1977) çevreyi bilme ve algılama kavramlarının çevrenin yalnızca fiziksel ve biçimsel özelliklerinden ibaret olmadığını, algılama sürecindeki filtrelerin; kültürel değerler, sosyal durumu, yaşam biçimi unsurlarının varlığını vurgulamaktadır.

Çevreden alınan mesajlar işlenirken kültürel ve bireysel özellikler bir filtre görevi üstlenmektedir Çevrenin gerçek biçimi ile algılanan biçimi arasındaki farkları filtrelerin özellikleri tanımlamaktadır (Şekil 2.1) (Rapoport,1977)

Şekil 2.1: Rapoport Algı Filtre Şeması

Psikolojik bir süreç olan çevresel algılamada algı kişilerin karakteristik özelliklerine göre değişmektedir, yaş cinsiyet ve deneyim gibi faktörler biliş ve insanları çevreyi algılaması hususunda önemlidir. Bireyleri neyi, nasıl algıladıkları konusu kişisel özelliklerinin yanı sıra hangi kültürde büyüdüğü ile yakından alakalıdır (Aktürk, 1993).

İnsanların farklı durumlarda farklı hisleri vardır ve aynı uyaranlara bireyler farklı tepkiler verebilirler, algılama her bireyin kendine ait deneyimi olarak karşımıza çıkmaktadır. (Ittelson, 1960)

Yaş Faktörü: Doğduğu daha çok fiziksel çevre ile ilgilenen insan büyüdükçe, yaşla bağlı olarak, sosyal çevresiyle ilgilenmeye ve onu algılamaya başlar. Algı gençlerde daha fazla fiziksel uyaranlara bağlıyken, yetişkin bireyler için anlam ve yorumlama kavramları daha önemlidir. Odak noktaları da yaş gruplarında farklılık göstermektedir, bunun nedeni algısal duyarlılığın ve kabiliyetin de yaşla birlikte değişmesidir. (Eşen, 2007). Genç ve yetişkin yaş gruplarının kendi yaş gruplarından kullanıcılarla etkileşime geçmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Farklı kuşaklardan bireylerle aynı ortamda bulunduklarında birbirlerinden daha uzak yerlerde konumlanarak, birbirlerini görmezden gelmektedir (Holland ve diğ., 2007).

Genç kullanıcıların farklı kültürden gelen kişilerle veya farklı etnik gruplarla sosyal etkileşime geçme oranı yaşlı kullanıcılardan daha fazladır, yani yaş gruplarına göre toplumsal çeşitliliğe hoşgörü ve sosyal iletişim değişebilmektedir (Dines ve diğ., 2006)

Cinsiyet Faktörü: Kadınların erkelerle eşit haklara sahip olmaları ve kamusal hayata dahil olmaları oldukça uzun (18. Yüzyıldan günümüze kadar) zaman almıştır (Sennett, 2002). Bunun sonucu olarak kültürlerde kadın ve erkeklerin cinsiyet rolleri farklılaşarak, bu kadınların ve erkeklerin çevrenin farklı yönlerini algılayıp, çevreye karşı farklı tutumlar geliştirmelerine sebep olmuştur (Tuan ,1974).

Kadınlar çevresel görüntüleri daha hızlı algılamaktadırlar ve görsel hafızaları erkeklerle kıyaslandığında daha etkin çalışmaktadır.

Guardo ve Meisels (1985)'e göre erkekler ise sayıları daha iyi hatırlamakta ve karmaşık formları daha kolay ayırt etmektedirler (Abacı, 2009). Yani kadın ve erkeğin algılama kapasiteleri farklılık göstermektedir.

Kadın ve erkelerin kamusal mekân rollerinin farklılaştığından bahsedilmişti bu kamusal mekân algı ve kullanımlarını etkilemektedir, kadınların kamusal mekân kullanımlarında güvenlik kaygısı en göze çarpanıdır. Çalışmalar göstermiştir ki kadınların çoğu hava karardığında tek başına dışarıda olmaktan rahatsızlık duymakta, yalnızken tehlike (taciz, hırsızlık) olasılıklarını düşünerek toplu taşıma ile ulaşımı tercih etmemektedir. Fakat bu algı hem kadın hem erkek kullanıcılara uygun

tasarlanmış mekanlar ile değiştirebilir. Bu sayede kadınlar kamusal mekânı daha çok kullanmaları sağlanacaktır (Franck ve Paxson, 1989).

Kültür Faktörü ve Deneyimler: Kültür hayat tarzını oluşturan, değerler ve ilkeler bütünüdür (Carmona ve diğ., 2003). Algının kaynağı ise bu norm ve değerlerin ortaya çıkardığı bireylerin deneyim ve birikimleridir, yani algı sosyal düzenin parçasıdır. (Ünlü, 1994).

Güncel araştırmalar kültürel altyapının algı üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bazı araştırmacıların temel görsel verilerin sosyo-kültürel özelliklerden bağımsız olarak işlendiğini savunmasına karşın, yeni bakış açısıyla bu nötr olduğu düşünülen uyaranların bile bireyin bilgi yapısı ve deneyimleri tarafından etki altında olduğunu ileri sürmektedir (Masuda, 2009). Tüm bireyler için algı süreci aynı işlemektedir, fakat içerik değişmektedir ve bu içerik farklılığı önceden edinilmiş alışkanlıkların görsel algıya etki etmesiyle oluşmaktadır (Segal ve diğ. 1996).

Kültüre özgü olma hali, kültürü kuşatan çevrenin iklim ve coğrafi özelliklerine, yaygın biçimde konuşulan dile, dini inançlara, aile ve akrabalık yapısına, yeme-içme alışkanlık ve tarzlarına, sosyal katmanlara ve statü belirleme yöntemlerine, toplumsal ilişki kriterlerine, ticari alışkanlıklar, üretim ilişkilerine, ahlaki kurallara ve ilişkilere ve yerleşmiş mekân kalıplarına bağlıdır. (Gür, 2000)

Farklı kültürel grupların bir kamusal mekânı algılama, kullanma ve diğer kültürel unsurları yorumlama biçimlerini incelemek üzere Brooklyn, Prospect Park'da bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda aynı bölgede yaşayan farklı kültürel grupların ve etnik (Anglosakson, Afrika ve İspanya) grupların kamusal mekânı algılama biçimlerin farklı olduğu ve bu nedenle mekân kullanımı ve tercihlerinin de değiştiği görülmüştür. Parktaki alt mekanlarda farklı etnik gruplara mensup kullanıcıların -Afrikalılar ve yerli Amerikalılar- kültürel değerlerini, ritüellerini sergiledikleri görülmektedir. Farklı kültürden grupların kamusal mekân aktivitelerinin de değiştiği, Afrika ve Latin kökenli kullanıcıların yeşil alanlarda piknik yaptığı gözlemlenirken, Anglosakson kullanıcıların parka yürüyüş, fiziksel aktiviteler, köpek gezdirmek için geldikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanında farklı etnik grupların parkta farklı mekanları sahiplendikleri kendi bölgelerini rahat ve konforlu olarak tanımlarken, diğer etnik grubun çoğunlukta olduğu kısımlarda kendilerini güvende hissetmediklerini söylemişlerdir. Kullanıcılardaki bu güvensizlik algısı, farklı kültür ve etnik kökenindeki kullanıcıların bir arada bulunmasına engel olmaktadır (Low ve diğ., 2005).

Bir yerde yaşama süresinin, çevresel algılama üzerinde etkisi vardır uzun süre kalınan yere adaptasyon fazla olup ve kullanıcılar tarafından daha iyi tanınmaktadır. Bir yerde doğanlar veya o yere göç edenler arasında aynı yer hakkında bilişsel farklar oluşmaktadır (Eşen ,2007). Milan’da yapılan çalışmalar göstermiştir ki bir kalma süresi arttıkça çevreye dair gözlem ve bilgiler sebebiyle algının da derecesi artmaktadır.

2.2 Kentsel İmaj

Kevin Lynch’e (1960) göre çevresel imaj çift yönlü bir sürecin sonucudur. Bu süreçte çevre, farklılıklar ve ilişkileri meydana getirmektedir ve gözlemciler bunların arasından seçerek, organize ederek gördüklerini anlamlandırmaktadır. Benzeşik olarak Montgmomery (1998) ‘kimlik’, bir mekânın gerçekte ne olduğu ve ‘imaj’, bireyin kendi hisleri ve izlenimleri ile beraber algısı ile mekânın kimliğini bir kombinasyonu, kavramlarının farklılığını belirtmiştir. Pocock ve Hudson (1978, sf.33) kentsel çevre genel zihinsel görüntüsünün özelliklerini şu şekilde sınıflandırmaktadırlar.

- Kısmi: tüm şehri kapsamayan
- Basitleştirilmiş: Bilginin büyük bir kısmının göz ardı edildiği
- Kendine Özgü (nevi şahsına münhasır): Her bireyin kentsel imajının biricik olduğu
- Çarpıtılmış: nesneldense öznele dayanan uzaklık ve yön algıları barındıran

Relph (1976), çevresel imaj ‘sadece nesnel ve tarafsız gerçekliğin seçilmiş bir soyutlamasından ibaret olmadığını, buna ek olarak neyin ne olduğu ya da olmadığı inancının amaçlı yorumlamaları olduğunu’ savunmuştur.

Sadece biyolojik bir süreç olmanın aksine, algılama sosyal ve kültürel olarak öğrenilmiş bir süreçtir. Duyumlar kişiden kişiye hemen hemen aynı olsa da bireylerin bu duyumları nasıl filtrelediği, nasıl düzenlediği, bunlara nasıl tepki verdiği ve duyumlara nasıl değer verdiği bireyler arasında farklılık gösterir. Çevre algısındaki farklılıklar, yaş, cinsiyet, etnik köken, yaşam tarzı, bölgedeki konaklama süresi ve bireyin içinde yaşadığı ve içinde doğduğu sosyokültürel çevre gibi faktörlere

bağlıdır. Herkesin “kendi dünyasında” yaşamasına rağmen, sosyalleşmedeki benzerlikler, geçmiş deneyimle ve güncel kentsel çevre, imajın belli başlı yönlerinin geniş bir grup insan için ortak olmasına sebep olur. (Knox ve Pinch, 2000)

Kevin Lynch (1960) zihinsel çevre organizasyonunu bilişsel haritalara dayandırarak açıklar. Lynch’e göre, bireyin çevresini zihinsel olarak düzenleyebilme ve bütünlüklü örüntülere oturtabilme kolaylığı, bireyin o evre içerisinde ‘yön bulabilme’ yeteneğine bağlıdır. Berrak bir görüntü hareketi kolay ve hızlı kılar. Bunun haricinde ‘düzenli bir çevre’, ‘geniş bir referans çerçevesi, faaliyet inanç veya kanaat düzenleyicisi’ işlevi de görmektedir. (Sf. 4)

İmajların kişiden kişiye önemli ölçüde farklılıklar gösterebileceğinin farkında olmasına rağmen, ‘Çalışılabilir’ çevrenin üç özelliği olduğunu savunmaktadır.

- Kimlik: bir objenin diğer şeylerden ayrılması. (Örn.: kapı)
- Yapı: objenin gözlemciyle ve diğer objelerle olan mekânsal ilişkisi (örn.: kapının yeri)
- Anlam: objenin gözlemciye göre anlamı (pratik ve/veya duygusal) (örn.: kapı, dışarıya çıkmak için kullanılan bir geçit) (sf. 8)

2.2.1 Kimlik

Herhangi bir varlık gibi, tüm şehirlerin kendilerine özgü karakteristik özellikleri vardır ve bu özellikler şehirlerin kimliklerini oluşturmaktadır. Fiziksel uyaranlar bütün gözlemciler için sabit olsa bile, bu uyaranların yorumlanması gözlemcilerin sosyalleşme biçimlerine göre değişkenlik göstermektedir. (Hague, 2005) Kimlik sosyal, fiziksel, mekânsal ve zamansal olarak sürekli değişim içinde olan bir süreçtir. (Edenson, 2002).

Carrera’ya (1998) göre kimliği oluşturan, somut nesneler, dinamik faaliyetler ve onların birbiriyle ilişkilerinin bir kombinasyonudur. Bununla beraber, faaliyetlerin öznelere olarak, şehrin sakinleri de kent kimliğinin bileşenleri olarak kabul edilmektedirler.

Kimlik, bireylerin veya grupların ortak payda ve değerleri fark edip tanınması sonucunda kendiliğinden gerçekleşen bağlılık ve dayanışmayla inşa edilir (Hall ve du Gay, 1996).

Dovey (2010) mekânın bireyde oluşturduğu hislerin önemine dikkat çekerek dikkat çekerek kent kimliğini ‘kent karakteri’ olarak değerlendirmektedir. Buna ek olarak bireyler, yapılar ve burada yaşanan olaylar kent karakterinin bir parçasıdır. Tarihsel olaylar, mimari özellikler, çevresel özellikler kent kimliğini oluşturmaktadır. Mimari mirası ve mimari çehreler yaşam biçimine ve çevreye değer katmaktadırlar (Akansel, Minez, and Varlı 2001).

Faaliyet tarafından ve faaliyet için oluşturulan ve sürekli yeniden oluşan kimlik, hiçbir zaman tamamlanmış değildir. Her zaman bir eksikliği barındırmaktadır ve belki de bir sonuç yerine bir süreç olarak değerlendirilmesi anlaşılmasını kolaylaştıracaktır (Keith ve Pile, 1993).

Brubaker ve Cooper (2014) kent kimliğini 5 temele ayırarak açıklamaktadır.

- Toplumsal veya siyasi eylemlerin tabanı veya esası olarak ortaya çıkan kimlik,
- Kolektif bir yapı olarak ortaya kimlik,
- Toplumsal varlığın ve benliğin temel tanısı olarak ortaya çıkan kimlik
- Toplumsal veya politik eylemlerin sonucunda ortaya çıkan kimlik,
- Birbiriyle yarışan pek çok ifadenin kısa süreli ürünü şeklinde ortaya çıkan kimlik.

Kimlik, doğada mevcudiyet bulmuş herhangi bir şeyi diğer varlıklardan farklı kılan niteliklerinin anlatılması ile o varlığın ne olduğunu, kendi biricikliğinde tanımlamaktadır. Bu kendine has olma hali başka varlıklarla kurulan ilişkiler ile anlaşılabilir.

Kent kimliğini meydana getiren unsurlar üç grupta incelenmektedir. (Ocakçı, 1991), (Ocakçı, Southworth, 1995):

- Doğal çevre bileşenlerinden oluşan kimlik unsurları
- Yapılaşmış çevre bileşenlerinden oluşan kimlik unsurları,
- Sosyal çevre bileşenlerinden oluşan kimlik unsurları

Tezin amacına uygun olması açısından sosyal çevre bileşenlerinden oluşan kimlik unsurları detaylı şekilde ele alınmıştır.

Doğal çevre bileşenlerinden oluşan kimlik unsurları: Kent kimliğinin doğal bileşenleri iklimsel, topografik, jeolojik ve botanik olarak sınıflandırılmaktadır (Doxiadis, 1966).

Sosyal Çevre Bileşenlerinden Oluşan Kimlik Unsurları: Bireysel kimlik, bireyin kendine ait özelliklerinin devamlılığı olarak tanımlanmaktadır. Bireyin kendisini bir gruba ait hissetmesi ve bunu ifade etmesi ise sosyolojik temelli kimlik görüşünü açıklamaktadır. Kimlik bireye özgü olan ile toplumsal ortamın etkileşimi ile biçimlenmektedir (Gleason, 2014).

Sosyal çevre bileşenlerinden oluşan kimlik unsurlarını tanımlayabilmek, birey ve toplum kimlik öğelerinin incelenmesi ile mümkün olmaktadır. Bireyin kimliği yaşadığı çevrenin etkisiyle oluşup gelişmektedir. Bireylerin yaşamları boyunca edindikleri, algılar, bilgiler, düşünce, ihtiyaç, davranış ve beklentileri ve bununla beraber yaşadıkları toplumun gelenek, görenek, inanç ve değerleri düşünülerek birey kimliğini açıklamak mümkün olmaktadır.

Geleneğe dayalı kültürlerde birey kimliğinde çok grup kimliğinin önemli olduğu ve öne çıktığı görülmektedir. Grup kimliğinin oluşmasında farklı olma durumunun önemli etkisi bulunmaktadır (kadın /erkek, yerli/göçmen, dil, inanç vb.). Grup ve toplumsal kimliği, bireysel kimlik meydana getirmekte ve bu kimlikler birbiriyle etkileşim halinde olmaktadır (Ocakçı, 2013).

Bireyler yaşantıları boyunca başka roller yüklenmektedir. Bunlar aşağıda sıralanan alt kimliklerdir.

- Aile
- Yaşanılan coğrafya
- İş, meşguliyet alanı
- Irk veya etnik köken
- Din

Hissedilen aidiyet hangi alt kimliğe ait ise birey onu yaşantısının merkezine konumlandırmaktadır. Örnek olarak Japonya ve ABD ulusal kimliğin ağır bastığı ülkelerdir. Japonya etnik köken homojen bir yapıya sahipken ABD çok çeşitli etnik kökenlerin bir arada yaşadığı bir ülke olarak göze çarpmaktadır, ortak tarih ve

tasarıların iki ülkede de var olması durumu ulusal kimlik kavramını öne çıkarmaktadır (Ocakçı, 2013).

Fransa'da göçmenler ile yapılan çalışmalarda en fazla Türk göçmenler uyum ve asimilasyona karşı koyan grup olarak gözlemlenmiştir (Tribalat, 2002). Bunun sebebi, dil (yaşadığı ülkedeki dili kullanmaması), din ve inanç faktörü, yeme-içme kültürün korunmaya çalışılması, evliliklerin grup içi gerçekleşmesi ve aile yapıları olarak belirtilmektedir (Autant-Dorier, 2008).

Dil ve din azınlık kimliğinin dayandığı en önemli temeller olarak kendini göstermektedir. Ancak azınlıklar yaşadıkları yerde konuşulan dili konuşmamaya uzun vadede karşı koymakta ve din faktörü öne çıkmaktadır. Bireyselleşmenin güç olduğu toplumsal olma hali azınlıklar tarafından meydana getirilmektedir; her ne kadar birey kendini birey olarak ifade etmekte özgürse de hem azınlık hem de çoğunluk tarafından azınlık üyesi olarak tariflenmekte ve bu şekilde davranışlar görmektedir (Akgönül, 2008). Sosyal çevre bileşenlerinden oluşan kentsel kimlik unsurları; demografik, kurumsal ve kültürel yapıya yönelik alt öğelerinden oluşmaktadır. (Ocakçı, 2013)

Demografik Yapı Öğeleri: Nüfus yapısı ve özelliklerini belirten, sosyal çevre bileşenli kent kimliği bölümleridir: nüfusun büyüklüğü, yoğunluğu, nüfus artış hızı, yaş gruplarının nüfustaki dağılımı, kadın nüfusun erken nüfusuna oranı ve diğer özellikleri (eğitim, çalışan durumu vb.) toplumu ve kenti temsil eden nitelikler olarak ifade edilmektedir.

Kurumsal Yapı Öğeleri: Kentin içinde bulunduğu ülkenin kurumsal sistemine ait özellikler olarak ifade edilmektedir. Ülkenin politik yapısı, yönetim biçimi, hukuk sistemi, ekonomik yapı, teknolojik düzey, demokrasi kültürü dini yapı, eğitim, sağlık, yapısı vb. nitelikler kurumsal yapı öğelerine örnek olarak verilmektedir.

Kültürel Yapı Öğeleri: Kültür bir gruba ait dünya görüşü ve hayat tarzını ifade etmektedir. Sembol ve anlamlardan oluşan bir düzen olup nesilden nesille aktarılmaktadır.

Kültür başka kültürlerden bağımsız olarak şekillenmemektedir. Bir bireyin hangi gruba mensup olduğunu söyleyenler yine kendinden çok başka kimselerden oluşmaktadır. Birey ya bir grup tarafından dışlanmakta ya da kendilerinden olduğu dile getirilerek sahip çıkılmaktadır. Dışlanan grup ya da bireyler içe kapanık bir

tutum sergilemekte ve bu dışlanma durumunun uzun sürmesi durumunda onlarda kendilerinden başlarını dışlamakta, bu grup kimliği meydana getirmede önemli bir konuma sahip olmaktadır. Bireylerin deneyimleri sosyalleşme ve dil vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Bellek ve dil bireyin hatırlaması ve kolektif hayatın kurumsal bir yapıya dönüşmesi açısından etkileşim içindedir. (Ocakçı, 2007)

İnsan Eliyle İnşa Edilmiş Çevre (Yapısal Çevre) Bileşenlerinden Oluşan Kimlik Unsurları:

İnsan yapısı kentsel kimlik ise insan idaresiyle yapılaşmış kent dokuları ifade edilmektedir. Doxiadis (1966). Bunlar kentlerde insanların ihtiyaçları temelinde hareket alanları ve bu alanların hem birbirleriyle ilişkileri hem de kültürel yapıyla şekillenen mekanlardan meydana gelmektedir. Mekânın hem fiziksel hem de sosyal olanı hem de bireyi ve anlamı ifade etmektedir.

Yapılaşmış çevre algılama ve okunabilirlik açısından karşıtlık içeren yapısal teşkiller ile ifade edilmektedir. Bu çok karşıtlıklar üç grupta incelenmektedir (Lozano, 1990):

- Dolu/boş alan karşıtlığı; kontrast etkinin, yapılaşmış ve yapılaşmamış alanlar arasında gerçekleştiği durumları ifade etmektedir.
- Süreklilik gösteren/göstermeyen karşıtlığı; kontrast etkinin, süreklilik özelliğindeki yollar, su öğeleriyle bunların aralarında kalan yapı adaları arasındaki ilişkisini ifade etmektedir.
- Tekrar eden/etmeyen karşıtlığı kontrast etkinin, fonksiyonel veya şekilsel benzerlik teşkil eden yapılarla (ofis, konut vb.), özel fonksiyonlara veya özgün şekillere sahip yapılar arasındaki ilişkisini ifade etmektedir.

2.2.2 Strüktür

Kent kimliği, esas olarak şehrin ana yapısı ve formunu oluşturan kent strüktürü (yapısı) ile ifade edilmektedir. Zihinsel haritalama (bilişsel coğrafya) uygulamalarıyla çevrenin hangi özelliklerinin gözlemcinin zihninde güçlü bir imaj bıraktığı tanımlanmaya çalışılmıştır. Tekil görüntülerin yahut imgelerin bir araya

gelmesi kamusal ya da kentsel imajı tanımlamaktadır ve araştırmaları sonucunda Lynch (1960) kent strüktürüne dair beş adet kilit fiziksel öge elde etmiştir:

Yollar: Yollar gözlemcilere hareket edebilmelerinde aracılık eden kanallardır. (Sokaklar, ulaşım hatları, kanallar, vb.) Lynch'in belirttiği üzere yollar sıklıkla insanların kentsel imajlarındaki baskın öğelerdir. Önemli ve büyük yolların belirli ve biricik bir kimliği olmadığı, başka yollarla karıştırılma ihtimalinin olduğu yerlerde tüm şehir imajı daha bulanık bir hale gelmektedir. Yolların şehir imajında önemli olmasının birçok sebebi vardır. Düzenli olarak kullanılmalarının yanı sıra, özel kullanımlarının odaklılığı, karakteristik mekânsal nitelikleri, fasat karakteristikleri, görsel önemleri, diğer yollarla olan mekânsal ilişkileri veya topografileri, bu sebepler arasında gösterilebilmektedir.

Kenarlar: Kenarlar kullanılmayan ya da yol olarak değerlendirilmeyen doğrusal öğelerdir. Alanlar arasında sınırlar veya devamlılıkta doğrusal kırılmalar meydana getirmektedir. (Örn.: kıyılar, demiryolları, duvarlar) Lynch'in (1960, sf. 47) belirttiğine göre "kenarlar az çok geçirgenliğe sahip bariyerler veya iki i ilişkili bölgenin birleştiği dikiş izleri olabilirler". Güçlü kenarlar görsel olarak belirgin, biçimsel sürekliliği olan ve genellikle geçişe izin vermeyen niteliktedirler. Kenarlar organizasyon için önemli öğelerdir, özellikle şehrin dış çizgisi ve su kütlesi gibi genel alanları bir arada tutmaktadır. Net bir şekilde tanımlanmış kenarlara sahip olan şehirler çoğunluktadır. Örneğin, İstanbul imajını yapılandıran, boğazın, şehrin Asya ve Avrupa taraflarına ortak bir kenar oluşturmasıdır. Su birçok başka kıyı veya nehir kenti için önemli kenarlar oluşturur. (Örn.: Chicago, Stockholm, Hong Kong, Paris, Londra, Budapeşte)

Bölgeler: Bölgeler şehrin orta – büyük arası, gözlemcilerin zihinsel olarak "içine girdiği", kısımlarıdır. Bu kısımlar doku, mekân, detay, sembol, kullanım, sakinleri, bakım ve topografi gibi açılardan tematik bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu öğelerden tematik bütünlüğün oluşmasına engel olacak şekilde bir veya birkaç tanesi bölge içerisinde tutarlı değilse, bölge sadece şehre aşına olan biri tarafından fark edilebilmekte olup, daha güçlü bir imaj elde etmek için başka ipuçlarıyla desteklenmeleri gerekmektedir. Bölgeler, sert ve kesin sınırlara veya yumuşak ve belirsiz, dereceli bir şekilde diğer bölgelerin içinde kaybolan sınırlara sahip olabilmektedir.

Düğümlemler: Stratejik olarak oldukça önemli ve yoğun alanlardır, kullanıcı bu düğüm noktalarının içinde vakit geçirebildiği gibi bu noktaları sadece geçiş alanı olarak da kullanabilmektedir. Hem fiziksel hem de fonksiyonel özelliği olan meydanlar bu odak noktalarına örnek olarak verilebilir, yollar ve bölgeler ile ilişkilidir. Fiziksel formları ve sınırları daha belirgin olan düğüm noktaları gözlemciler tarafında daha kolay hatırlanma özelliğine de sahiptir (Lynch, 1960).

Nirengi Noktaları: Nirengi noktaları gözlemcinin dışında kalan referans noktalarıdır. Bazıları- kuleler, tepeler- uzakta kalırlar ve tipik olarak birçok açıdan ve mesafeden başka öğelerin üzerinde görülebilmektedir. Diğerleri – heykeller, işaretler, ağaçlar- daha yerel ve sadece sınırlı mekanlar ve yaklaşımlardan görülebilenken, arka planıyla güçlü bir kontrast oluşturan, belirgin bir biçimi ve yeri olan nirengi noktaları görece kolay tanımlanabilmekte ve gözlemci için önem taşıma ihtimalleri görece yüksektir. Lynch'e (1960, sf.78-9) göre bir nirengi noktasının en önemli karakteristiği "tekilliği" ya da "ayrışıklığıdır". Bu tekilliği de "bağlam içerisinde noktayı hatırlanabilir ve biricik kılan bir özellik" ya da birçok yerden görünür olmasını ve çevresindeki öğelerle kontrast yaratmasını sağlayan bir "mekânsal belirginlik" olarak tanımlamaktadır. Çevrenin kullanımı da nirengi noktasının önemini ve belirginliğini arttırmaktadır, (Örn: nirengi noktasının rota çizmek için sıklıkla duraksanan eklem noktalarından birinde bulunması gibi.)

2.2.3 Anlam

Şehrin kimliği ve yapısı bir şehir için sabittir ama çoğunlukla anlam değişkendir. Şehrin imajı şehirle kurulan bir ilişki ile şekillenir; "Kişinin mekanla bağlantılar kurabilmesi için mekanla kişisel bir ilişki içerisinde olması gerekir." (Carr ve diğ., 1992, sf. 233). Bu sebepten, anlamın kent seviyesinde ve apayrı gruplar arasında tutarlılık gösterme ihtimali görece düşük olduğunu düşünen Lynch biçim ve anlamı birbirinden ayırmış ve imaj kavramını kimlik ve yapıyla ilintili fiziksel nitelikleri üzerinden incelemeye yönelmiştir.

Rapaport (1990) ise anlamı, işlevin önemli bir parçası olarak kritik ve merkezi olarak değerlendirmiştir. Grup kimliğini oluştururken benlik temsilinde fiziksel çevre kullanılmaktadır, çevre sözsüz bir iletişim aracıdır ve çevresel koşullara göre anlamın imaj üstündeki etkisi değişiklik gösterebilmektedir.

Carrera'ya (1998) göre bireylerin özellikle gördüklerini, bir ölçüde işittiklerini ve kokladıklarını, daha seyrek olmakla beraber tattıklarını ve dokunduklarını içselleştirerek şehre anlamlar atfettiklerini söylemektedir. Bireyin içsel birikimlerine dayalı olan anlam, kent imajının en çeşitli bileşenidir. Anlam bireyin şehirle ilişkisinden bağımsız bir şekilde şehrin işlevsel, ruhsal, etnik milli ve tarihi değerleriyle ilintili de olabilir. Bu durumda anlamlar ve şehrin imajı “ismi tarafından çağrıştırılır” (Carr ve diğ., 1992). Bu, şehrin kendi tarihi ve sosyokültürel özelliklerinin şehrin anlamını kendiliğinden belirlemesi olarak değerlendirilebilir.

2.3 Kamusal Alan Tanımı

Kamusal alanlar toplum yaşamına dair birçok işlevin meydana geldiği ve insanlarda aidiyet hissi uyandıran ve birbirleriyle iletişimde oldukları dinamik mekanlardır (Whyte, 1980). Bu dinamik mekanlar, yerleşik hayatın -ev ve iş yaşantısının- rutinine karşılık; harekete imkân veren kanallardan, iletişime imkân veren düğüm noktalarından, ortak eğlence ve rahatlama alanlarından oluşur (Carr ve diğ., 1982).

Kamusal alanları Ardent (1961) ‘insanların uyum içinde birlikte hareket ettiği yerler’ olarak tanımlarken, Weber (2000) kamusal alanı toplumun her sınıfından insanın karşılaşmaları sonucu karşılıklı ilişkiler kurduğu ve aynı zamanda zıtlıkların ve müzakerelerin olduğu mekanlardır şeklinde tanımlamaktadır.

Kamusal alanlar, bireyin başka insanlar tarafından görülebildiği ve başka insanlar tarafından duyulabildiği siyaset, eylem ve özgürlük alanlarıdır (Cheon Cho, 2009). Bu alanlar bireyin hem toplum içindeki farklılıklarının hem de diğer insanlarla olan benzerliklerinin ayırdına varmalarını sağlarlar, ‘anonim olma’ niteliğine sahiptirler (Ghorra Gobin, 2001). Kamusal alandaki her şey tüm bireyleri ilgilendir, bireyler tarafından sahiplenilir, yani kamusal alanlar herkese aittir (Akay, 2006).

Kamusal alan, her birey bu alanlarda fiziksel ve sosyal olarak özgürce bulunabildiği sürece kamusaldır. Çeşitli gruplara imtiyaz tanıyan veya girişin kısıtlı olduğu alanlar kamusal olma kriterini karşılamaz. (Gökgür, 2008). Kamusal alanın kriteri ‘herkese açık olmasıdır’ (Habermas, 2002).

2.3.1 Kamusal mekân nitelikleri

Kamusal mekanların başlıca nitelikleri;

- Kamusal mekanlar hareket ve erişimin mümkün olduğu alanlardır. Bu hareket alanları çeşitli kent donatılarına ulaşımı sağlarken, toplanma, yönelme, bekleme alışveriş gibi aktivitelerin gerçekleştirilmesini sağlamaktadırlar.
- Kamusal mekanlar sosyal kültürel, politik, sportif ve ticaret aktivitelerin gerçekleştirebildiği alanlardır.
- Kamusal mekanlar karşılıklı ilişki kurulabilen ve sosyalleşme sağlayan mekanlardır.
- Kamusal mekanlar kentin kimliğinin oluşturulduğu mekanlardır.
- Kamusal mekanlar çevresel (ses, ışık, görüntü, duyuşsal, algısal, mevsimsel vb.), sosyal ve mekânsal biçimlerin (estetik anlamdaki; mimari formlar, kent donatıları, su, yeşil alan gibi peyzaj öğeleri vb.)
- Kamusal mekanlar ticari faaliyetler için mal dolaşımına imkân verirken, bilgi dolaşımına da olanak sağlamaktadır.
- Kamusal mekânda rastlantısal verimlilik kavramından söz edilmektedir anlamı; gezintiler sırasında araştırma yapmaksızın ortaya çıkan buluşlar olarak açıklanmaktadır (Gökgür, 2008).

Herkes için erişilebilir ve herkese açık kentin kütür, kimlik ve imajını aksettiren, insanların birbirleriyle etkileşim ve halinde olduğu, başarılı bir kamusal mekân için (Project for Public Spaces) dört kriter belirtmiştir. Bunlar;

- Erişilebilirlik ve bağlantılar (çevresiyle kurulan görsel ve fiziksel bağlantılar)
- Konfor ve görüntü (temizlik, güvenlik, kent donatılarının kullanılabilişliği vb.)
- Aktiviteler ve kullanımlar (kullanıcı ihtiyaçlarına göre belirlenmiş)
- Sosyalleşebilme imkanları

2.3.2 Kamusal mekân çeşitleri ve açık kamusal mekanlar

Kentsel mekanlar, mülkiyet, kullanım durumları veya denetim açısından sınıflandırılabilirler.

- Mülkiyet ilişkisi temelinde; özel ve kamusal mekân

- Kullanım ilişkisi temelinde; yarı kamusal, yarı özel mekân
- Bakım ve denetim ilişkisi temelinde; özel veya kamusal mekanlar (Çubuk, 1989)

Kamusal alanı oluşturan en temel kentsel mekanlar sokak, cadde, meydanlar, parklar ve yeşil alanlar kentsel açık mekanlardır. Müze, hastane, stadyum, okul vb. kamu hizmeti veren yapılar, plajlar, mezarlıklar, park yerleri gibi kamu kullanımına açık alanlar, havaalanları, otoyollar, limanlar vb. alanlar kamusal özellik taşımalarına karşılık sokak, cadde, meydan gibi kamusal mekanlardan kullanım açısından farklılık gösterirler (Gökgür, 2008).

Ortak kullanıma imkân veren ve özelleştirilmiş kamusal mekân sınıfına giren kafe, sinema gibi mekanlar, özel mülkiyete ait olup kamusal kullanıma açık alışveriş merkezleri veya mülkiyet ve kullanımı kamuya ait fakat işletmesi özele ait mekanlar, plajlar, cadde ve sokaklardaki kafeler vb. alanlar herkesin erişebildiği, kontrolsüz giriş niteliği taşıyan kamusal mekân kavramının tekrar değerlendirilmesini gerekliliğini ortaya koymaktadır (Gökgür, 2008).

Sokaklar ve kaldırımlar kentin halka açık en önemli yerleridir (Moughtin, 2003). İnsanlar sokaklarda hareket ederken, belleklerinde bu izleri kentin diğer unsurlarıyla ilişkilendirip düzenlerler (Lynch, 1960). Kent genelinde bağlantı sağlayan bu mekanlar, insanların yaya olarak veya araçları ile hareketine imkân verir (Moughtin, 2003). Toplumun iletişime geçmesini sağlayan, şehri ayırt edilir kılan açık kamusal mekanlardır (Jacobs 1969).

Yol ile sokaklar kavram olarak birbirlerinden farklıdır, yolların amacı araç trafiği ile ulaşımı sağlamaktır. Sokaklar ise çeşitli kavramsal terimler ile analiz edilebilmektedir; dinamik-durgun, kısa -uzun, kapalı-açık, dar-geniş, formal-informal, ölçek ve oran, mimari ritim ve diğer sokak, cadde ve meydanlara olan bağlantılar vb. (Carmona ve diğ., 2003).

Sanayi devrimine kadar şehir yaşantısı sosyal ve kültürel anlamda önemli bir parçasını oluşturan sokakların, motorlu taşıt kullanımının artmasıyla boyutları değişmiş ve sokaklar genişlemiş, caddelere dönüşmüştür. İnsanların rahat hareketine imkân veren mekân olma özelliklerini kaybetmişlerdir (İnceoğlu ve diğ., 1991).

1900'lerde ise kamusal mekandaki sivil ilişkilerin önem kazandığı fikri benimsenmiştir (Mumford, 1961). Bu fikir doğrultusunda sokaklarda yayalaştırma,

çeşitli sokak etkinlikleri (festivaller, yürüyüşler) gibi konularda işlevsel planlama önem kazanmıştır (Amin ve Thrift, 2002). Meydanlar, çoğunlukla mimari unsunlar tarafından çevrenmiş alanları ifade etmektedirler (Carmona ve diğ., 2003). Meydanlar, şehirlerin yapılı kısmından geriye kalan dış mekânları içerisinde konumlanmış boşluklardır. Kent yaşantısının sergilendiği, sosyal yapı ve kültür hakkında bilgi veren sahnelerdir (Kostof, 1992). Meydanlar kent yaşantısı, sosyal yapısı ve kültürü hakkında bilgi vermelerinin yanı sıra kent kimliğinin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Meydanlar fonksiyonları yönünden toplumsal, ticari ve askeri olabilmektedirler (Gökgür, 2008). Meydanların, sokak ve yollardan farkı vakit geçirilen mekanlar olmasıdır, sokaklar bir kentin koridorları ise meydanlar odalarıdır (Alexander, 1977). Meydanlar simgesel anlamlar barındırmakta ve kentte merkez, düğüm noktası olma özelliği taşımaktadır (Lynch, 1960).

Meydan formlarını Sitte (1889) derin ve geniş tip meydanlar olarak ikiye ayırmış ve çevrelemeyi meydan formu için ön şart olarak belirlemiştir. Gözlemcisi meydanın geniş ya da derin olduğuna, meydanda baskın binanın önünde durdurduğunda karar vereceğini belirtmiştir.

Zucker (1959) ise meydan formlarını; sınırları belirli boş alanın sadece içine giren sokaklarla kesildiği kapalı meydanlar, boş alanın hâkim bina veya bina kümelerine yönelerek şekillendiği yönlendirilmiş meydanlar, boş alanın bir merkez etrafında biçimlenmesiyle oluşan çekirdek meydanlar, ayrı form ve ölçekteki meydanların bir kompozisyon oluşturduğu gruplanmış meydanlar, boş alanın sınırsız olduğu belli bir şekli olmayan serbest meydan olmak üzere 5 gruba ayırmıştır.

Kentsel yeşil alanlar kentsel yeşil alanlar insanların "doğal" dünya ile temasını sağlayarak fiziksel ve psikolojik refahını artırdıkları, insan-ekosistem etkileşimine imkân veren mekanlardır. Bireyler arasındaki etkileşimi de teşvik ederek toplumda sosyal bağları geliştirmektedirler. Kentsel yeşil alanlar bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığına olumlu etkisi vardır, aynı zamanda rekreasyon ve öğrenme için önemli kaynaklardır (Perry, 2010).

Kent parkları 19. yüzyılda çalışan insanların yaşam koşullarını iyileştirmek için ortaya çıkmış reform çabalarının ürünüdür. (Pincetl, 2007).

Kentsel yeşil alanda parklar ölçeklerine göre; mahalle parkları, şehir parklarıdır. Yeşil açık alanların en küçük birimi olan mahalle parkları insanların günlük

rekreasyon ihtiyaçlarını giderecek donatıma sahiptir (parkın büyüklüğüne göre çocuk oyun alanları, dinlence mekanları vb.). Şehir parklarında mahalle parklarından farklı olarak spor kompleksleri (voleybol, basketbol, yüzme vb., gölet, eğitici, tematik bahçeler, hayvanat bahçesi, kafe büfe vb. donatılar bulunmaktadır (Yıldızcı, n.d.).

2.3.3 Kamusal mekanlarda kullanıcı gereksinimleri

İnsan davranışın kaynağı insan gereksinimleridir. İhtiyaçlar hayati ve zorunlu olandan daha az zorunlu olana doğru sıralanmaktadır (Maslow, 1964). Gereksinimler birincil gereksinimler (fiziksel ve güvenlik ihtiyaçları) ve üst seviye gereksinimler olarak kategorilendirilebilir, insanın öncelikli ihtiyaçları giderildikten sonra üst seviyedeki ihtiyaçları giderilmelidir (Proshansky, 1970).

Mekânın kullanılması insanların ihtiyaçlarını hangi ölçüde giderdiği ile ilgilidir (Rapoport ,1977). Temel insan ihtiyaçları genel olarak aynı veya benzerdir, fakat, bireyin davranışları zaman veya yere göre değişebilmektedir (Dube, 1967).

Kamusal mekânların insanların konfor, dinlenme, çevre ile pasif ilişki kurma, çevre ile aktif ilişki kurma, keşfetme gibi öncelikli gereksinimlerine cevap vermesi gerekmektedir (Carr diğ. ,1992).

Konfor: Yeme içme, barınma, yorulduğunda dinleme gibi kamusal temel ihtiyaçları ifade etmektedir. Oturma öğelerinin kamusal alan içindeki kurgusu önemlidir. Bireylerin hem yalnız hem de gruplar halinde oturmalarına imkân verecek oturma alanları, çocuklu ebeveynler için çocuk oyun alanlarına yakın oturma alanları, yeme-içme, okuma, dinlenme gibi aktivitelere imkân verecek yakın oturma alanları, kişisel alan ve mahremiyeti göz önünde bulundurarak oturma alanlarının organizasyonu yapılması bireylerin bireysel özelliklerinden kaynaklanan ihtiyaç farklılıklarına cevap vereceğinden kamusal mekânda daha fazla vakit geçirmesini sağlamaktadır (Carr diğ., 1992).

Konfor kavramı mevsimsel özelliklerden korunmayı da kapsamaktadır. Güneşten yağmurdan sığınacak mekanlar tasarlamak açık kamusal alanla için çok önemlidir, fakat genellikle ihmal edilmektedir (Becker ,1973). Güneşten korunacak gölge mekanlar sağlamak gibi güneşlenme imkânı veren mekanlar tasarlamak da tercih sebebi olabilmektedir (Whyte, 1980 ve Bosselmann, 1983a).

Sosyal ve psikolojik rahatlık: bireylerin geçmişteki kamusal mekân tecrübelerine dayanan rahatlıktır. Güvenlik duygusu kişni kendisinin veya mallarının tehdit altında olduğunu hissetmemesi olarak açıklanabilmektedir. Tarihten günümüze birçok kültürde kadınlar kamusal mekânda kendilerini güvende hissetmemektedir, bu konuda yapılan çalışmalarda kendilerini rahat hissettikleri, tanıdık yüzlerin olduğu yakın kamusal açık mekanları tercih ettikleri görülmektedir (Rivlin & Windsor, 1986).

Dinlenme: Ön koşulu güvenlik hissi ve psikolojik konfordur, yani rahatlama gereksinimi karşılayabilmek için konfor ve güvenlik ihtiyaç ölçütlerinin sağlamış olması gerekmektedir (Carr ve diğ.,1992).

Kamusal alanlara yönelik çalışmalar, insanların bu alanlarda rahatlama ihtiyacında olduklarına işaret etmektedir. Şehir yaşıntısının stresinden uzaklaşmak isteyen insanlar için bu açık alanlar (özellikle bitki ve su unsurlarıyla yeşil alanlar) ruhsal açıdan rahatladıkları ortamlardır (Marcus, Barnes, 1999).

Bu tip çalışmalar sonucunda rahatlama gereksiniminin kullanıcılar için önemli olduğunu düşünülse de bazı bireyler canlı, hareketli, insanlarla etkileşime imkân veren mekanları tercih etmektedir, yani bireylerin farklı ihtiyaçlarına cevap verebilecek mekanlar tasarlamak gerekmektedir (Carr ve diğ.,1992).

Çevreyle kurulan pasif ve aktif ilişkiler: Bireyin rahatlama duygusuna yola açan fakat bireyin çevre ile pasif olarak etkileşim içinde olması sebebiyle rahatlama ihtiyacından ayrılır (Carr ve diğ. ,1992). Yapılan çalışmalarda, şehrin küçük ölçekli kamusal mekanlarında insanların birbirlerini izlemesi -özellikle kent merkezlerindeki meydanlarda- oldukça popüler bir aktivite olarak görülmektedir (Whyte 1980, 1988). Bir kamusal mekânda sergilenen performansların (konser, dans vb.) diğer insanlar tarafından izlenmesi de çevreyle kurulan pasif ilişkilere örnektir, bu gösterilerin bazıları spontane olarak gerçekleştirilirken çoğunluğu kent yönetimlerinden önceden alınmış izinler sonrasında sergilenmektedir (Project for Public Spaces, 1984). Şehir merkezinde uzaktaki açık yeşil alanlarda yapılan spor etkinliklerini izlemek (basketbol, voleybol, futbol maçları vb.) çevreyle kurulan pasif ilişkilere örnek olarak verilebilir (Madden & Bussard, 1977).

Bazı insanlar kamusal mekân ile kurdukları pasif ilişkiden tatmin olmakta iken, bazı insanlar mekanla etkileşime geçerken doğrudan deneyime geçmeyi ve tanıdığı veya tanımadığı grup üyeleriyle doğrudan temas kurmayı istemektedirler. Aktif rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması kamusal alan tasarımında önemli rol

oynamaktadır, insanlar kamusal alanları, bisiklete binmek, çeşitli sportif aktiviteler, yürüyüş vb. etkinlikleri yapmak için gitmeyi tercih etmektedir.

Bu tercihler coğrafyaya, kültüre ve yaş gruplarına göre değişim göstermektedir (Carr ve diğ., 1992). Örneğin Paris ve Los Angeles'taki parkların karşılaştırmalı çalışmasında Los Angeles parklarında piknik aktivitesinin daha fazla olduğu görülmüştür (Lyle, 1970). Yine Central Park'da yapılan bir çalışmada İspanyol kullanıcıların yüksek enerjili faaliyetleri tercih ettikleri gözlemlenirken diğer kullanıcıların inzivaya çekildikleri gözlemlenmiştir (Linday, 1977). Gençler ise bir kamusal mekânda- beklendiği üzere- yetişkinlere oranla aktif rekreasyon seçeneklerini tercih etmektedir (O'Donnell, 1981).

Keşfetme: Kullanıcı gereksinimlerinin beşinci maddesi olan keşfetme gereksinimi bireylerin bireylerin yeni olan şeyleri merak etmesi ve ona yönelimini ifade etmektedir (Lynch, 1960). İnsanları sınırlamak ve keşiften yoksun bırakmak kamusal mekanlarda zaman içinde sıkılmalarına neden olur, kamusal mekandaki çeşitliliği ve kamusal mekânda zaman zaman yapılacak değişiklikler ile bunun önüne geçilebilir. Keşfetme gereksinimi kavramı yalnız tasarımcının çözebileceği bir konu değildir aynı zamanda mekânı kullanan bireylerin alan potansiyelini değerlendirmesiyle de ilintilidir; ilgi duydukları bir kitabı parka getirerek okumak buna örnek gösterilebilir (Carr ve diğ., 1992).

2.3.4 Açık kamusal mekanlarda kullanıcı davranışları

Davranış, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, uyaranlar sonucunda dışarıdan gözlemlenebilen tepkilerin tümü olarak açıklanmıştır (TDK, n.d.). Davranış insanların gereksinimlerini karşılamasıyla oluşturmaktadır, davranışları yönlendiren ise güdülerdir. (Lang, 1987).

Algılama yoluyla çevreden edinilen bilgiler ile zihinde geçmiş deneyimlere göre biliş haritaları oluşturulur, buna bir tepki olarak da davranış oluşmaktadır (Ittelson, 1960). Bilişsel şemaları oluşurken çevre özellikleri bireylerin filtreleme süzgecinden geçirmektedir. Bu filtreler; bireyin daha önce yaşadığı tecrübeler, kültür, kişisel özelliklerine, toplumdaki rolleriyle çevreyi algılama biçimleridir (Appleyard, 1973).

İnşa edilen çevreler farklı niteliklere sahip birçok yapılandırılmış yüzeyden oluşmaktadır. Bazen bu yapılandırmaların planları saf estetik zevk için tasarlansa da

çoğunlukla planlar bir faaliyete ev sahipliği yapabilmek üzere dizayn edilmektedir. Kentsel tasarımcılar bunlardan bahsederken *faaliyet sistemleri* ya da *davranış devreleri* gibi terimleri kullanmaktadır (Perin, 1970). Roger Barker'ın çalışmaları buna kavramsal bir çerçeve sağlamaktadır. Ona göre, davranış ortamı faaliyet ve mekânın stabil bir kombinasyonudur ve şunlardan oluşmaktadır;

- Tekrarlanan faaliyet – *devam eden bir davranış düzeni*
- Belirli bir çevre düzeni/planı – *ortam*
- İkisi arasında mutabık bir ilişki – *sinomorfi*
- Belirli bir zaman dilimi

Devam eden bir davranış düzeni ise birkaç farklı simültane gerçekleşen davranıştır:

- Aleri duygusal davranış
- Sorun çözme davranış
- Brüt motor faaliyet
- Kişiler arası etkileşim
- Nesne manipölasyonu

Bu davranışların kombinasyonu belirli bir fiziksel ortam, muhit, içerisinde oluşmaktadır.

Davranış ortamlarının içsel bir yapıları olmakta ve buna muhitin içsel organizasyonu da eşlik etmektedir. Farklı bireyler ya da gruplar davranış ortamının farklı kısımlarında yer almaktadır, çünkü farklı rolleri olmaktadır. Bir derslikte, öğretmen belirli bir alanı doldurmaktadır. Bu alan, devam eden davranış düzeni üzerinde daha iyi hakimiyet sağlaması için yükseltilmiş bir platformla belirlenmiş olabilmektedir. Bunun gibi birçok davranış ortamı faaliyetin kim tarafından kontrol edildiği temelinde farklılaşmaktadır. Barker (1968) hâkim kişinin doldurduğu alana *performans alanı* adını verir. Her ortamın bir performans alanı yoktur ve her performans alanı yapısal olarak davranış ortamının geri kalanından belirgin bir biçimde ayrılmamaktadır.

Bir “davranış ortamı” kişinin “çok katlı tatminler bütününe” erişmesine yardımcı olmaktadır (Barker,1960). Aynı davranış ortamı, örneğin kişinin hem hayatını kazanma ihtiyacını karşılarırken aynı anda hem de sosyal ilişki kurma ihtiyacını karşılayabilmektedir. Benzer olarak davranış ortamı farklı zamanlarda farklı ihtiyaçlara hizmet edebilmektedir.

Kullanıcıların kamusal mekân davranışlarına ilişkin temel kavramlar; *mahremiyet*, *kişisel alan*, *egemenlik alanı*, *kişiselleştirme*, *kulis davranışı*, *yönelme davranışı* aşağıda açıklanmıştır.

Mahremiyet: Bireylerin diğer bireylere veya gruplara yaklaşma sınırı olarak tanımlanabilir, bireylerin birbiriyle olan ilişkileri kontrol etmesi ve seçenekler içinden istediklerini gerçekleştirmeleridir (Rapaport, 1977). Mahremiyet bireylerin duygularını rahatça ifade ederek, kişisel kontrol ile ilişkileri sınırlandırması ve korumasıdır. (Westin, 1970). Mahremiyet önemli bir davranış biçimi olup, bireylerin kişisel özelliklerine, psikolojik durumlarına, kültürel alt yapılarına göre değişim göstermektedir (Lang, 1987).

Kişisel Alan: Mahremiyet kavramı ile yakından ilişki olup, kişinin vücudu çevreleyen, istenmeyen kişilerin girmesine engel olan görünmez, sınır olarak tanımlanmaktadır. Sommer (1969) Yapısal mekânda park veya meydana oturma yerleri, asansörler, otobüs durakları vb. yerlerde kişisel alanın ihlali söz konusu olabilmektedir (Lang, 1987).

Kişiselleştirme: Kişinin bir yeri benimsemesi sonucu objeleri ve mekânı kendi isteklerine göre, kendine özgü şekilde kendinden iz bırakarak kullanmasıdır. (Gür, 1996). Kişiselleştirmeler bireylerin kültür alt yapıları ile ilgili önemli ipuçları taşımaktadır (Rapaport, 1967). Bir alanda kişiselleştirme yapabilmesi alanın buna uygunluğu, yasalar ve kurallarla ilgilidir. (Sommer, 1974)

Egemenlik Alanı: Bu davranış birey veya grupların sahiplendikleri bir obje veya mekânlara, koydukları sınırları, kullanım haklarının kontrol etme sistemidir. (Altman, 1975). Egemenlik alanı davranışında sahiplik ve kişiselleştirme kavramları kullanılmaktadır, bir yere olan aidiyet duygusu kişiye özgürlük ve güven vermektedir. (Lang, 1987) Altman (1975) egemenlik alanlarını üçe ayırmaktadır

- 1) Birincil Egemenlik Alanları: Sahiplik algısını çok yüksek olduğu, kişiselleştirilmiş alanlar
- 2) İkincil Egemenlik Alanları, Orta derecede sahiplik algısı ve daimî kullanıcılar tarafından kişiselleştirilmiş alanlar
- 3) Kamusal Egemenlik Alanları: Sahiplik algısının az, kişiselleştirmenin geçici olarak olduğu alanlar

Kulis Davranışı: Gerçekleştirecek olan eylemlerin hazırlık aşaması olarak tanımlanabilir. Örneğin yemek odasının kulisı mutfaktır. Hangi mekânın kulis mekân olacağını belirleyen ana faktör kültür ve yaşam biçimidir (Gür, 1996).

Yönelme Davranışı: Bireyler ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çevre içinde yönelme halindedir. Fiziksel çevrenin geometrik yapısını anlamak için yönler algılama ve biliş süreçleri açısından önemlidir. Yol ve yönleri okunabilir olan kentsel mekanlar hem kentliler hem de yabancılar açısından anlaşılabilirlik sağlamaktadırlar. (Gür, 1996)

2.4 Bölüm Sonucu

Bu bölümde insan mekân ilişkilerini, insanların mekânı algılamaları, anlamlandırmaları ve mekân içindeki davranış ve tercihlerini anlamak için; ‘algı’, ‘kentsel imaj’, ‘kamusal mekân’ kavramları ve insan çevre etkileşimi bağlamında kimlik ve kültür kavramları araştırılmıştır.

Algılama iki aşamada gerçekleşmektedir. Algılamanın ilk aşaması duyuşsal algılamadır, ikinci aşaması ise duyuşsal algılama ile elde edilen verilerin işlenmesi, yorumlanarak bireyin zihninde imaja dönüştürülmesi sürecini kapsayan bilişsel algılamadır. Gerçekte olan mekân imajı, bireyin bireysel özellikleri ve kültür filtresinden geçerek bireyin zihnindeki imaja dönüştürülerek birey tarafından algılanır, anlamlandırılır. Yani bilişsel algı bireyin geçmiş deneyimleri, bireyin yaşı, cinsiyeti, kültürel kimlikleri, eğitim vb. doğrultusunda şekillenmektedir. Algılanan çevre ile kullanıcının ihtiyaçları, kamusal mekânda kullanıcıların tercih ve davranışlarını biçimlendirmektedir.

Çalışmanın amacı Viyana’da yaşayan Türk göçmenlerin kamusal mekân çevre etkileşimlerini incelemek olduğundan, saha çalışmasına veri olabilmesi için göçmenler ile yapılmış olan araştırmalara literatür kısmında yer verilmiştir. Yaşanılan ülke toplumundan farklı bir kültüre sahip olmanın, farklı etnik kimliğin kamusal mekân davranışına dönüşürken geçirdiği süreçler hem algı hem kentsel imaj hem de kullanıcı ihtiyaçları başlıkları altında bu çalışmalara ait örneklerle detaylandırılmıştır. Kültürel alt yapı ve göçmenlik unsurları barındıran bu çalışmalar altlık olarak kullanılarak üçüncü bölüm alan çalışmasının anket soruları hazırlanmıştır.

3. VİYANA’DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN YAŞ GRUPLARINA GÖRE KAMUSAL MEKÂN DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ- KÄRTNER STRAßE VE KURPARK OBERLAA ÖRNEĞİ

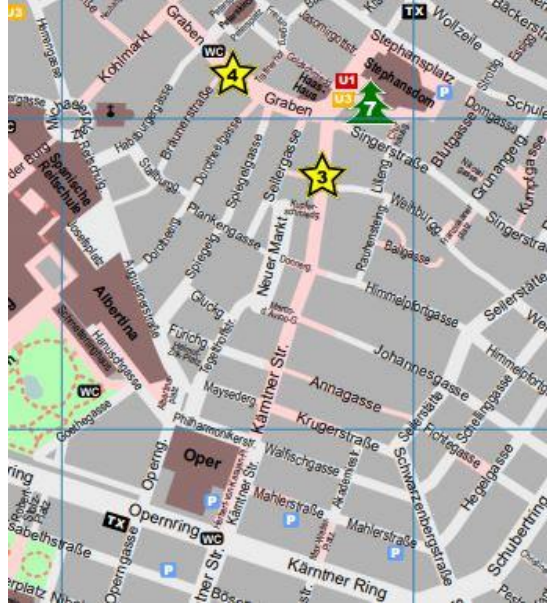
Bu bölümde çalışma alanları tanıtıldıktan sonra katılımcılarla yapılan anket verileri ve sonuçları değerlendirilmiştir.

3.1 Araştırma Alanlarının Kamusal ve Çevresel Nitelikleri

Türkiyeli göçmenlerin Viyana’da hangi kamusal mekânları kullandıklarına dair fikir sahibi olmak adına 30 deneğin katılımı ile yüz yüze yapılan pilot anketin sonucunda, 20-35 yaşındaki genç grubun Kärtner StraÙe’ye gittiğı görölmüştür. 40-65 yaş grubundaki Türk göçmenler daha çok kamusal açık alan olarak parkları tercih etmekte olup pilot ankette en çok gidilen park Kurpark Oberlaa’dır. Bu sebeple anketler 20-35 yaş grubu ile Kärtner StraÙe’de, 40-65 grubu ile ise Kurpark Oberlaa’da yapılmıştır. Denek sayısı 59 olup, bu sayı Kärtner StraÙe ve Kurpark Oberlaa’da doruk saatlerde yapılan sayımlar sonucu ulaşılan gün/kişı (haftalık ortalama) sayısının %0,1’i (51 kişı) hedeflenerek bu sayıya ulaşılmıştır.

3.1.1 Kärtner StraÙe

Kärtner StraÙe Roma döneminden beri var olan ve şehrin merkezi ve şehir surları arasında önemli bir bağlantıdır. İkinci Dünya Savaşı’ndaki yıkımlardan sonra, 1974 yılında KärtnerstraÙe, mimarlar Windbrechtinger ve Holzbauer’un planlarına göre bir yaya bölgesi olarak yeniden tasarlanmıştır. Hem kentliler hem de turistler için gezinti ve alışveriş işlevlerini karşılamak üzere planlanmış olan bu caddede günümüzde tarihi binalar, yerel ve uluslararası işletmelerin farklı karışımlarını bir arada görmek mümkündür.

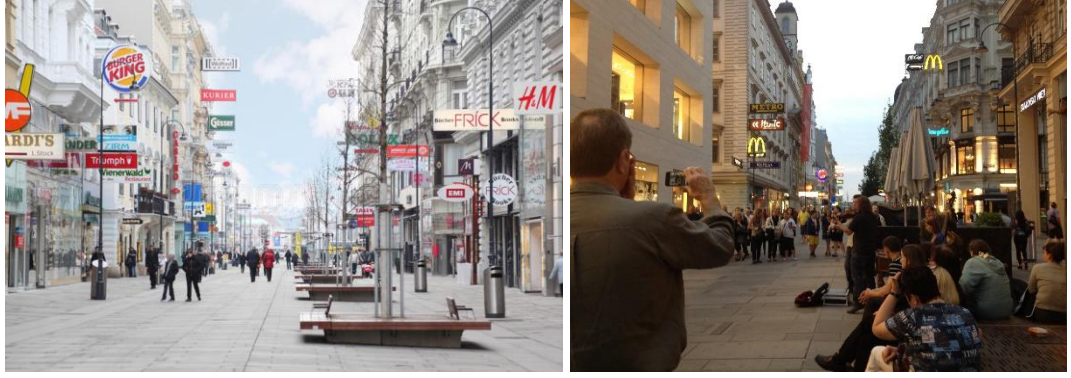
Şekil 3.1: Kärntner Straße Haritası.

Haritadan da görüleceği üzere cadde Opera Binası ile başlayıp Stephansdom ile biter. Oldukça geniş bir cadde olup trafiğe kapalıdır. Cadde üzerinde alışveriş mekânları, kafe ve restoranlar sıralanmıştır, bunun dışında cadde üzerinde pek çok oturma elemanı da düşünülmüştür.

Cadde sabah ve gece geç saatler haricinde her zaman kalabalıktır. Cadde birçok sokak müzisyenleri, dans gösterileri vb. etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Caddeye toplu taşıma ile ulaşım imkanları çok çeşitli olup (sokak tramvayları, otobüs, metro gibi) en çok kullanılan ulaşım hattı U1 ve U3 numaralı metro hatlarıdır.

Şekil 3.2: Opera Binası

Şekil 3.3: Caddeden Genel Görünümler

Şekil 3.4: Stephansdom

3.1.2 Kurpark Oberlaa

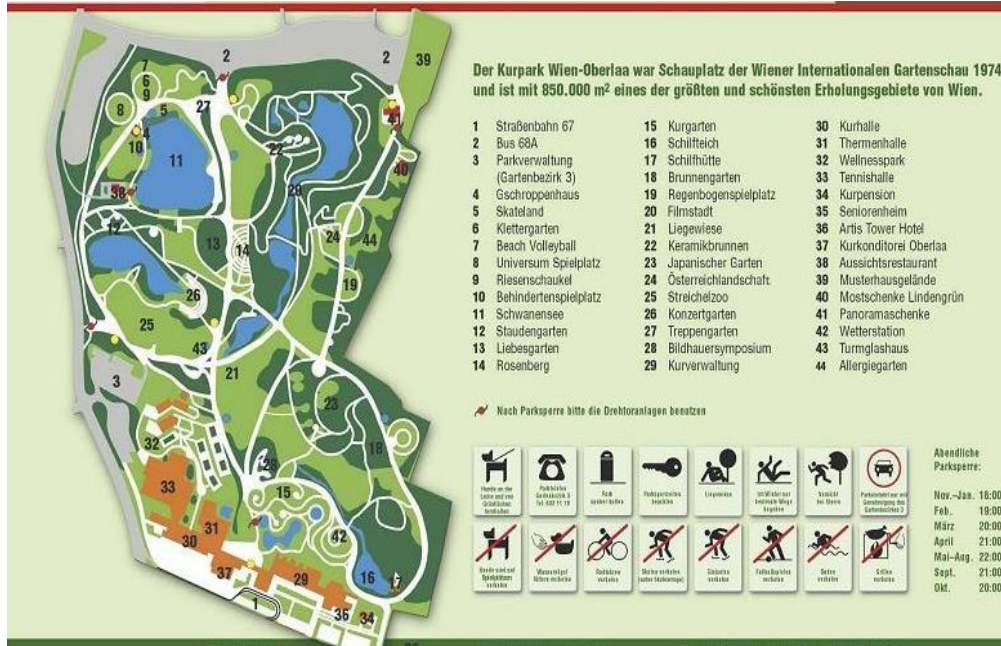
10. bölgede (Favoriten) Laaer Berg tepesinin güney-doğu yamacında, Viyana şehir merkezinin biraz uzağında yer alan Kurpark Oberlaa 85 hektarlık bir alanı olan oldukça geniş bir parktır. Kurpark oberla ‘1974 Garden Show’ için Frankfurt bahçe plancısı Erich Hanke yönetiminde farklı ülkelerden peyzaj mimarlarının oluşturduğu bir grup tarafından tasarlanmıştır.

Şekil 3.5: Kurpark Oberlaa Ulaşım Haritası

Toplu taşıma ile parka ulaşım, Reumannplatz (U1) metro istasyonundan 68A, 67 numaralı otobüs hattılarıyla sağlanmaktadır.

Termal sağlık merkezinin yanında konumlanmış olan park; gölleri, ağaçlandırması ve geniş yeşil düzlükleriyle çevre bölgelerdeki sakinler için büyük bir rekreasyon alanıdır.

Şekil 3.6: Kurpark Oberlaa Kullanım Haritası

Park, belirli bir tarzda tasarlanmış, farklı tema alanlarına (Japon bahçesi, aşk bahçesi, paten ve kay kay alanı, spor sahaları, çocuk oyun alanları, çocuklar için tırmanma alanları, 2 hektarlık hayvanat bahçesi) bölünmüş olup, misafirlere eğlence ve dinlenme zamanı için çok sayıda olanak ve etkinlik sunmaktadır.

Şekil 3.7: Kurpark Oberlaa Girişi

Şekil 3.8: Kurpark Oberlaa Genel Görünümü

Şekil 3.9: Kurpark Oberlaa Genel Görünümü

3.2 Verilerinin Elde Edilmesi ve Anket Çalışmasının Değerlendirilmesi

Her iki yaş grubuna da (20-35, 40-65) farklı iki kamusal mekânda (Kärtner Straße, Kurpark Oberlaa) aynı sorulardan oluşan anket yapılmıştır. Anket 30 sorudan oluşmaktadır ve anket soruları Türkçe hazırlanmıştır, bu sorulardan 21 adedi kapalı uçlu 9 adedi açık uçludur. Anket kâğıdı katılımcılara verilmeden sorular katılımcılara sorulmuş ve cevaplar not edilmiştir, böylece anket yapılan kişiler hakkında daha fazla gözlem yapabilme şansı doğmuştur.

Anket soruları üç başlıkta toplanabilir:

1. Kullanıcıların kimlik bilgilerine yönelik sorular
2. Kullanıcıların kamusal alan kullanım tercih ve davranışlarına ilişkin sorular

3. Kullanıcıların Avusturya/Viyana (ülke ve kent) ile kurdukları ilişkiye yönelik sorular

Anketin ilk on altı sorusu park/caddeye hangi günler, hangi saatlerde, hangi ulaşım yolu ile, kimlerle geldiklerini, buralarda ne kadar süre kaldıklarını ve bu alanın çevresini tariflemelerinin istendiği, alanı estetik ve kullanım açısından değerlendirmelerine imkân veren kullanıcıların kamusal kullanım tercih ve davranışlarını anlamaya yönelik sorulardır.

İlk önce kamusal mekâna dair soruların sorulma sebebi daha önce yapılan pilot ankette kimlik ve demografik verilerle başlamasının katılımcıların soruları cevaplarırken tedirgin ettiğinin görülmesidir.

17. sorudan 26. soruya kadar sorulan sorular kullanıcıların kaç yıldır Avusturya'da yaşadığını, Avusturyalılarla nerelerde iletişime geçtiğini, Türk komşularını ve arkadaşlarıyla ne sıklıkta görüştüğünü, Almanca bilme düzeylerini, gazete ve TV dillerini, Avusturya/Viyana'da yaşadıkları sorunları ve Avusturya/Viyana'yı ifade etme biçimlerini yani kent ve kentlilerle kurdukları ilişkiyi anlamaya yönelik sorulardır. 26.-30. Sorular kullanıcıların demografik (eğitim, meslek, doğum yeri, medeni durum) bilgilerine yönelik sorulardır.

Kullanıcıların cevapları SPSS programına girilerek yaş ve cinsiyetlere göre çizelgeler ve grafikler karşılaştırmalı olarak hazırlanmıştır. Bazı değerlendirmeler için iki değişkenli çapraz çizelgeler hazırlanmıştır.

3.2.1 Katılımcıların kimlik özellikleri

Anket Avusturya/Viyana'da yaşayan 59 Türkiye göçmeni (kendisi veya ailesi) katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcıların 30 kişisi(15 kadın 15 erkek) 20-35 yaş grubundan, 29 kişisi(15 kadın 14 erkek) 45-60 yaş grubundadır. Çizelge 3.1'de, katılımcıların yaş ve cinsiyet sabitlerine göre, doğum yerleri, çalışma durumları, eğitim durumları ve medeni durumları gibi genel özelliklerinin yüzdelik oranını göstermektedir.

40-65 yaş grubundaki katılımcıların tamamı Türkiye doğumludur, Türkiye'de kırsal kesimlerde doğup büyümüş ve Avusturya/Viyana'ya göç etmiştir. 20-35 yaş grubu katılımcılarda Viyana doğumluların (%34; erkeklerin %40'ı, kadınların %26,7'si) olduğu görülmektedir (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1: Katılımcıların kimlik özellikleri.

Cinsiyet	Yaş	Doğum Yeri			Çalışma Durumu					
		Viyana	Türkiye	Toplam	Öğrenci	Çalışıyor	Emekli	Çalışmıyor	Ev Hanımı	Toplam
Erkek	20-35	40,0%	60,0%	100,0%	46,7%	46,7%	0,0%	6,7%	0,0%	100,0%
	45-60	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	78,6%	14,3%	7,1%	0,0%	100,0%
Kadın	20-35	26,7%	73,3%	100,0%	46,7%	46,7%	0,0%	6,7%	0,0%	100,0%
	45-60	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	46,7%	6,7%	26,7%	20,0%	100,0%

Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu					Medeni Durum				
		Yok	İlköğretim	Lise	Lisans Ve Üstü	Toplam	Evli	Bekar	Dul	Boşanmış	Toplam
Erkek	20-35	0,0%	0,0%	13,3%	86,7%	100,0%	13,3%	86,7%	0,0%	0,0%	100,0%
	45-60	14,3%	64,3%	21,4%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Kadın	20-35	0,0%	0,0%	20,0%	80,0%	100,0%	20,0%	80,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	45-60	26,7%	66,7%	6,7%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%

20-35 yaş grubu hem erkek hem kadın katılımcıların %46,7'si öğrencidir, %46,7'si çalışan olup %6,7'lik kısım çalışmamaktadır. 40-65 yaş grubunda ise erkeklerin çalışma oranının %78,6 olduğu görülürken kadınların %46,7'dir. Eğitim durumu 20-35 yaş grubu kadın ve erkek katılımcılarda yüksek oranda (erkeklerde %86,7, kadınlarda %80) üniversite ve yüksek lisans düzeyindedir. 40-65 yaş grubunda hiç üniversite mezunu yoktur. Bu yaş (40-65) grubunda en fazla cevap iki cinsiyet için de ilköğretim (erkek katılımcıların %64,32'ü, kadın katılımcıların %66,7'si) olmuştur, kadınların %26,7'si erkeklerin %14,3 ü hiç eğitim almamıştır, erkeklerin %21,4'ü lise mezunu iken kadınların %6,7'si lise mezunudur. Katılımcıların 20-35 yaş grubunda eğitim düzeyinin oldukça yüksek, çalışma hayatı ve eğitimde cinsiyetler açısından eşit bir dağılım olduğunu söylemek mümkündür. 45-60 yaş grubu içerisinde ise eğitim düzeyleri iki cinsiyet için de düşük olmakla beraber kadınlarda hiç eğitim görmemişlerin oranı erkekler göre yüksekken, lise eğitimi görmüş kadınların oranı erkeklerle oranla düşüktür. Aynı şekilde 45-60 yaş grubundan katılımcı erkekler çalışma yaşantısında kadınlardan daha aktiftir.

40-65 yaş grubun tamamı evlidir, 20-35 yaş grubunda erkek ve kadın katılımcıların %80 bekarıdır. (Çizelge 3.1)

Çizelge 3.2 'de katılımcılardan kimliklerini tanımlamaları istenmiş, bu soruda seçenek verilmeyerek katılımcının kendi kimliğini tanımlarken seçeneklerden etkilanmesinin ve seçeneklerle sınırlanmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Çizelge 3.2: Katılımcıların kendi kimlik tanımları.

Cinsiyet	Yaş	Türk	Kürt	Avrupa'da Yaşayan Kürt-Türk	Viyana'da Türkiyeli, Türkiye'de Viyanalı	Türk Kökenli Avusturya Vatandaşı	Viyana'da Yaşayan Kürt Kökenli Türkiyeli	Kürt Kökenli Avusturya Vatandaşı	Toplam
Erkek	20-35	33,3%	6,7%	20,0%	26,7%	6,7%	0,0%	6,7%	100,0%
	45-60	28,6%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	7,1%	14,3%	100,0%
Kadın	20-35	40,0%	6,7%	0,0%	20,0%	26,7%	6,7%	0,0%	100,0%
	45-60	46,7%	6,7%	0,0%	0,0%	33,3%	13,3%	0,0%	100,0%

Çizelge 3.2’de görüleceği üzere bu soruya katılımcılar çok çeşitli cevaplar vermişlerdir. 20-35 yaş grubunda kadın ve erkeklerde en çok cevap “Türk’tür (erkekler %33,3, kadınlar %40), 45-60 yaş için kimlik sorusunun cevabı ise kadınlarda “Türk” iken (%46,7) erkeklerde “Türk kökenli Avusturya Vatandaşı”dır (%50).

40-65 yaş grubu kadın katılımcıların daha yüksek oranda cevabı “Türk” iken erkek katılımcılar “Türk kökenli Avusturya Vatandaşı” cevabını vermiştir. 40-65 yaş grubu kadın katılımcılardan %47,6’sı Avusturya vatandaşı olmadıklarını, eşlerinin vatandaşlık haklarından kendileri de yararlanabildiklerinden ya eşleri istemediği ya da gerekli olmadığı için vatandaşlığa geçmediklerini söylemişlerdir.

Cevaplarda oransal olarak çok yüksek olmasa da “Viyana’da yaşayan Kürt kökenli Türkiyeli” etnik köken betimlemesi olması açısından dikkat çekicidir. Bunun yanında 20-35 yaş grubunun hem kadın hem erkek katılımcılarının kimliklerini “Viyana’da Türkiyeli, Türkiye’de Viyanalı”, “Gurbetçi” olarak tanımlamaları genç kuşağın %20’lik bir kısmının (İkinci kuşak kadın katılımcıların % 20’si, erkek katılımcıların %26,72’si) kendilerini tam olarak bir yere ait hissetmemeleri olarak yorumlanabilmektedir. Yine birinci kuşak erkek katılımcıların %20’si Avrupa’da yaşayan Türk/Kürt tanımlamalarıyla kendilerini tam olarak Avusturyalı ya da Türkiyeli hissetmediklerinden daha kapsayıcı bir tanım olması açısından kendilerini bu şekilde ifade ettiklerini söylemişlerdir.

Katılımcıların kimlik tanımlamalarının detaylı değerlendirebilmek için bu soru Çizelge 3.3’te Viyana’da yaşama süreleriyle beraber değerlendirilmiştir. 40-65 grubun tamamı Avusturya’da 15 yıldan fazla süredir ikamet ettiğinden bu değerlendirme bu gruba ait katılımcıların kimlik tanımlarının değerlendirmede etkisi olmamaktadır.

Çizelge 3.3: Katılımcıların kendi kimlik tanımlarının Viyana/Avusturya’da yaşama süreleri ile beraber değerlendirilmesi.

Yaş	Cinsiyet	Viyana'da Kalma Süresi	Türk	Kürt	Avrupa'da Yaşayan Kürt-Türk	Viyana'da Türkiyeli, Türkiye'de Viyanalı	Türk Kökenli Avusturya Vatandaşı	Viyana'da Yaşayan Kürt Kökenli Türkiyeli	Kürt Kökenli Avusturya Vatandaşı	Toplam
20-35	Erkek	5'den Az	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		5-10 Yıl	50,0%	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		10-15 Yıl	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	0,0%	0,0%	14,3%	57,1%	14,3%	0,0%	14,3%	100,0%
		5'den Az	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Kadın	5-10 Yıl	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		10-15 Yıl	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	0,0%	12,5%	0,0%	25,0%	50,0%	12,5%	0,0%	100,0%
		5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		5-10 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
45-60	Erkek	10-15 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	30,8%	0,0%	0,0%	0,0%	46,2%	7,7%	15,4%	100,0%
		5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	Kadın	5-10 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		10-15 Yıl	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	35,7%	14,3%	0,0%	100,0%

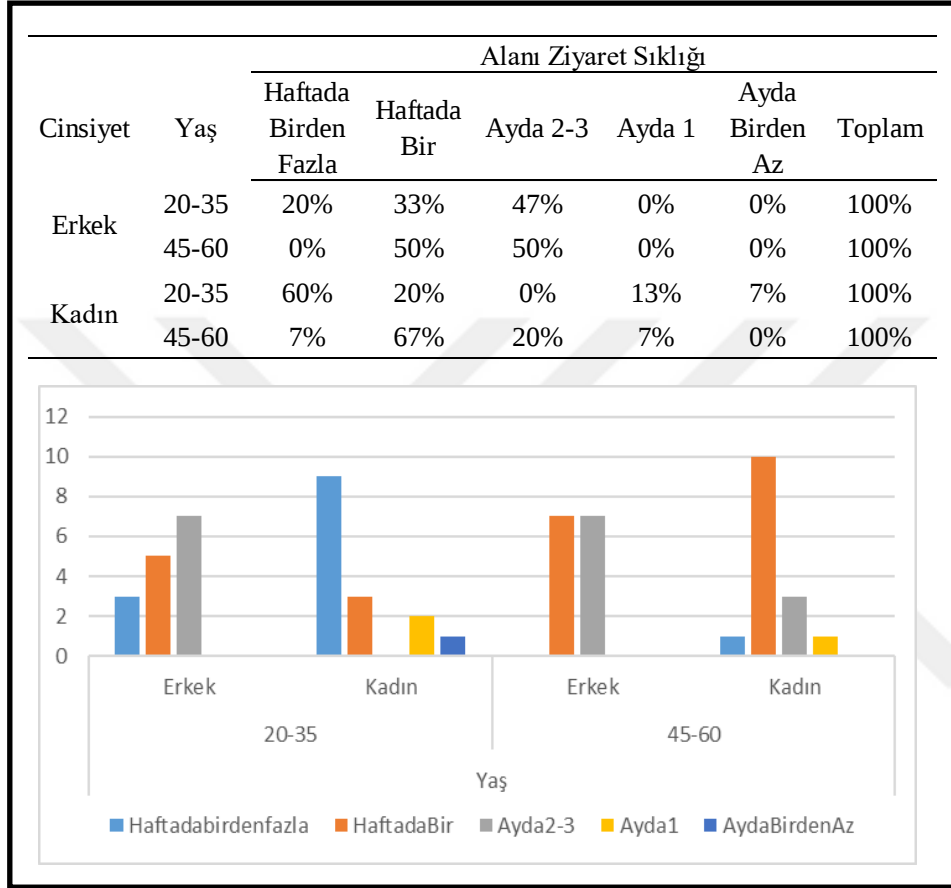
20-35 yaş grubunun kimlik tanımları kalma süreleriyle beraber değerlendirildiğinde kalma süresi 10 yılı geçenlerde “Türk-Kürt” cevabını veren kişi sayısı azalırken “Avrupa’da yaşayan Türk-Kürt”, “Viyana’da Türkiyeli Türkiye’de Viyanalı”, “Gurbetçi” “Türk kökenli Avusturya vatandaşı”, “Viyana’da yaşayan Kürt kökenli Türkiyeli”, “Kürt kökenli Avusturya vatandaşı”, tanımlamalarının yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda genç kuşakta kimlik tanımlamasının kalma süresi arttıkça netliğini kaybettiği görülmüştür. Viyana doğanlar da dahi olmak üzere 20-35 yaş grubundan hiçbir katılımcı kendi kimliğini “Avusturyalı” olarak tanımlamamıştır (Çizelge 3.3).

3.2.2 Kullanıcıların kamusal alan kullanım tercih ve davranışları

20-35 yaş grubundaki kişiler kamusal mekâna dair soruları Kärtner caddesi için, 40-65 yaş grubundakiler ise Kurpark Oberlaa için cevaplamışlardır. Soruların çoğu iki kuşak arasında kıyaslamaya elverişlidir. Fakat katılımcılardan kamusal mekânın

kendi özelliklerini değerlendirmeleri istenen sorularda sadece o yaş grubu içinde kadın- erkek kıyaslamaları yapılacaktır.

Şekil 3.10’da katılımcıların Oberlaa Kurparkı/ Kärtner Caddesini ziyaret sıklığının yüzdeleri ve grafiği bulunmaktadır.

Şekil 3.10: Katılımcıların Oberlaa Kurparkı/ Kärtner Caddesini ziyaret sıklığı.

Kärtner Caddesi’ni ziyaret sıklığına 20-35 yaş grubu erkek kullanıcıların %47’si “ayda 2-3” cevabını verirken, kadınların %60’ı “haftada birden fazla” cevabını vermiştir. Oberlaa Kurpark’ı ziyaret sıklığına 40-65 grubu erkek kullanıcıların %50 si “haftada bir” %50’si “ayda 2-3” cevabını verirken, kadın kullanıcıların %67’si “haftada bir” cevabını vermiştir. Bu durumda iki yaş grubu katılımcıları için değerlendirildiğinde kadın kullanıcıların kamusal mekânları daha sık ziyaret ettiklerini söylemek mümkündür ve bu ayrım genç kuşak için daha belirgin olarak görülmektedir (Şekil 3.10).

İki kuşak için de kullanıcıların büyük bir kısmı (%42,5'si) kamusal mekân ziyaret sıklıklarının “haftada bir” olduğunu belirtmişlerdir, bu Türk göçmenlerin Viyana’da kamusal mekandaki varlıkları adına önemli bir veridir.

Çizelge 3.4’te katılımcıların Oberlaa Kurpark’ı/ Kärtner Caddesini hafta sonu/hafta içi ziyaret saatleri görülmektedir. 20-35 yaş grubu katılımcılar Kärtner Straße’yi hem hafta içi hem hafta sonu kullanırken, kadınlar daha çok hafta içi günleri tercih etmektedir. Kadınların %57’si caddeyi hafta içi 14-17 saatlerinde ziyaret ederken, erkek katılımcıların %57’si 17-20 saatlerinde ziyaret etmektedir.

Çizelge 3.4: Katılımcıların Oberlaa Kurpark’ı/ Kärtner Caddesini hafta sonu/hafta içi ziyaret saatleri.

Cinsiyet	Yaş	Hafta İçi Ziyaret Saatleri					Toplam
		08-11	11-14	14-17	17-20	20'densonra	
Erkek	20-35	0%	0%	14%	57%	29%	100%
	45-60	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kadın	20-35	0%	29%	57%	14%	0%	100%
	45-60	0%	0%	100%	0%	0%	100%

Cinsiyet	Yaş	Hafta Sonu Ziyaret Saatleri					Toplam
		08-11	11-14	14-17	17-20	20'densonra	
Erkek	20-35	0%	0%	15%	62%	23%	100%
	45-60	0%	14%	86%	0%	0%	100%
Kadın	20-35	0%	10%	30%	60%	0%	100%
	45-60	0%	0%	100%	0%	0%	100%

20-35 yaş grubu erkek kullanıcıların %29’unun hafta içi, %23’ünün hafta sonu caddeye 20:00’dan sonra da geldiği görülmektedir. Kadın kullanıcılar ise alana 20:00’dan sonra gelmemektedir. Bunun sebebi kadınların, “Caddede sevmediğiniz, rahatsız olduğunuz yerler var mı?” sorusuna verdikleri cevaplarla ele alınarak açıklanmaya çalışılacaktır. Hafta sonu ikinci kuşağın caddeyi çoğunlukla 17.00-20.00 saatleri arasında ziyaret ettiği (kadınlar %60, erkekler %62) görülmektedir (Çizelge 3.4).

45-60 yaş grubunun tamamına yakını (kadın-erkek) parkı 14-17 saatleri (kadınların %100’ü, erkeklerin %86’sı) arasında hafta sonu ziyaret etmektedir. Hafta içi cevabını bu kuşaktan sadece bir kadın katılımcı vermiştir. Bunun sebebi parka hafta sonu aileleri ile gelmeleri, parkta kalma süreleri ve parkta gerçekleştirdikleri aktivite türleridir (Bkz. Şekil 3.11, 3.13, 3.14).

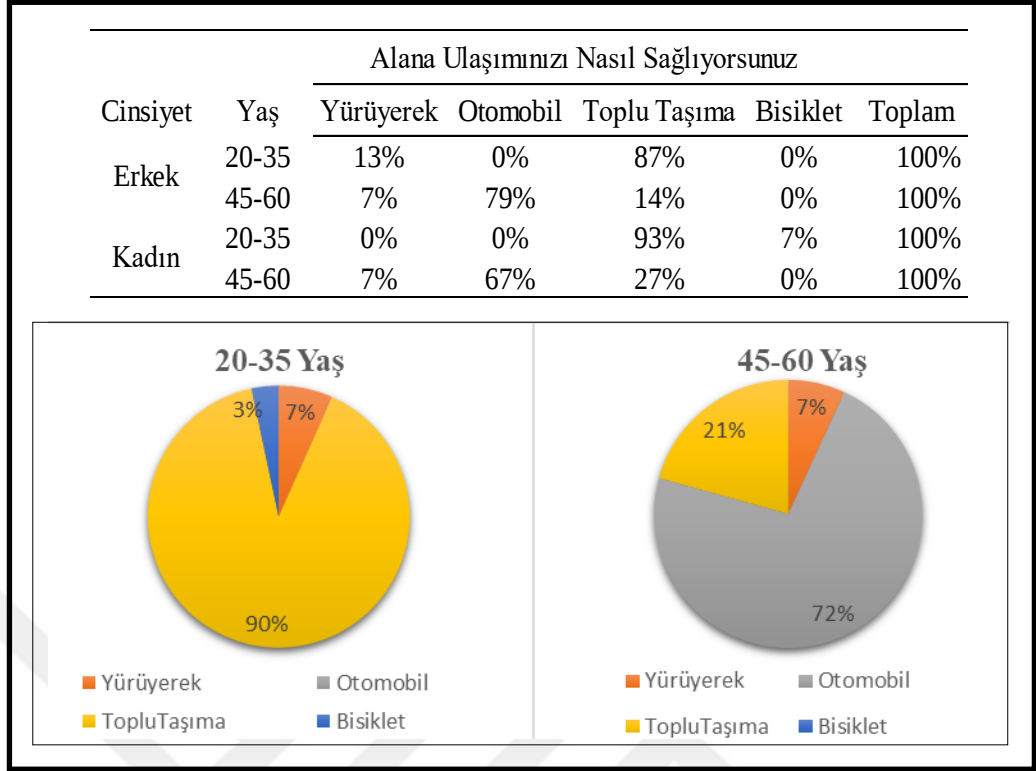
Şekil 3.11’de Katılımcıların Oberlaa Kurpark/Kärtner Caddesi’nde kalma süreleri yer almaktadır.

Şekil 3.11: Katılımcıların Oberlaa Kurparkı/ Kärtner Caddesi’nde kalma süreleri.

20-35 yaş grubunun %67’sinin (erkeklerin %80’i, kadınların %53’ü) caddeyi kullanım süreleri 1-2 saatken, 40-65 yaş grubun %86,5’nin (erkeklerin %86’sı, kadınların %87’si) parkı kullanım süresi yarım gündür. Kullanım sürelerinin farklı olmasının sebebi cadde ve parkta gerçekleştirilen aktivite türlerinin ve mekân özelliklerinin farklı olmasıdır. 45-60 yaş grubu katılımcılar aileleriyle piknik yaparak doğada sakin bir gün geçirmek istediklerinden alanda yarım gün kalmaktadır. 20-35 yaş grubundaki kadın erkek katılımcıların alanda kalma sürelerine bakıldığında ise iki grup için de 1-2 saat cevabı daha çoktur, fakat yarım gün cevabını veren kadınların oranı %40’tır. Bu da kadınların caddede erkeklere oranla daha uzun vakit geçirebildiğini göstermektedir, bu şekil yaş grubunda kadınların caddeyi kullanım amaçlarına verdikleri cevaplar ile beraber değerlendirilecektir (Şekil 3.11).

Şekil 3.12’de katılımcıların tercih ettikleri kamusal mekâna ulaşım biçimleri hem oransal hem grafik olarak ifade edilmiştir.

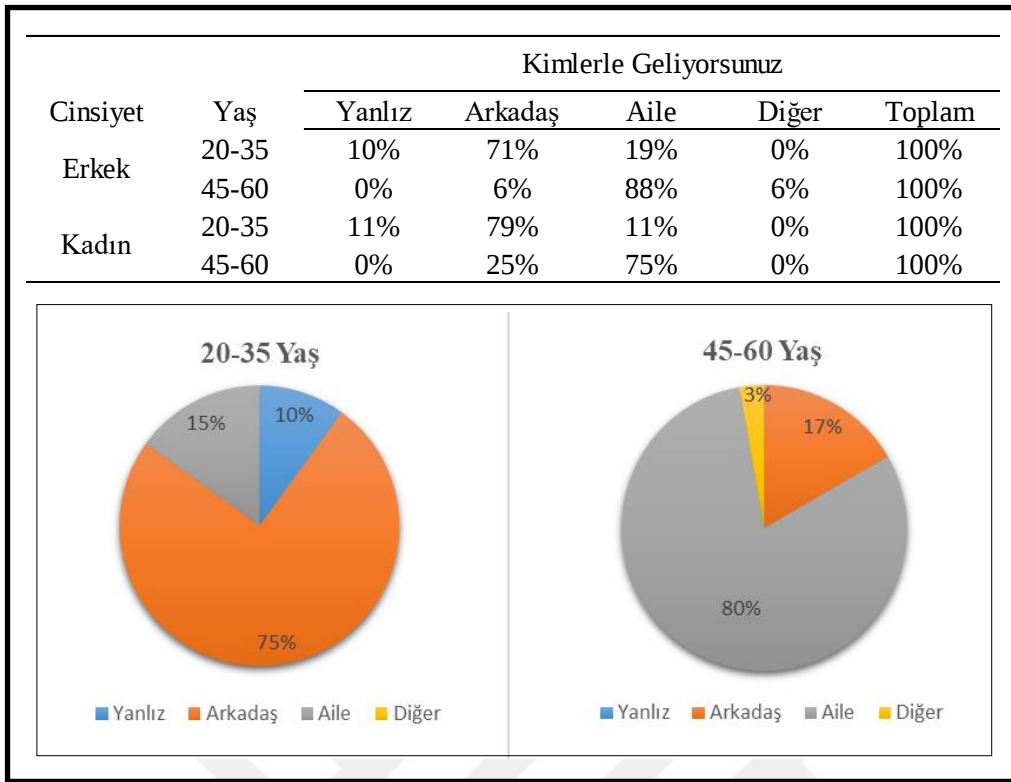

Şekil 3.12: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine ulaşım yolları.

20-35 yaş grubu kullanıcıların %90'ı (kadınların %93, erkeklerin %87'si) caddeye toplu taşıma ile gelirken, 45-60 yaş grubu katılımcıların %72'si (kadınların %67 erkeklerin %79'u) parka otomobil ile gelmektedir. Avusturya/Viyana içinde toplu taşıma ile ulaşım oldukça kolaydır ve birbirleriyle bağlantılı metro, hızlı tren, sokak tramvay, otobüs hatlarından oluşmaktadır. Birinci kuşak kullanıcıların parka gelirken otomobil tercih etmelerinin sebebi, parka kalabalık olarak aileleriyle gelmeleri ve aktiviteleri için gerekli malzemeleri alana kendi araçlarıyla getirme kolaylığı olarak açıklanabilmektedir.

Avusturya/Viyana'da bisiklet kullanımı oldukça yaygındır, özellikle kent merkezindeki bisiklet yolları ve bisiklet kiralama noktalarıyla tercih edilen bir ulaşım çeşididir. Kent merkezinde bulunan Kärtner Caddesi'ne 20-35 yaş grubundan sadece bir kişi caddeye bisiklet ile geldiğini söylemiştir. Bu durumu bisikleti ulaşım aracı olarak kullanılmamasına ve kültürel geçmişe bağlamak mümkündür (Şekil 3.12).

Şekil 3.13'de katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine kimlerle geldikleri kuşakları arası karşılaştırmayı mümkün kılacak şekilde hem oransal gösterilmiş hem de grafik olarak ifade edilmiştir

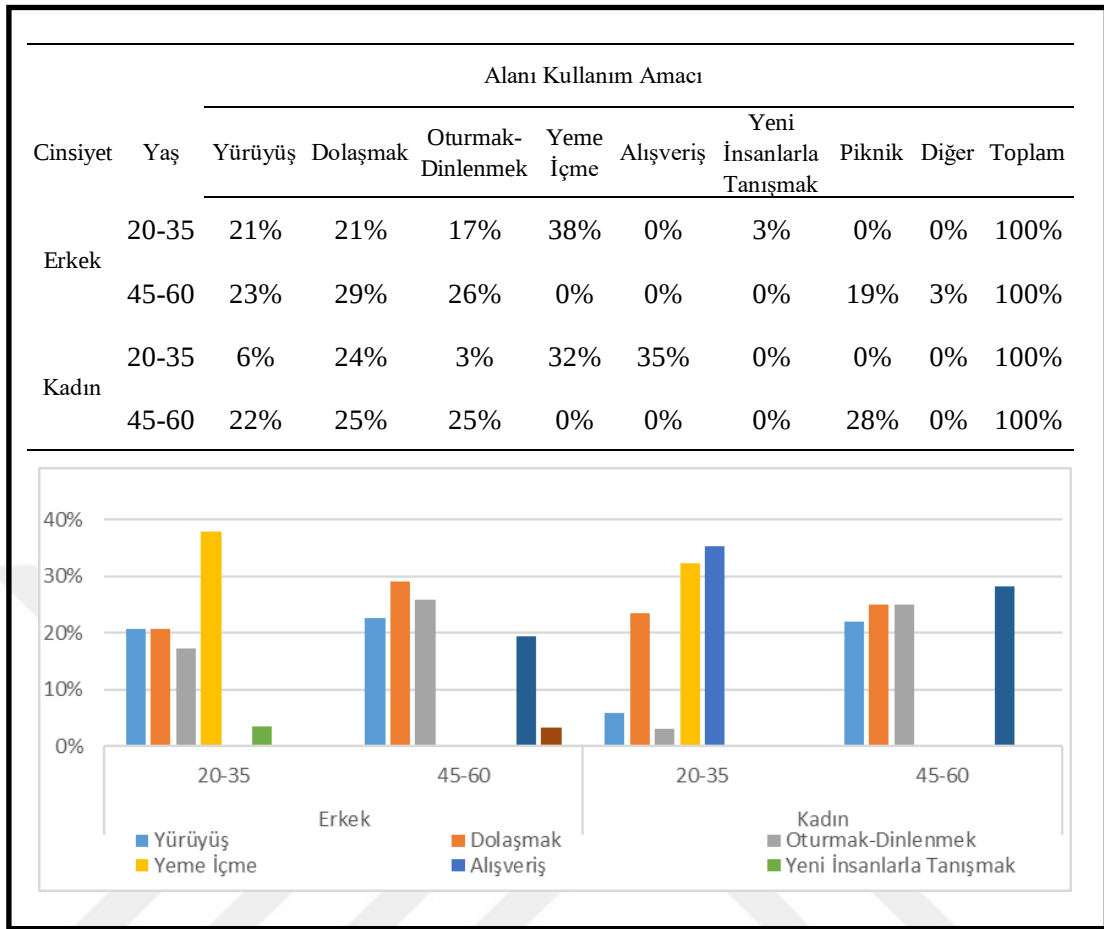
Şekil 3.13: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine kimlerle geldikleri.

45-60 yaş grubunun %80'ni parka aileleriyle (kadınların %75'i, erkeklerin %88'i) geldiği görülmektedir (Şekil 3.13). Bu yaş grubunda erkeklerin tamamı parka aile ve akrabalarıyla geldiğini söylerken kadınların %25'i bazen arkadaşlarıyla da geldiklerini söylemişlerdir. 20-35 yaş grubu genç katılımcıların ise %75'i (kadınların %79'u, erkeklerin %71'i) caddeye arkadaşlarıyla gitmektedir aile cevabını veren %15'lik kısım medeni durumu evlidir.

Bu soruya alınan cevaplar kuşaklar arası tercih farkını ortaya koymaktadır, genç kuşak boş vakitlerini arkadaşlarıyla değerlendirmekten hoşlanırken, birinci kuşak aileleriyle vakit geçirmektedir.

20-35 yaş grubunun %10'u caddeye yalnız da gittiğini söylerken 40-65 yaş grubunda parka yalnız gittiğini ifade eden kullanıcı olmamıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3.14'te katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesini kullanım amaçları kadın-erkek ve kuşaklar arasında karşılaştırılma yapılmasına imkan verecek şekilde grafiklendirilmiştir.

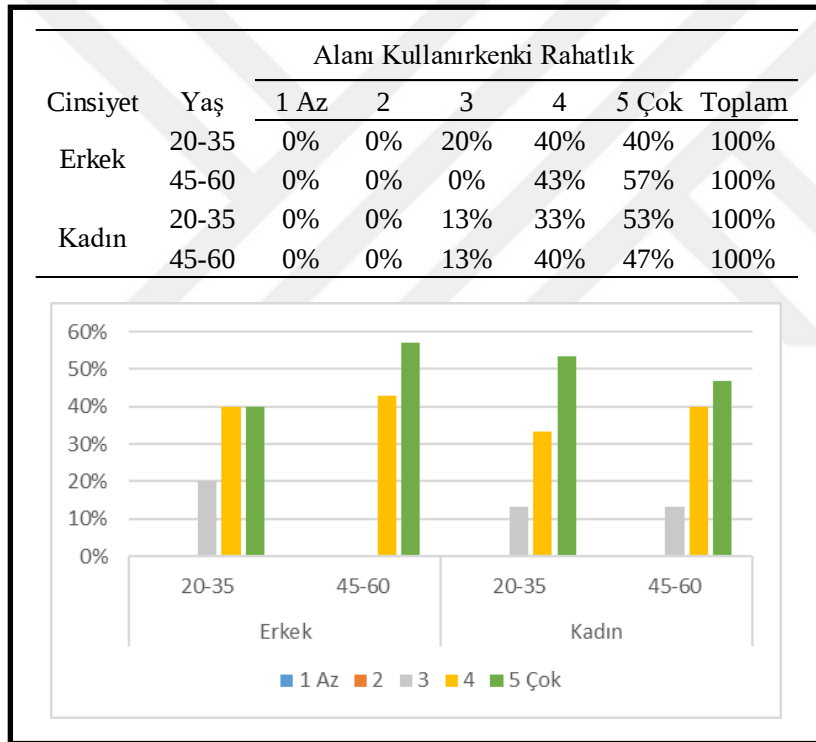
Şekil 3.14: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesini kullanım amaçları.

Parkta gerçekleştirilen anketlerde 45-65 yaş grubuna alana ne için geldikleri sorusuna erkekler en çok “dolaşmak” (%29) “oturmak, dinlenmek” (%26) cevabını vermişlerdir. Kadınlarda en çok söylenen cevap “piknik yapmak”tır (%28), onu “oturmak, dinlenmek” (%25) ve “dolaşmak” (%25) cevapları takip etmektedir.

Parkta gerçekleştirilen gözlemlere dayanarak piknik eylemini gerçekleştirirken dahi “piknik yapmak” cevabını söylemeyenler olmuştur. Bunun iki sebebi olabileceği düşünülmektedir. Birinci sebep, piknik yapmak kullanıcılar için amaç değil diğer aktivitelerin getirdiği bir sonuç ve bir alışkanlıktır. İkincisi ise bir katılımcının (K2 5) anket esnasında “13 yaşındaki kızım Avusturyalılar biz böyle bir şeyler yiyip içerken neden bakıyorlar anne diyor, biz alıştık.” Cümlesinden de yola çıkılarak bu piknik eylemi sebebiyle dışlandıklarını, mahremiyet alanlarının ihlal edildiğini düşünmeleri olabilir (Şekil 3.19).

Genç kuşağın caddeyi kullanım amacı sorusuna kadın katılımcılar en çok “alışveriş” (%35) cevabını verirken onu “yeme-içme” (%32) izlemektedir, erkeklerin ise en çok söylediği “yeme-içme” (%38) olmuştur,” alışveriş” cevabı erkekler tarafından hiç söylenmemiştir. Şekil 3.11’de değinildiği üzere bu yaş grubu caddede en çok 1-2 saat kalmaktadır ancak kadın kullanıcıların %40’ı caddede yarım gün vakit geçirdikleri görülmektedir. Kadınların erkeklerden farklı olarak caddede alışveriş aktivitesini gerçekleştirmesi caddede daha uzun kalmalarını sağlamaktadır.

Şekil 3.15’te katılımcılara sorulan tercih ettikleri kamusal mekânda kendilerini rahat hissedip hissetmedikleri sorusuna verdikleri yanıtlar oransal ve grafiksel olarak görülmektedir.

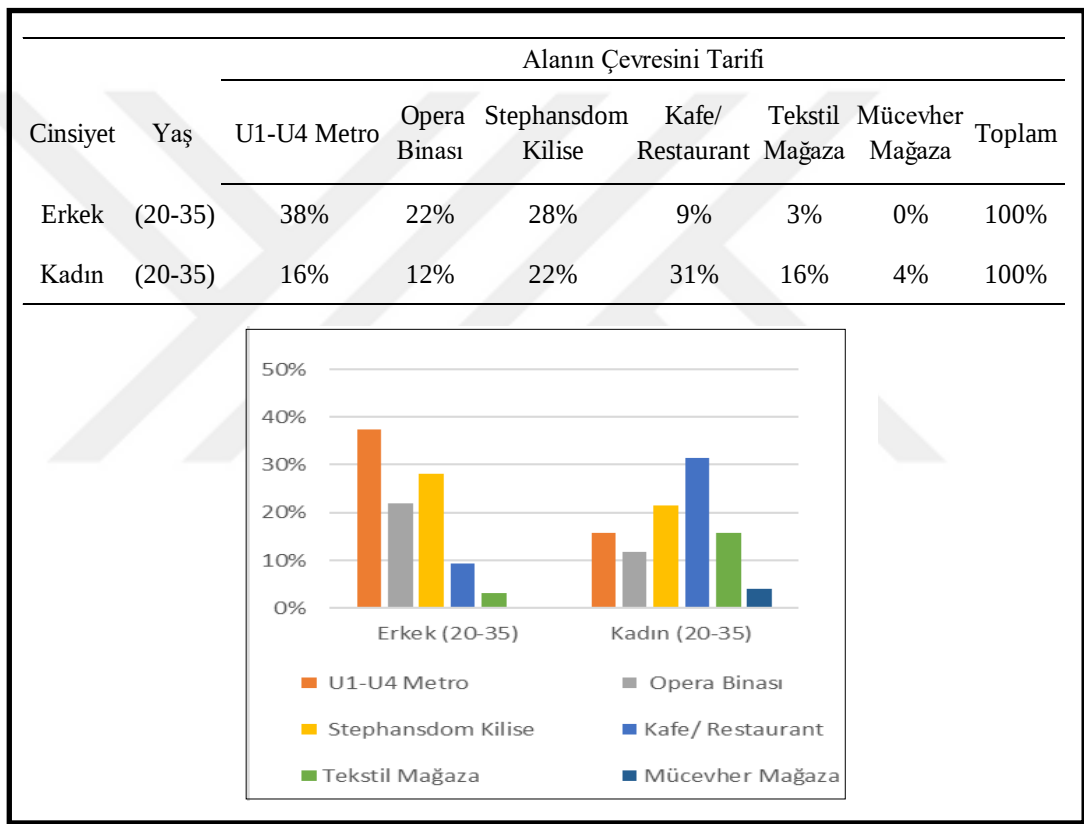
Şekil 3.15: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesini kullanırkenki rahatlıkları.

Her iki yaş grubunda da katılımcılar alanı kullanırken kendilerini rahat hissettiklerini söylemişlerdir (Şekil 3.15).

Bu soru genel bir soru olup şekil 3.21’de değerlendirilen “Kamusal mekân da sizi rahatsız eden gitmek istemediğiniz yerler var mı?” sorusu ile detaylandırılmıştır.

Şekil 3.16'da genç kuşağın Kärtner Caddesi alan tarifi değerlendirilmiştir. Genel olarak alanı U1 Metrosu Karlsplatz'dan Opera Binası ile başlayıp U4 Metrosu ve Stephansdom Kilisesi ile biten bir cadde olarak tanımlamışlardır. Alan haritası incelendiğinde bu tanım doğrudur.

20-35 yaş grubu erkek kullanıcıların %38'i caddeyi metro istasyonları ve durak isimleri (Karlsplatz, Stephansplatz, Schwedenplatz) ile tariflerken, kadınlar caddeyi Opera Binası ile başlayıp Stephansdom Kilisesi ile son bulan cadde olarak tariflemişlerdir.

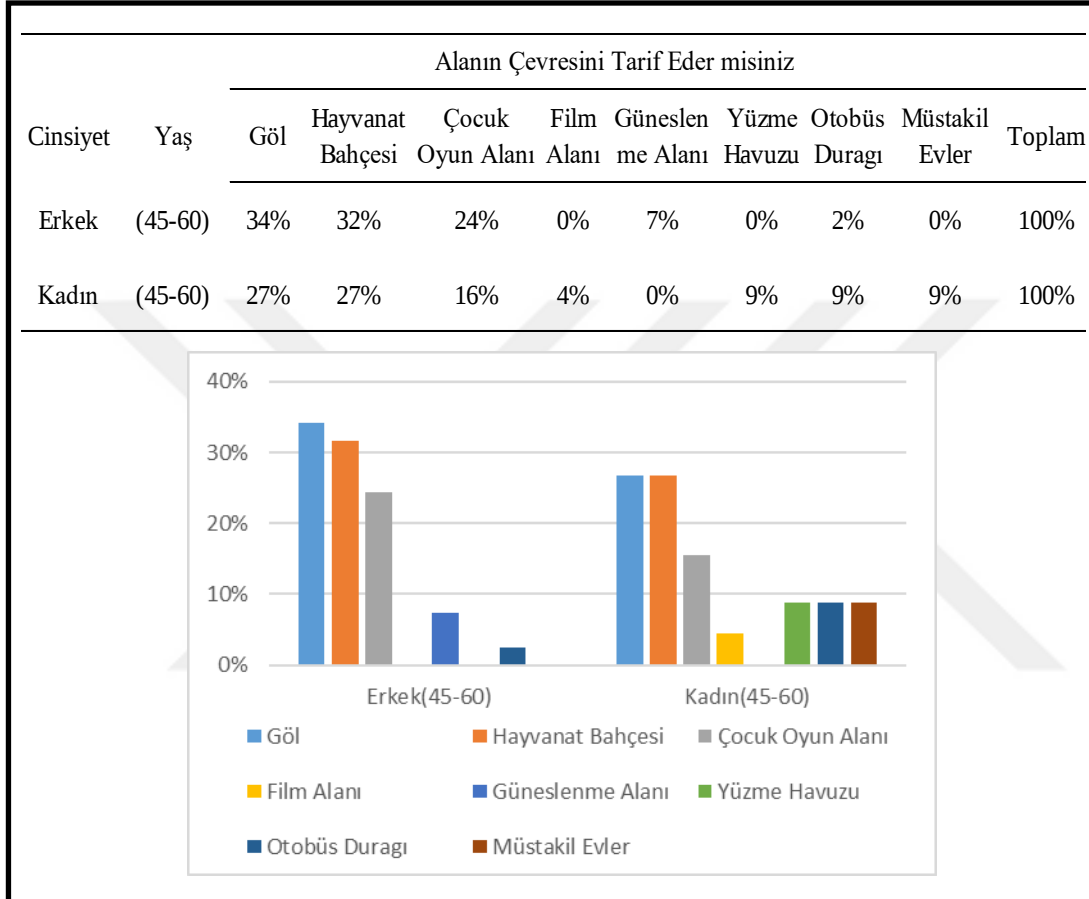

Şekil 3.16: 20-35 yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi çevresi tarifleri ve referans noktaları tanımları.

Genç kuşak için kadın ve erkek katılımcılar arasında karşılaştırma yapılacak olursa kadın katılımcıların erkeklere nazaran daha fazla referans noktası belirttiği ve bunların daha çok alışveriş mekânları (%20; mücevher ve tekstil mağazaları) ve kafeler (%31) olduğu görülmektedir. Buna iki şey sebep olarak gösterilebilir. Birincisi, kadınlar erkeklere kıyasla çevresel görüntüleri daha hızlı algılamaktadırlar ve görsel hafızaları erkeklerden daha güçlüdür. İkincisi ise kadınlar caddede

erkeklerden daha fazla zaman geçirerek, bu tarifledikleri alışveriş mekanları ve kafeleri daha sık kullanmaktadırlar (Şekil 3.16).

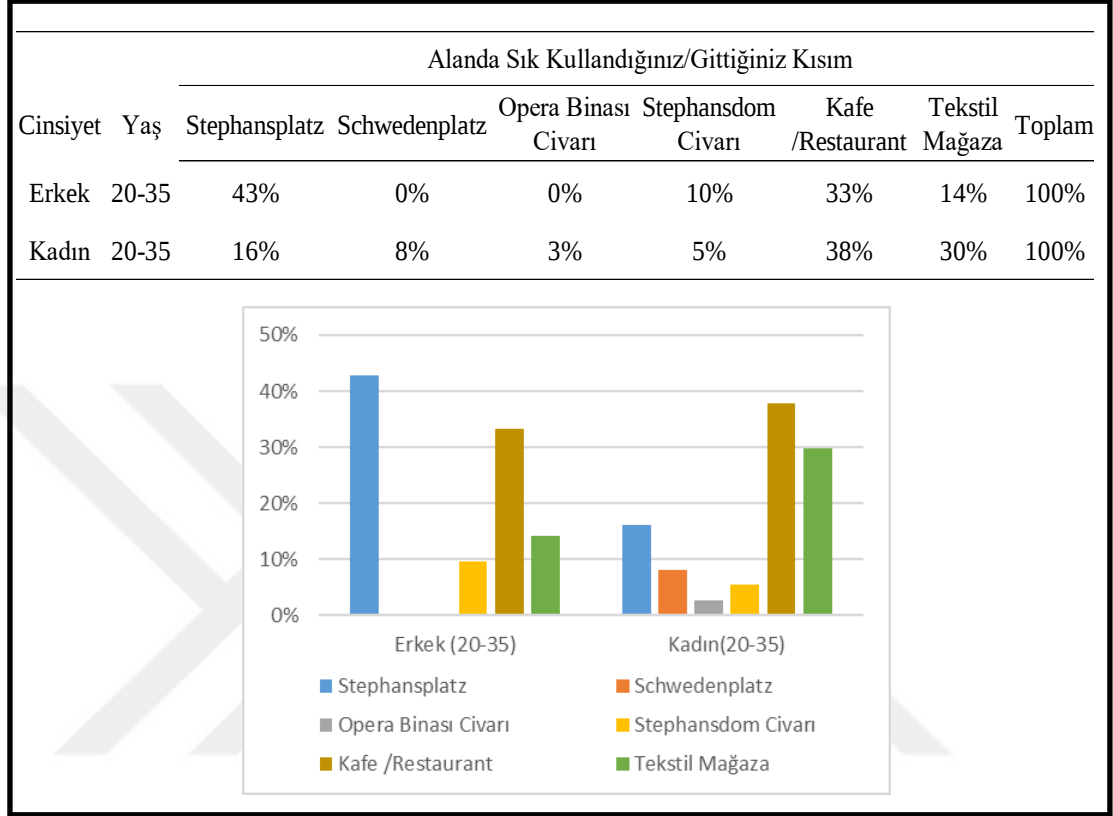
Şekil 3.17’de 45-60 yaş grubu katılımcıların Oberlaa Kurpark çevresini tarif etmeleri istediğinde verdikleri cevaplar görülmektedir.

Şekil 3.17: 45-60 yaş grubu katılımcıların Oberlaa Kurpark çevresi tarifleri ve referans noktaları tanımları.

45-60 yaş grubunun alan çevresi tarifi sorusunu yanlış anladığı görülmektedir (Şekil 3.17) Alan çevresini değil parkı tanımlamışlardır. Alan çevresi tanımı yapan 4 katılımcı (kadınların %27’si) alana toplu taşıma kullanarak gelmektedir, bu durumda otomobille gelen kullanıcıların parkın çevresine dikkat etmeden sadece parka geldikleri yorumu yapılabilir. Katılımcıların birçoğunun uzun süredir Viyana’da ve parka yakın bölgelerde yaşıyor olmalarına karşın alan çevresini tarifleyememiş olmaları oldukça dikkat çekicidir.

Şekil 3.18’de genç kuşağın Kärtner Caddesi’nde en sık gittikleri yerlere verdikleri cevaplar oransal olarak gösterilmiş ve kadın- erkek kıyaslaması açısından anlaşılır olması bakımından grafiklendirilmiştir.

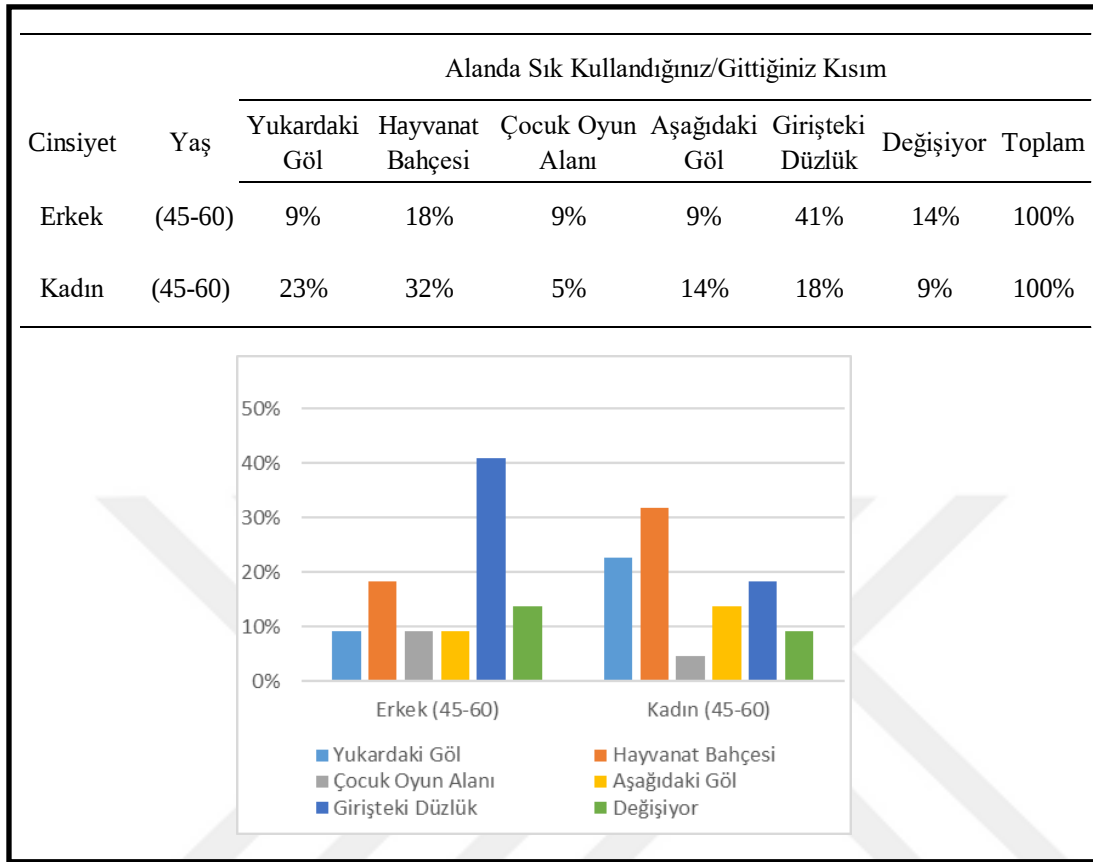

Şekil 3.18: 20-35 yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi’nde en sık gittikleri yerler.

20-35 yaş grubunda erkek katılımcıların %43’ü caddede en çok “Stephansplatz” ve çevresine gittiklerini belirtmişlerdir. Stephansplatz, Kärtner Caddesi’nde Stephansdom Kilisesin bulunduğu bölgeye verilen genel bir isimdir. 20-35 yaş grubunun kadın kullanıcıları ise caddede gittikleri kısımları, kafe (%38), restoran ve alışveriş mekân (%30) adlarıyla ifade ederek detaylandırdıkları görülmektedir. (Şekil 3.18) Kadın ve erkek katılımcıların ifadeleri arasındaki bu farklılık, referans sorusuna kadınların verdiği detaylı cevaplarla örtüşmekte olup kadın ve erkeklerin hem mekânı kullanımlarındaki tercih farklılıklarından (Kadınlar alışveriş yapmak için erkekler ise yeme-içme aktiviteleri için caddeye geldiklerini belirtmişlerdir.) hem de görsel algıları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır.

Şekil 3.19’da birinci kuşağın kuşağın Oberlaa Kurpark’ta en sık gittikleri yerlere verdikleri cevaplar oransal olarak gösterilmiş ve kadın- erkek kıyaslaması açısından

anlaşılır olması bakımından grafikleştirilmiştir.

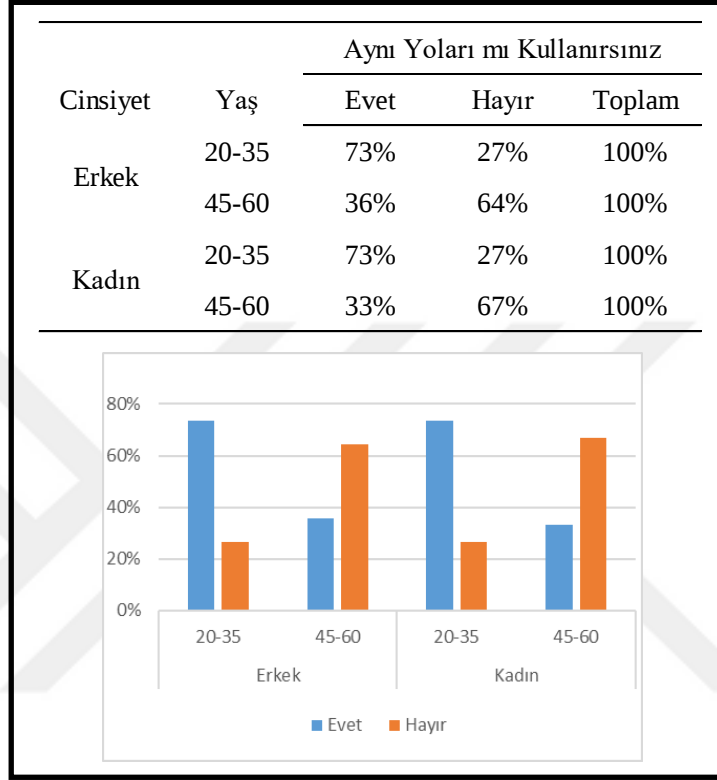
Şekil 3.19: 45-60 yaş grubu katılımcıların Oberlaa Kurpark'ta en sık gittikleri yerler.

45-60 yaş grubunda erkeklerin %41'i parkın en çok “girişteki düzlük” kısmını kullandıklarını söylerken, kadınların %32'sinin cevabı “hayvanat bahçesi” olmuştur, kadınların %23'ü ise “yukarıdaki göl” cevabını vermişlerdir (Şekil 3.19).

45-60 yaş grubundaki kadın ve erkeklerin mekân tercihleri arasındaki bu fark, katılımcıların parktan beklentilerinin cinsiyete göre farklılaştığının göstergesidir. Örneğin parka daha çok piknik yapmak için geldiklerini belirten kadın katılımcılar bu sebepten parkta değişik manzara özelliklerine sahip hayvanat bahçesi, göl kenarını tercih etmektedir. Erkek kullanıcılar ise parka daha çok dolaşmak- yürüyüş yapmak için geldiklerinden, parkın girişindeki düzlükte konumlanarak yürüyüş yapmak beklentilerini karşılamaktadır. Bu soru Şekil 3.25 ile beraber değerlendirildiğinde (bir kamusal mekânda tercihlerini etkileyen en önemli özellik nedir sorusu) kadınların parktaki mekânlardan beklentisi özgünlük/ilginçlik iken, erkeklerin beklentisi mekânın bakımlı olması yönündedir. Bu sonuç kadınların özgün

mekân beklentisi sebebiyle bu mekanları (göl, hayvanat bahçesi) tercih ettiğini göstermektedir.

Şekil 3.20’de katılımcılara Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine giderken aynı yolları tercih edip etmedikleri sorusuna alınan yanıtlar görülmektedir.

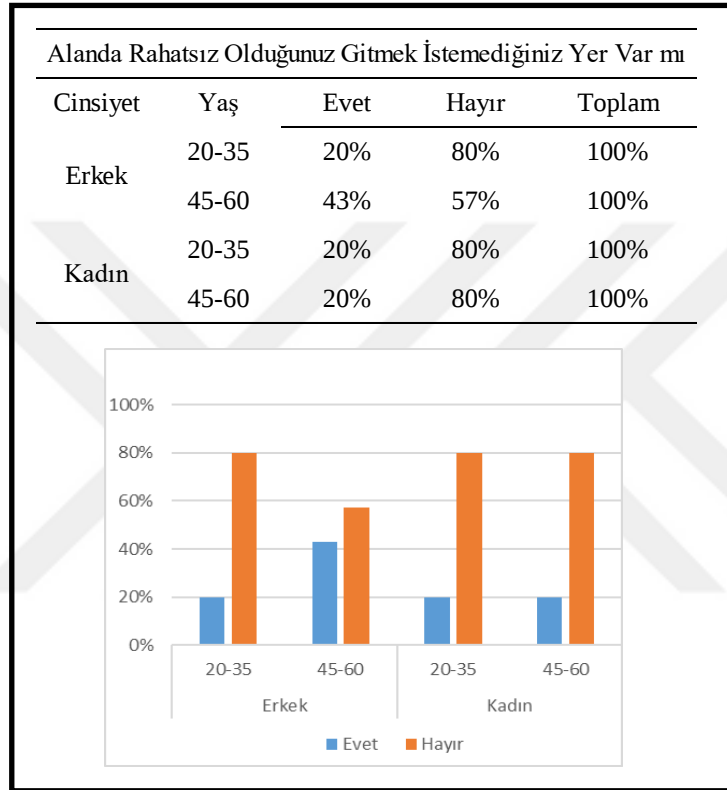

Şekil 3.20: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesine giderken veya alan içerisinde güzergâh tercihleri

Katılımcılara park veya caddeye giderken veya alanın içinde aynı yolları kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur (Şekil 3.20). 20-35 yaş grubunun cevabı %73 “Evet” olmuştur. “Evet” cevabını verenler toplu taşıma kullandıklarını bu sebeple aynı yolları tercih ettiklerini, “Hayır” cevabı verenler ise değişiklik olması sebebiyle farklı yollardan geldiklerini söylemişlerdir. 45-60 yaş grubu %65,5 (kadınların %67’si, erkeklerin %64’ü) oranda “Hayır” cevabı vermiştir, bunun sebebi ise alana otomobil ile geldiklerinden arabayı park etme yerlerine göre parka giriş kapılarının değişmesidir.

Şekil 3.21’de katılımcılara alan içinde gitmek istemedikleri yerler olup olmadığı sorusuna verdikleri yanıtlar görülmektedir. 20-35 yaş grubu katılımcıların kadın ve erkek kullanıcılar içinde “Caddede sizi rahatsız eden şeyler ya da gitmek istemediğiniz yerler var mı?” sorusuna verdikleri yanıt %80 (12/15) “Hayır”

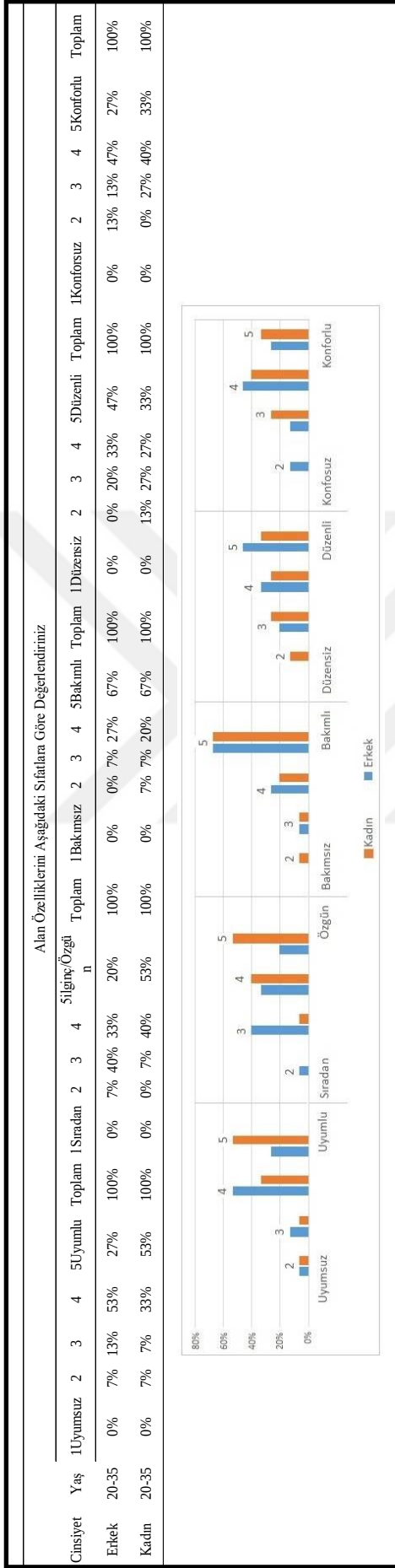
olmuştur. “Evet” cevabını veren 3 kadın katılımcının rahatsız oldukları şeyler veya gitmek istemedikleri yerler ise sırasıyla şöyledir; ‘Atmosferini sevmediğim kafeler (K1 2)’, ‘Türk görmek, tanıdık görmek (K1 8)’, ‘Caddedeki sarhoş insanlar (K1 11)’. “Evet” cevabını veren genç kuşak 3 erkek katılımcının rahatsız oldukları şeyler veya gitmek istemedikleri yerler ise şöyledir; ‘Karlsplatz kısmına gitmek (E1 2, E1 3)’, ‘Aşırı kalabalık olan yerler rahatsız ediyor. (E1 8)’

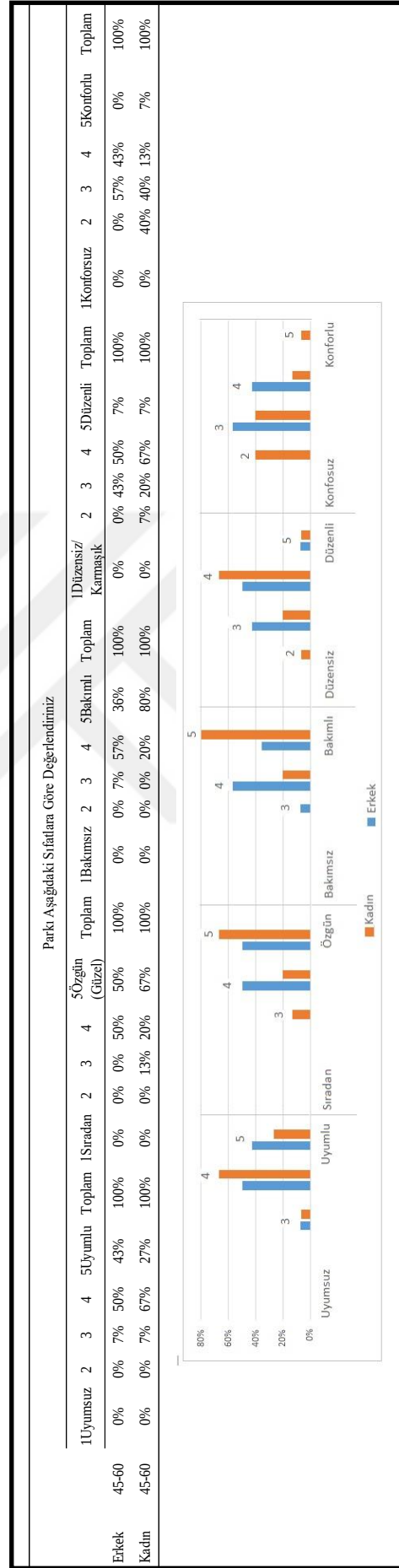
Şekil 3.21: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesinde rahatsız oldukları gitmek istemedikleri yerler.

45-60 yaş grubu erkek katılımcıların “evet” (%43) cevaplarının sebebi ise genel olarak ‘uygunsuz giyinen insanlar’, ‘güneşlenen insanlar’ şeklinde olmuştur. Kadın katılımcılardan “evet” yanıtını veren 3 kişinin gitmek istemedikleri yerler ve rahatsız oldukları şeyler ise; ‘kuytu yerler (K2 3, K2 15), ‘Güneşlenen insanlar’ (K2 6) şeklindedir. (Şekil 3.21)

Şekil 3.22’de 20-35 yaş grubunun Kärtner Caddesi’ni belirlenen sıfatlara göre değerlendirmeleri (estetik açıdan), şekil 3.23’te ise 40-65 yaş grubunun Oberlaa Kurpark’ı belirlenen sıfatlara göre değerlendirmeleri yer almaktadır.

Şekil 3.23: 40-65 yaş grubunun Oberlaa Kurpark'ı belirlenen sıfatlara göre değerlendirilmesi.

Şekil 3.23: 40-65 yaş grubunun Oberlaa Kurpark'ı belirlenen sıfatlara göre değerlendirilmesi.

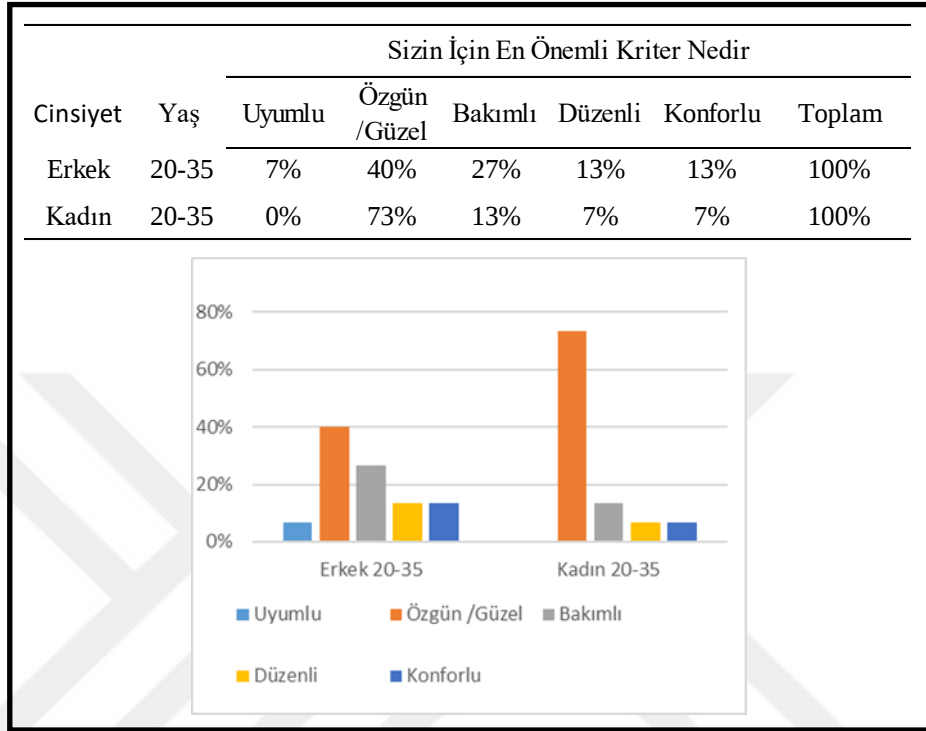
20-35 yaş grubunda kadın ve erkek katılımcıların cadde için yaptıkları “uyumsuz-uyumlu” değerlendirmesinde kadın katılımcıların %53’ü alanın “uyumlu” olduğunu belirtmişlerdir. Erkek katılımcılar tarafından en çok 4 şikkı söylenmiştir (%53). “Sıradan-özgün” değerlendirmesinde kadın katılımcıların %53’ü 5 şikkını söylemiştir, erkek katılımcılar ise en çok (%40) 3 şikkını söylemiştir. “Bakımlı-bakımsız” değerlendirmesinde hem kadın hem erkek kullanıcıların %67’si 5 şikkını en çok söyleyerek caddenin bakımlı olduğunu belirtmişlerdir. “Düzenli-düzensiz” değerlendirmesinde kadın kullanıcıların %33’ü 5 şikkını söylerken, erkek kullanıcıların %47’si 5 şikkını söyleyerek caddenin düzenli olduğunu belirtmişlerdir. “Konforlu-konforsuz” değerlendirmesinde hem kadın (%40) hem erkek (%47) kullanıcılar tarafından en çok 3 şikkı söylenmiştir.

Bu değerlendirmelere göre 20-35 yaş grubunda erkekler kadınlara kıyasla caddeyi daha sıradan olarak değerlendirmektedir. Daha önce bahsedildiği üzere kadınların alışveriş yapma beklentisine birçok mağaza alternatifi ile cevap veren cadde erkek katılımcıların böyle bir beklentisi olmadığından caddede daha az vakit geçirmesine ve caddeyi sırada olarak değerlendirmesine sebep olmaktadır.

45-60 yaş grubunda kadın ve erkek katılımcıların cadde için yaptıkları “uyumsuz-uyumlu” değerlendirmesinde hem kadın (%67) hem erkek (%50) kullanıcılar 4 şikkını daha fazla söylemişlerdir. “Sıradan-özgün” değerlendirmesinde kadın katılımcılardan %67’si 5 şikkını, erkek katılımcılardan ise %50’si 5 şikkını %50’si 4 şikkını söylemiştir. “Bakımlı-bakımsız” değerlendirmesinde kadınların çoğunluğu (%80) 5 şikkını söylerken, erkeklerin çoğunluğu (%57) 4 şikkını söylemiştir. “Düzenli-düzensiz” değerlendirmesinde kadın katılımcıların %67’si, erkek katılımcıların kişi %50’si 4 şikkını söylemiştir. “Konforlu-konforsuz” değerlendirmesinde erkek katılımcıların %57’si 3 şikkını söylemiştir, kadınların ise %40’ı 3, %40’ı ise 2 şikkını söylemiştir.

Bu yaş grubunda hem kadın hem erkek katılımcılar parktaki donatıların yeterli olmadığını düşünmektedir (özellikle yağmur, rüzgâr, güneş vb. mevsimsel etkilerden korunma konusunda), fakat kadın katılımcılar erkeklere nazaran parkı daha konforsuz olarak nitelendirmektedir. Bunun sebebi kadınların, yeme içme faaliyetlerini organize eden taraf olarak masa ve sandalye sayılarını az bulmaları ve kalabalıktan ötürü tuvaletlerin kirli olduğunu düşünmeleridir (Şekil 3.30).

Şekil 3.24’te genç kuşak katılımcıların kamusal kamusal mekân tercihini etkilemede Şekil 3.22’de değerlendirmeleri istenen sıfatlardan tercihlerinde hangisinin daha önemli olduğu oransal ve grafiksel olarak görülmektedir.

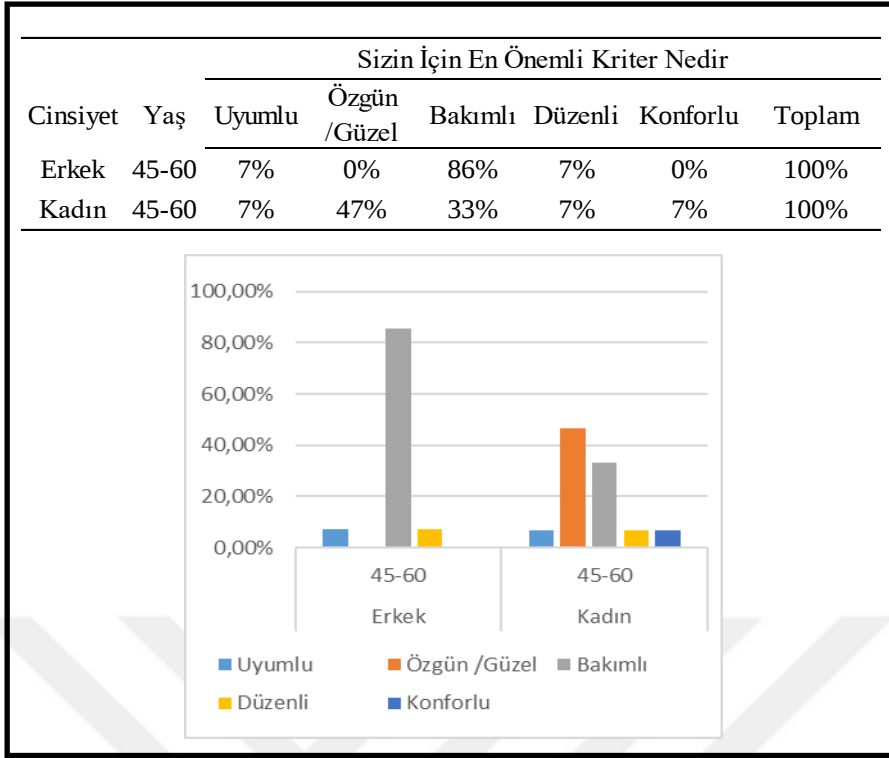

Şekil 3.24: 20-35 yaş grubu denekler için bu kriterlerden hangisi tercihlerini etkilemede daha önemli.

20-35 yaş grubunda hem erkek (%40) hem de kadın (73%) kullanıcılar en fazla özgün/güzel cevabını söylemişlerdir. Fakat mekânın özgün olması kadın katılımcılar için daha önemlidir (Şekil 3.24).

Şekil 3.25’te ise birinci kuşak katılımcıların kamusal mekân tercihini etkilemede Şekil 3.23’de değerlendirmeleri istenen sıfatlardan bu tercihlerinde hangisinin daha önemli olduğu oransal ve grafiksel olarak görülmektedir.

45-60 yaş grubunda ise erkek kullanıcılar için en önemli kriter “bakım” iken kadın kullanıcılar için “özgün/güzel” olmasının önemli olduğu görülmektedir. Erkek kullanıcıların %86’sı bakım cevabını verirken, kadınlar en çok (%47) “özgün/güzel” cevabını vermişlerdir. Bu yaş grubunda kadınlardan farklı olarak hiçbir erkek kullanıcı “özgün/güzel” cevabı vermemiştir.

Şekil 3.25: 45-60 yaş grubu denekler için bu kriterlerden hangisi tercihlerini etkilemede daha önemli

40-65 yaş grubundaki erkek katılımcıların bir kamusal mekânı tercih etmek o kamusal mekânın iyi durumda olması, özenli bir şekilde bakılması ve işlerliğinin devam etmesi en önemli özellik iken kadınlar için kamusal mekânın kendisine has özelliklerinin bulunması, benzerlerinden ilginç olması gerekmektedir. Daha önce de değinildiği üzere, Oberlää Kurpark içerisinde kadın katılımcıların göl ve hayvanat bahçesine gitmeyi bu sebeple tercih ettikleri görülmektedir (Şekil 3.25).

Şekil 3.26’da birinci kuşağın Oberlää Kurpark’ın ikinci kuşağın ise Kärtner Caddesi’nin iklim etmenleri açısından korunmasının yeterli olup olmadığı sorusuna verdikleri cevaplar ile, hangi mevsimlerde bu mekânları daha sık kullandıkları sorusuna verdikleri cevaplarla beraber değerlendirilmiştir.

20-35 yaş grubu katılımcıların alanın rüzgâr, yağmur, güneş gibi mevsimsel etmenlerden korunmasının yeterli olup olmadığı sorusuna kullanıcıların hem “evet” hem “hayır” cevabı verdikleri görülmektedir, katılımcıların caddeyi ilkbahar ve yazın daha çok kullandıkları ve caddeye her mevsim gelebildikleri görülmektedir.

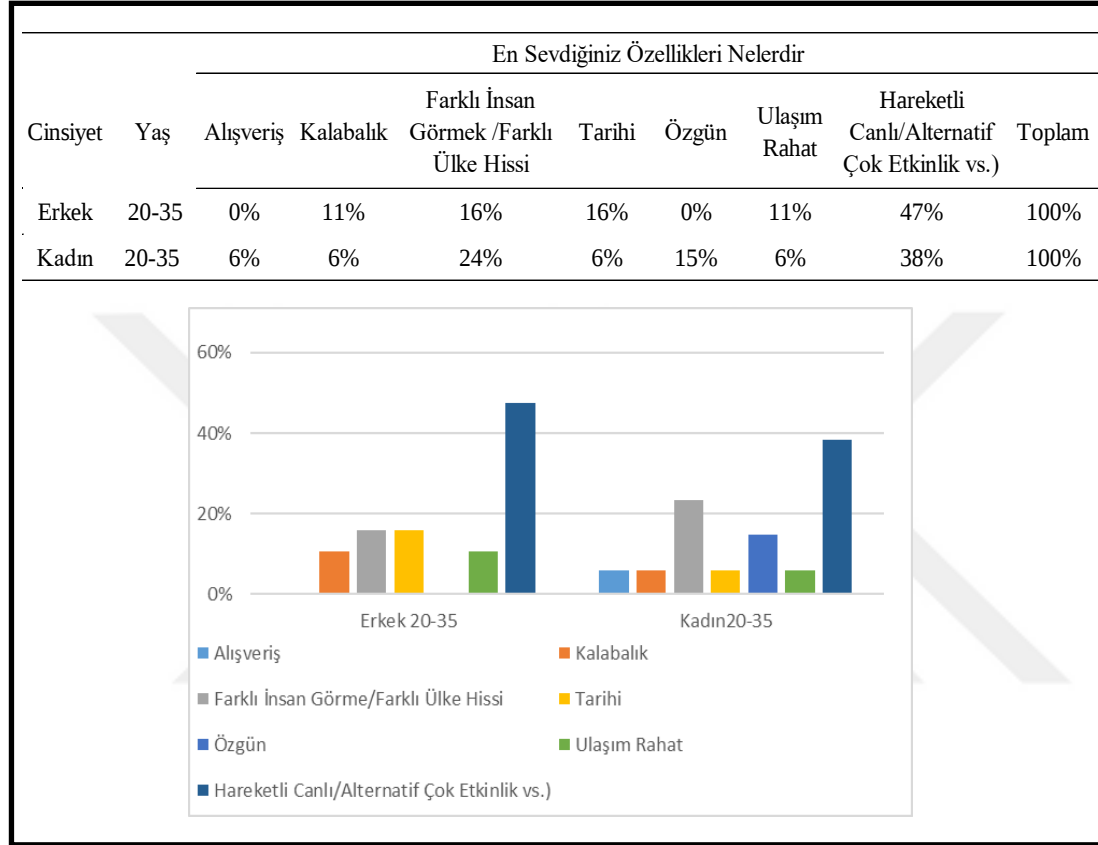

Şekil 3.26: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesi’ne hangi mevsimlerde gitmeyi tercih ettikleri ve mekânın rüzgâr, yağmur ve benzeri korumaları hakkında düşüncelerin birlikte değerlendirilmesi.

45-60 yaş grubunun ise %100’ü -hem kadınlar hem erkekler- parkın iklimsel etmenler için korumasının yeterli olmadığını düşünmektedir, kışın ve sonbaharda parka gelme oranları genç kuşağın caddeye gitme oranına göre düşüktür. İki kuşağın gitmeyi tercih ettikleri kamusal mekân özellikleri ve buralarda gerçekleştirdikleri

aktivitelerin farklı olması mevsime göre kamusal mekâna gitme sıklığını değiştirmektedir.

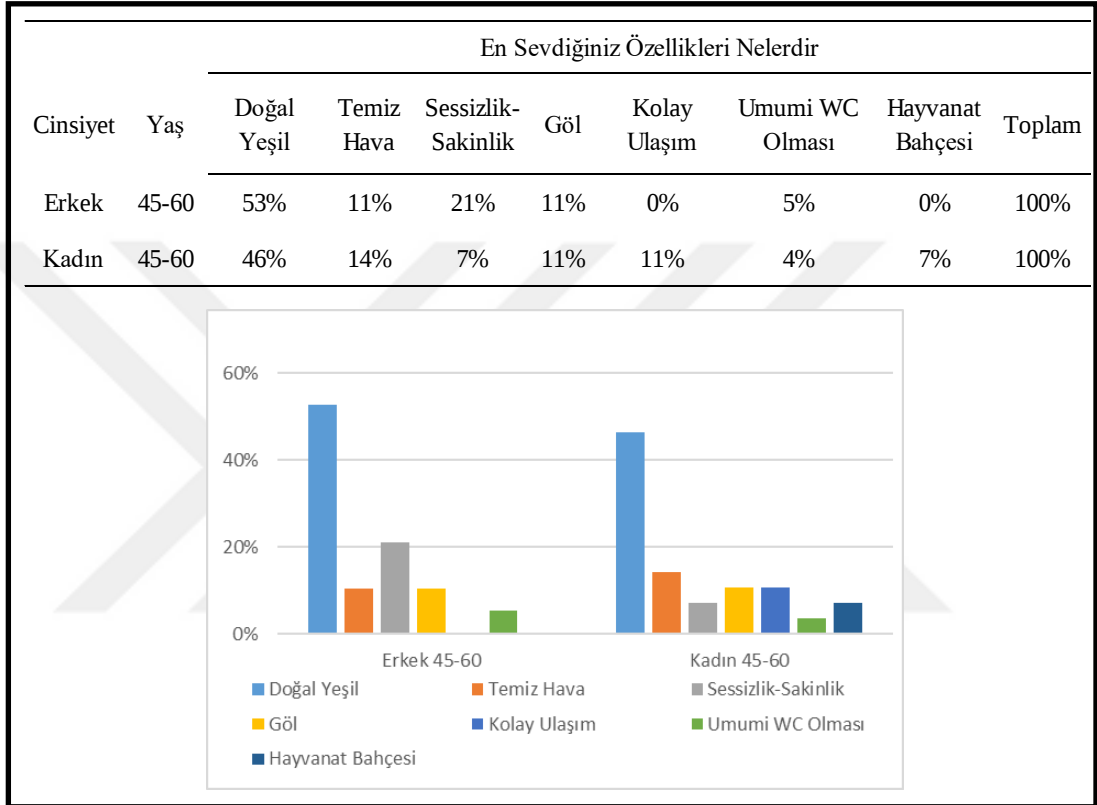
Şekil 3.27’de 20-35 yaş grubunun ve şekil 3.28’de 45-60 yaş grubunun Kärtner Caddesi’nde ve Oberlaa Kurpark’ta sevdikleri özellikler görülmektedir.

Şekil 3.27: 20-35 yaş grubu katılımcıların Kärtner Caddesi’nde sevdikleri özellikler.

20-35 yaş grubu katılımcılar -kadın katılımcıların %38’i erkek katılımcıların %47’si caddenin hareketli, canlı olmasını, etkinliklere ev sahipliği yapmasını caddenin en sevdikleri özellikleri olarak tanımlamışlardır. Kärtner Caddesi’nin kent merkezinde turistlerin oldukça fazla ziyaret ettiği tarihi bir cadde olduğundan bahsedilmişti. 20-35 yaş grubu katılımcılar caddenin bu özelliğini, “farklı insan görmek, farklı ülkede olduğunu hissetmek” olarak tanımlamakta ve sevdiğini (katılımcıların %20’si) belirtmektedir. Yapılan görüşmeler ve gözlemler neticesinde kendini Viyana/Avusturya’da ‘yabancı’ hisseden ikinci kuşak katılımcıların, kentin en çok ‘yabancı’ya ev sahipliği yapan bu caddeye gelmeyi tercih etmesini anlamak mümkün olmaktadır.

Şekil 3.28’de birinci kuşağın parkta en sevdiği özellikler yer almaktadır. 45-60 yaş grubu katılımcılar içinse -kadın katılımcıların %46’sı erkek katılımcıların %53’ü- parkın “doğal ve yeşil” olması en sevdikleri özelliştir. Katılımcılardan birçoğu evlerinin küçük olduğunu bahçelerinin olmadığını bu sebeple bahçe ve yeşil ihtiyacını parkta karşıladıklarını belirtmişlerdir.

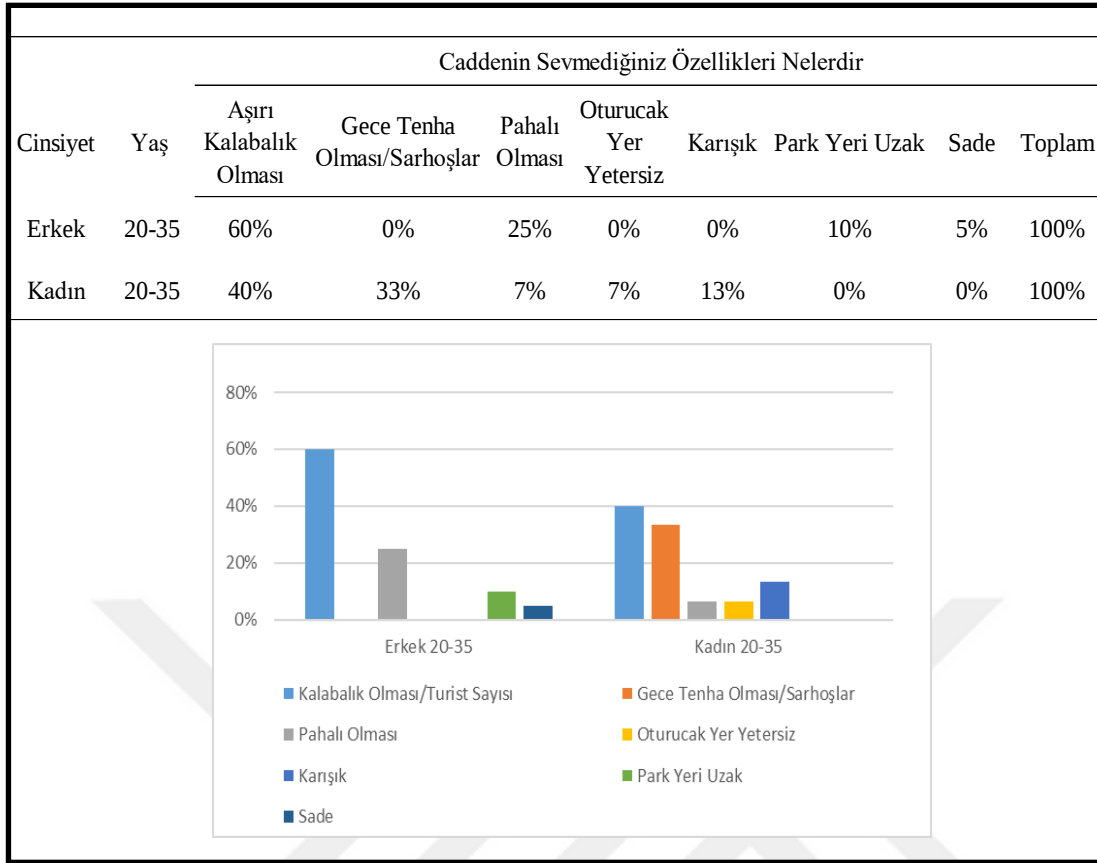

Şekil 3.28: 45-60 yaş grubu Katılımcıların Oberlaa Kurpark’ın sevdikleri özellikleri

İki yaş grubunun farklı gereksinimleri -gençlerin hareketli, canlı mekanları sevmesi, Birinci kuşağın yeşil, doğal alanları sevmesi- kamusal mekân tercihlerini etkilemektedir.

Şekil 3.29’da 20-35 yaş grubunun Kärtner Caddesi’nde sevmediği özellikler görülmektedir. 20-35 yaş grubunda erkek katılımcıların %60’, kadın katılımcıların ise %40’ı caddenin aşırı kalabalık olmasını sevmediklerini belirtmişlerdir.

Kadın katılımcıların %33’ü -erkek katılımcılardan farklı olarak- caddenin “geceleri تنها olmasını” sevmediklerini ve caddedeki “sarhoş ve dilencilerden” rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

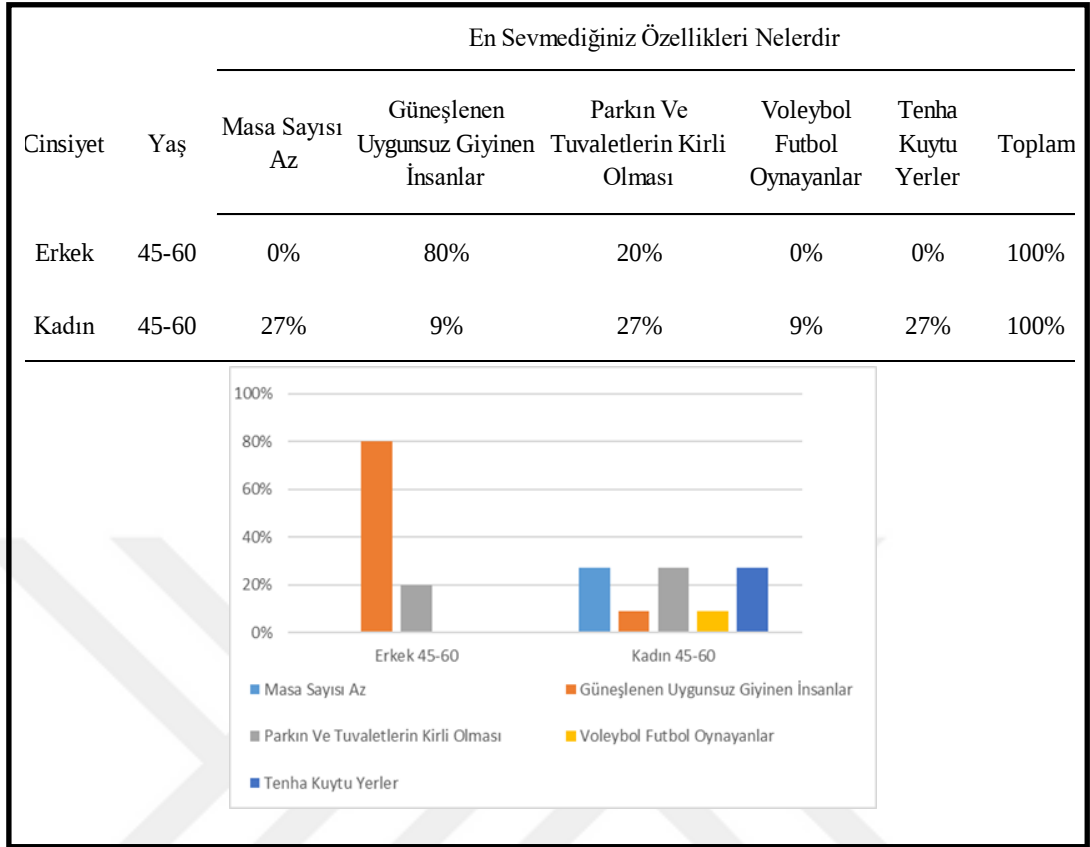

Şekil 3.29: 20-35 yaş grubu Katılımcıların Kärtner Cadde’sinin sevmedikleri özellikleri.

Kadın katılımcıların caddeye gelme saatlerine bakıldığında caddeyi gece ziyaret etmeyi tercih etmedikleri görülmektedir.

Şekil 3.30’da 45-60 yaş grubunun Oberlaa Kurpark’ta sevmedikleri özellikler görülmektedir. 45-60 yaş grubunda ise erkek katılımcıların %80’i parkta “güneşlenen insanların” olmasını sevmediklerini belirtmişlerdir. Parkta Türkler ile Avusturyalıların inanç ve kültürel alt yapı farklılıklarından kaynaklı egemenlik alanlarının bulunduğu gözlemlenmiştir. Avusturyalıların güneşlendiği kısımlara Türkler gitmezken, Türklerin piknik yaptığı bölümlere ise Avusturyalılar gelmemektedir.

45-60 yaş kadın katılımcılar ise parkın “tenha yerleri olduğunu” (%27), “masa sandalye sayısının yetersiz olduğunu” (%27) ve “tuvaletlerin ve parkın kalabalıktan ötürü kirlenmesi” (%27) gibi cevapları en sık ifade etmişlerdir. Parkta piknik organizasyonu için gerekli hazırlıkları çoğunlukla kadınlar yapmaktadır, bu sebeple masa ve sandalyelerin az olduğundan şikâyet ettikleri görülmektedir. (Şekil 3.30)

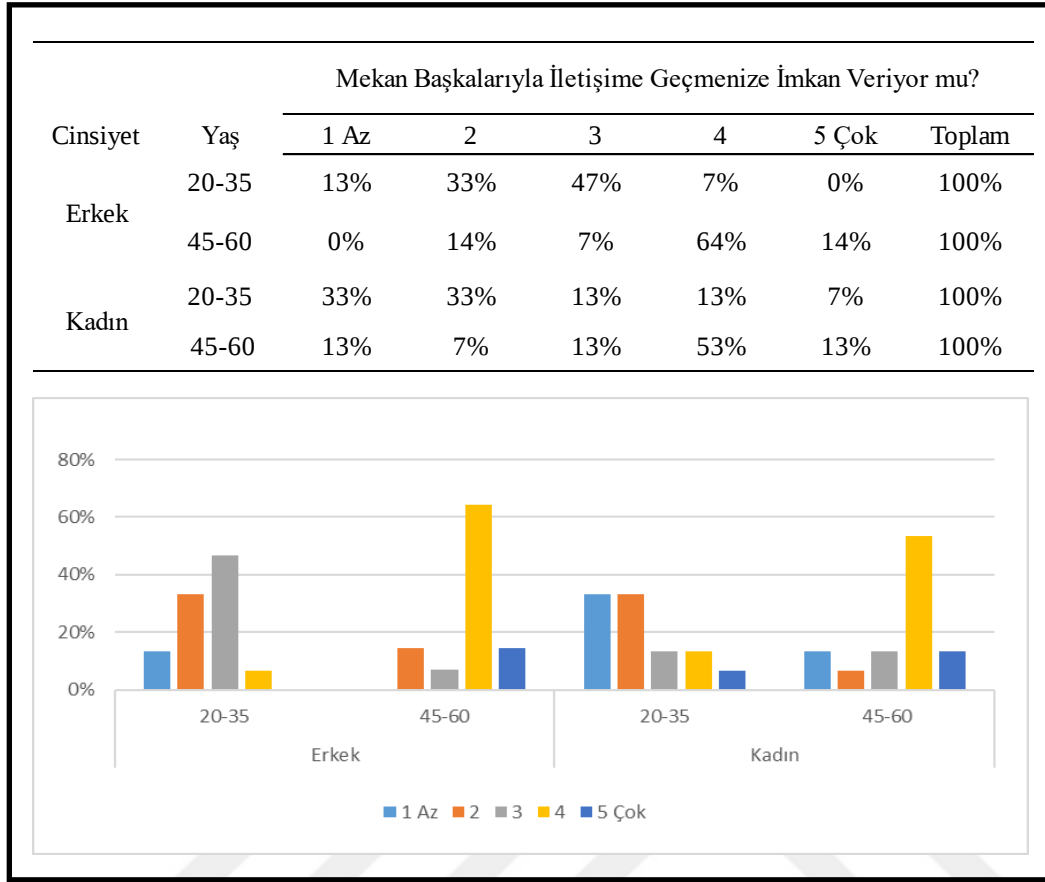

Şekil 3.30: 45-60 yaş grubu Katılımcıların Oberlao Kurpark'ın sevmedikleri özellikleri

Viyana'nın oldukça güvenli bir şehir olduğu göz önüne alındığında her iki kuşaktaki kadın katılımcıların güvenlik ile ilişkili kaygılarının kültürel geçmişlerine ve öğrenimlerine bağlı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. (Şekil 3.29 ve Şekil 3.30)

Şekil 3.31 'da katılımcıların gittiği kamusal mekânın diğer kullanıcılarla iletişime geçme imkânı verip vermediği sorusunun cevapları yer almaktadır. 45-60 yaş grubu katılımcılar parkın buna olanak verdiğini ve bunun tercihlerini olumlu yönde etkilediğini söylerken, 20-35 yaş grubu caddenin kalabalık olması sebebiyle buna pek imkân tanımadığını, ara sıra turistlerle iletişime geçebildiklerini belirtmişlerdir.

45-60 yaş grubu her ne kadar park başka kullanıcılarla iletişime imkân veriyor demiş olsa da, 'başka' kullanıcı ile kastettiklerinin ya tanıdıkları ya da komşuları olduğunu belirtmişlerdir.

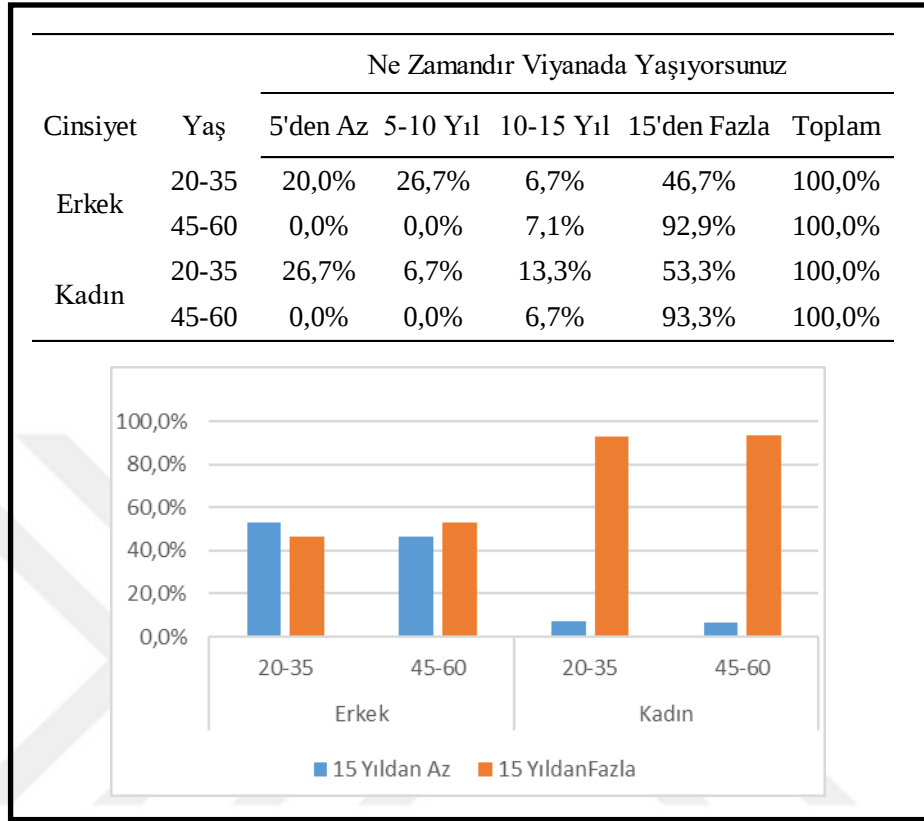
Şekil 3.31: Katılımcıların Oberlaa Kurpark/ Kärtner Caddesinde başka kullanıcılarla iletişime geçme imkanları ve bunu tercih edip etmedikleri.

Birinci kuşak kadın katılımcılar, bazen parktan arkadaş edindiklerini ama bu kişilerin de kendileri gibi Türkiye göçmeni olduğunu söylemişlerdir, ayrıca eşlerinin insanlarla daha çok iletişime geçtiğini belirtmişlerdir.

3.2.1.3 Katılımcıların Avusturya/Viyana (ülke, kent ve kentlilerle) kurdukları ilişkiler

Viyana/Avusturya’da yaşayan Türkiyeli kullanıcıların kent ve kentlilerle kurdukları ilişkileri irdeleyebilmek için katılımcılara Almanca bilgi düzeylerine, en iyi bildikleri dile, Türkiyeli arkadaşlarını ziyaret etme sıklıklarına, Avusturyalılarla iletişim kurdukları yerlere, Avusturya’da yaşadıkları sorunlara yönelik sorular sorulmuştur.

Şekil 3.32’de katılımcıların Avusturya/Viyana’da yaşama süreleri yaş grupları ve cinsiyetlere göre grafiklendirilmiş olarak görülmektedir.

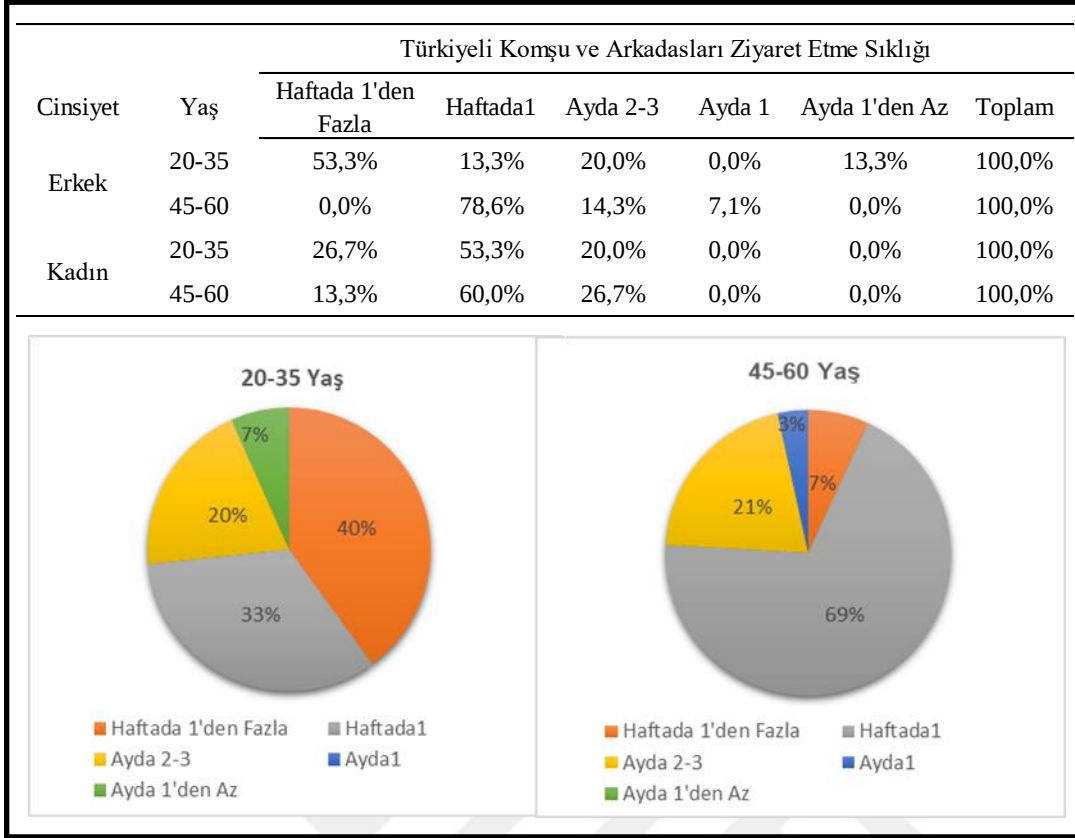

Şekil 3.32: Katılımcıların Vıyana/Avusturya’da yaşama süreleri.

Buna göre 20-35 yaş grubundan erkek katılımcıların %53,3’ü 15 yıldan az %46,7’si 15 yıldan fazla Vıyana’da ikamet ederken, kadın katılımcıların %46,7’si 15 yıldan az, %53,3’ü 15 yıldan fazla Vıyana’da ikamet etmektedir. 45-60 yaş grubu katılımcıların (kadın-erkek) %93’ü 15 yıldan fazla Vıyana’da ikâmet etmektedir (Şekil 3.32).

Şekil 3.33’te katılımcıların Avusturya’da yaşayan Türkiyeli komşu veya arkadaşlarını ziyaret etme sıklıklarını görmek mümkündür. Bu soruyla katılımcıların kendi kültürlerinden insanlarla görüşme sıklığının kuşaklara göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak amaçlanmıştır.

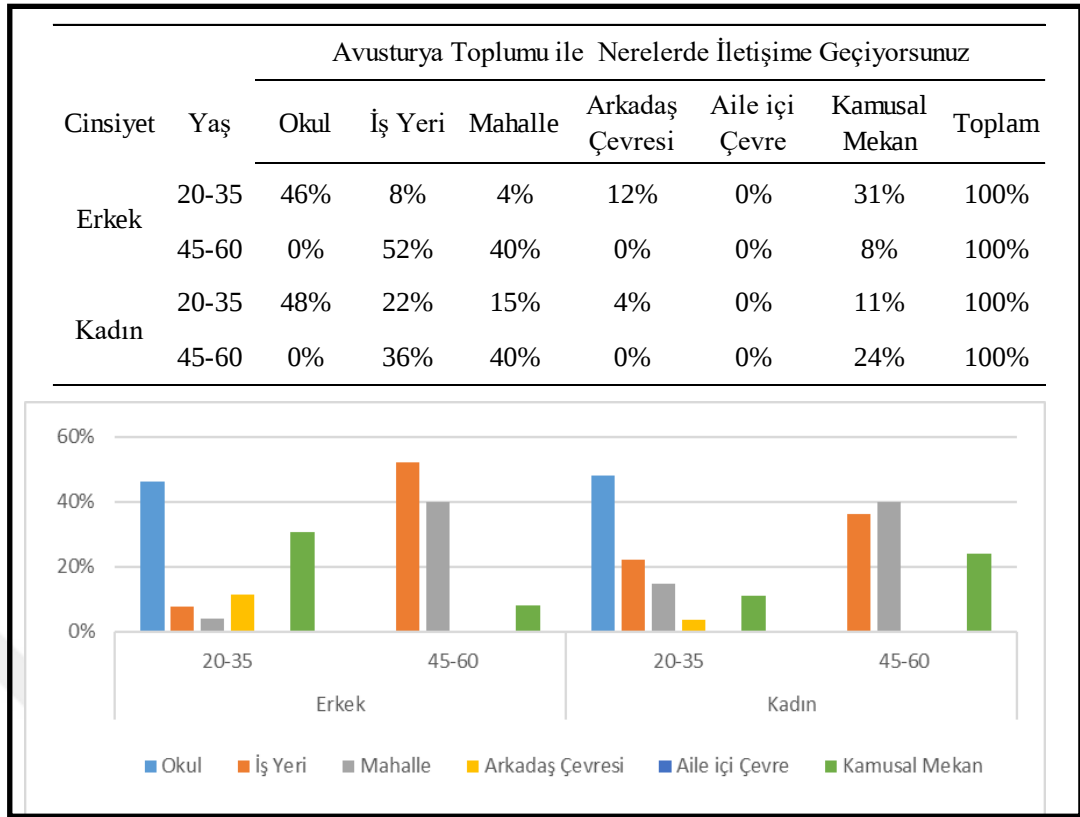
İki yaş grubu için de kadın ve erkek katılımcıların cevapları yoğunluklu olarak “Haftada 1’den fazla” ve “Haftada 1” şıkları olmuştur.

Şekil 3.33: Katılımcıların Türkiyeli arkadaş/komşularını ziyaret etme sıklıkları.

İkinci kuşak katılımcıların %40'ı haftada birden daha fazla, %33'ü haftada bir kez Türkiyeli komşu/arkadaşlarıyla görüştiklerini söylerken birinci kuşak katılımcıların ise %70' haftada bir görüştiklerini belirtmişlerdir. 20-35 yaş grubu katılımcılar beklenilenin aksine Türkiyeli komşu/arkadaşlarıyla 45-60 yaş grubundan daha sık olarak görüşmektedir (Şekil 3.33).

Şekil 3.34'te katılımcıların Avusturya toplumu ile iletişime geçtikleri yerler görülmektedir. 20-35 yaş grubundaki katılımcıların Avusturya toplumu ile iletişime geçtikleri yer okuldur (Kadın katılımcıların %48'i, erkek katılımcıların %46'sı). Bu yaş grubunda erkeklerin kadınlara kıyasla Avusturyalılarla kamusal mekânda daha fazla iletişime geçtikleri görülmektedir. Bunun sebebi Türk toplumunda kadın ve erkeğe yüklenen rollerin farklılığı olarak yorumlanabilir; kadın kamusal mekânda erkek kadar görünür, girişken değildir.

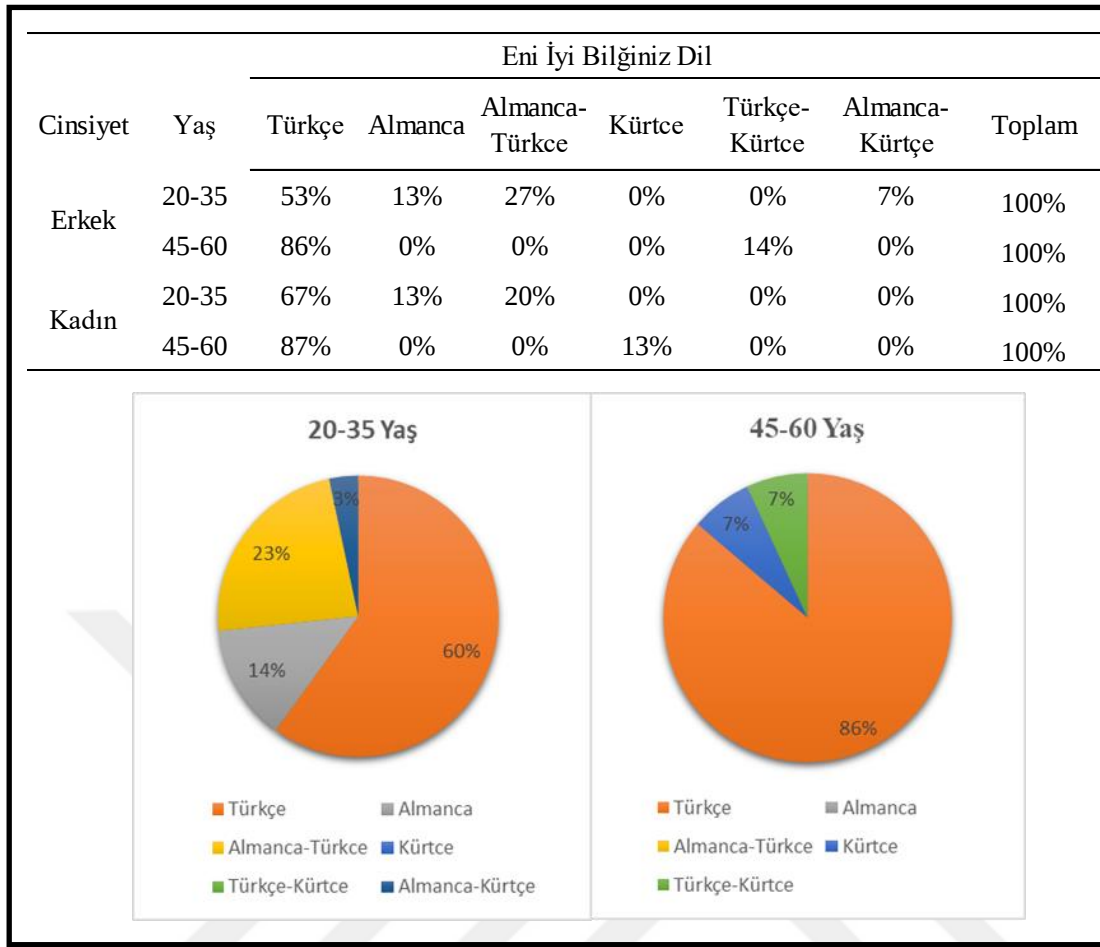

Şekil 3.34: Katılımcıların Avusturyalılarla iletişime geçtikleri yerler

45-60 yaş grubundaki katılımcılar ise Avusturyalıları ile “iş yeri” (kadınların %22’si, erkeklerin %52’si) ve “mahalle” (kadın ve erkeklerin %40’ı) çevresinde görüştiklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin çalışma oranının kadınlardan daha yüksek olması sebebiyle kadın katılımcıların iş yeri cevabı erkek katılımcılara oranla daha azdır.

Arkadaş çevresi 45-60 yaş gurubu tarafından hiç söylenmemişken 20-35 yaş grubunun %8’i (erkeklerin %12’si kadınların %4’ü) arkadaş çevresi cevabı vermiştir, bu grupta Viyana doğumlu katılımcıların olduğu düşünülürse bu oran oldukça azdır. Aile çevresi cevabı ise iki kuşak tarafından da söylenmemiştir. Türk göçmenlerin aile ve arkadaş çevresinde Avusturyalıların olmaması azınlıkların kendi kültüründen insanlarla arkadaş olma, aile kurma refleksi olarak yorumlanmaktadır ve temelinde iki toplumun birbirlerine karşı kültür farklılığının yarattığı ön yargıların olduğunu söylemek mümkündür. (Şekil 3.34)

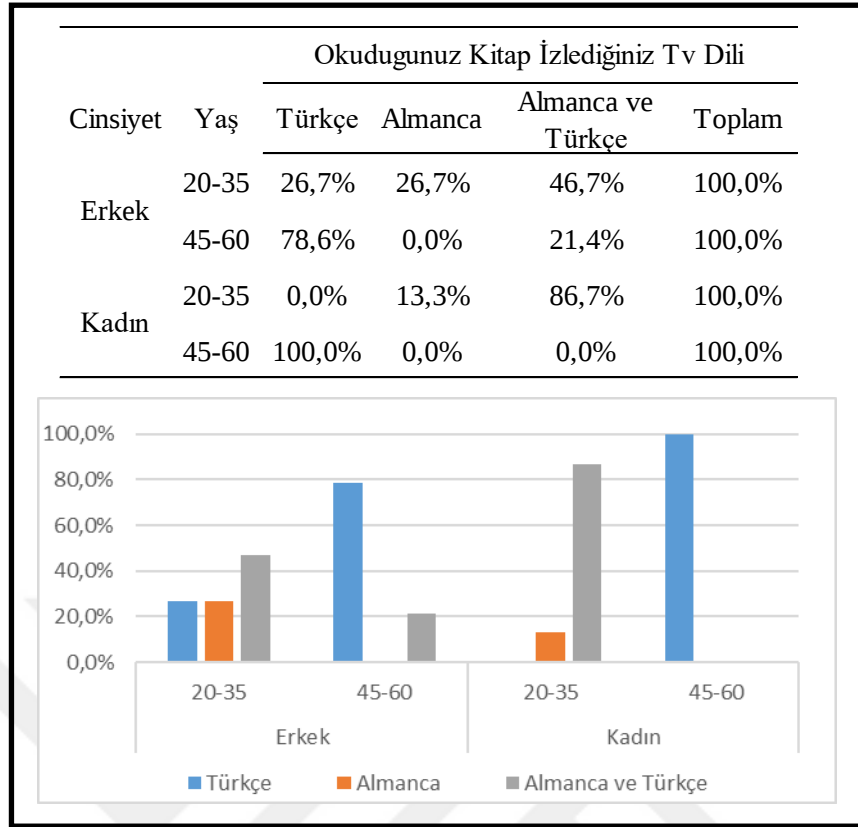
Şekil 3.35’te katılımcıların en iyi bildiğiniz dil sorusuna verdikleri yanıtları görmek mümkündür.

Şekil 3.35: Katılımcıların en iyi bildiği (konuştuğu, yazdığı) dil

Katılımcıların en iyi bildikleri dil sorusuna her iki gruptan da en çok cevap “Türkçe” olmuştur (1. Kuşağın %80’i, ikinci kuşağın %60’ı). 20-35 yaş grubunda katılımcıların %23 ü hem Almanca hem Türkçe’yi en iyi bildikleri dil olarak tanımlarken, bu kuşağın %13’ü en iyi Almanca bildiklerini ifade etmişlerdir. (Şekil 3.35)

Şekil 3.36’da katılımcıların okudukları kitap, gazete, dergi ve izledikleri televizyon programlarının hangi dilde olduğu görülmektedir. 40-65 yaş grubunun izlediği televizyon ve okuduğu yayın dili Türkçedir. Bu yaş grubunda kadınların %100 ‘ü erkeklerin ise %78,6’sı Türkçe yayınları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu tercih hem Almanca bilme düzeylerinden hem de kendi kültürlerine olan bağlılıklarından kaynaklanmaktadır.

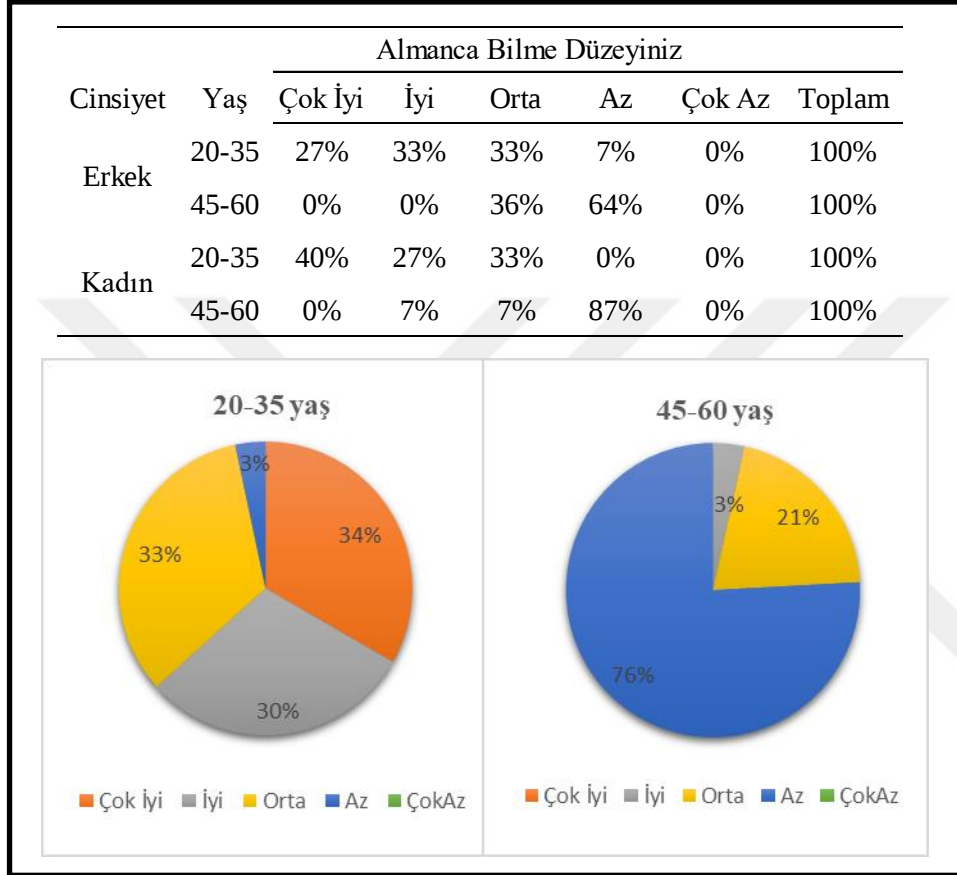
Şekil 3.36: Katılımcıların izledikleri TV ve okudukları gazete, kitap, dergi dili.

20-35 yaş grubunun ise “Almanca ve Türkçe” yanıtını (kadınların %86,7 si, erkeklerin %46,7 si) verdikleri görülmektedir. 40-65 yaş grubundan farklı olarak 20-35 yaş grubunda sadece “Almanca” yayınları tercih eden katılımcılar bulunmaktadır (erkek %26,7, kadın %13,3). 20-35 yaş grubu kadınların sadece “Türkçe” yayın izlemediği ve okumadığı görülmektedir (Şekil 3.36).

Şekil 3.37’den de anlaşılabileceği üzere kuşaklar arasındaki bu fark katılımcıların Almanca bilme ve eğitim düzeyleri ilişkilidir. 20-35 yaş grubu Almanca bilme düzeylerini “çok iyi” (%34), “iyi” (%30), “orta (%33)” ifade ederken 45-65 yaş grubu Almanca bilme düzeyini “az” (%76) olarak ifade etmiştir

Birinci kuşaktaki katılımcıların tamamına yakınının on beş yıldan fazla Viyana/Avusturya’da ikâmet ettiği düşünüldüğünde Almanca bilgi düzeyleri oldukça düşüktür. Katılımcıların birçoğu işlerini halledecek kadar, hastane, iş yeri ve kamusal mekânlarda kendilerini ifade edecek kadar Almanca bilgisinin yeterli olduğunu, daha fazlasına ihtiyaç olmadığını düşünmektedir.

Oysa ikinci kuşak lise ve üniversitelerde okurken oldukça iyi Almaca düzeyine sahip olmak durumundadır. Almanca düzeyinin eğitim düzeyiyle birlikte arttığını daha net görebilmek adına Çizelge 3.6’da eğitim düzeyi ve almanca düzeyi beraber incelenmiştir.

Şekil 3.37: Katılımcıların Almanca bilme düzeyleri.

Almanca düzeyini arttırmada bir diğer değişkenin kalma süresi olduğu düşünülmektedir, fakat daha önce de bahsedildiği üzere on beş yıldan fazla Avusturya’da yaşayan birinci kuşak Almanca bilgi düzeylerini “az” olarak tanımlamışlardır. Eğitim, kalma süresi ve Almanca düzeyleri arasındaki ilişkileri daha iyi anlayabilmek için bu veri grupları; Çizelge 3.5 ve Çizelge 3.6’da görüldüğü gibi birlikte incelenmiştir. Kalma süresinin uzaması Almanca bilme düzeyini arttırmada 40-65 yaş grubu için etkili olmamıştır. 20-35 yaş grubunda ise 15 yıldan az Viyana’da kalanlar Almanca bilme düzeylerini “az”, “orta”, “iyi” olarak

tanımlarken 15 yılın üzerinde Viyana/Avusturya’da yaşayanlar ise “iyi” ve “çok iyi” olarak tanımlanmışlardır.

Çizelge 3.5: Katılımcıların Almanca bilme Viyana/Avusturya’da kalma süreleri ile beraber değerlendirilmesi.

Cinsiyet	Yaş	Kalma Süresi	Çok İyi	İyi	Orta	Az	Çok Az	Toplam
Erkek	20-35	5'den Az	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	100,0%
		5-10 Yıl	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		10-15 Yıl	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	57,1%	42,9%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	45-60	5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		5-10 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		10-15 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	0,0%	0,0%	38,5%	61,5%	0,0%	100,0%
Kadın	20-35	5'den Az	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		5-10 Yıl	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		10-15 Yıl	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	75,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	45-60	5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		5-10 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		10-15 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	0,0%	7,1%	7,1%	85,7%	0,0%	100,0%

Çizelge 3.5 ve 3.6 beraber yorumlandığında ise ön görüldüğü üzere eğitim düzeyi ile dil bilme düzeyi arasında doğru bir orantı olduğu görülmektedir.

Avusturya’da 15 yıldan fazla yaşıyor olmak tek başına, eğitim düzeyi düşük olan 40-65 yaş grubunda Almanca bilme düzeyini arttırmazken, eğitim düzeyi yüksek olan 20-35 yaş grubunun Almanca bilgi düzeyini yaşama süresiyle orantılı arttırdığı görülmektedir. Almanca düzeyinin artması ile, genç kuşak kent içerisindeki kamusal mekânlarda birinci kuşağa kıyasla daha fazla varlık göstermekte ve kent, kentlilerle daha güçlü ilişkiler kurabilmektedir.

Çizelge 3.6: Katılımcıların Almanca bilme düzeylerinin eğitim düzeyleri ile beraber değerlendirilmesi

Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Çok İyi	İyi	Orta	Az	Çok Az	Toplam
Erkek	20-35	Yok	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		İlköğretim	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		Lise	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		Lisans Ve Üstü	23,1%	30,8%	38,5%	7,7%	0,0%	100,0%
	45-60	Yok	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		İlköğretim	0,0%	0,0%	11,1%	88,9%	0,0%	100,0%
		Lise	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	100,0%
		Lisans Ve Üstü	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kadın	20-35	Yok	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		İlköğretim	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		Lise	33,3%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		Lisans Ve Üstü	41,7%	16,7%	41,7%	0,0%	0,0%	100,0%
	45-60	Yok	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		İlköğretim	0,0%	10,0%	10,0%	80,0%	0,0%	100,0%
		Lise	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		Lisans Ve Üstü	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Çizelge 3.7 ‘de katılımcıların Avusturya/Viyana’yı Viyana dışında ifade etme biçimleri burada yaşama süreleri ile beraber incelenmiştir. Her iki grupta da on beş yıldan fazla Avusturya/Viyana’da yaşayanların çoğunluklu yanıtı “yaşadığım ülke” iken 20-35 yaş grubu erkeklerde “bizim Viyana/Avusturya” cevabı daha fazla söylenmiştir (%42,9).

Çizelgeye bakarak aidiyet duygusunun yaşama süresi ile arttığı söylenebilecekse de 20-35 yaş grubunda Viyana’da doğanlar olmasına karşın “vatanım” cevabı oldukça azdır (Sadece 20-35 yaş erkeklerin %14,3’ü).

Çizelge 3.7: Katılımcıların Avusturya/Viyana dışında iken Avusturya’yı ifade etme biçimlerinin Viyana/Avusturya’da kalma süreleri ile beraber değerlendirilmesi.

Cinsiyet	Yaş	Kalma Süresi	Avusturya Dışında Avusturyayı İfade Biçiminiz					
			Bizim Avusturya-Viyana	Yaşadığım Ülke	Vatanım	Sadece Viyana	Diğer	Toplam
Erkek	20-35	5'den Az	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%	0,0%	100,0%
		5-10 Yıl	0,0%	25,0%	0,0%	75,0%	0,0%	100,0%
		10-15 Yıl	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	42,9%	28,6%	14,3%	0,0%	14,3%	100,0%
	45-60	5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		5-10 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		10-15 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	38,5%	46,2%	7,7%	7,7%	0,0%	100,0%
Kadın	20-35	5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		5-10 Yıl	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		10-15 Yıl	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	37,5%	50,0%	0,0%	12,5%	0,0%	100,0%
	45-60	5'den Az	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		5-10 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
		10-15 Yıl	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		15'den Fazla	35,7%	57,1%	0,0%	7,1%	0,0%	100,0%

Çizelge 3.8’de katılımcıların Avusturya/Viyana’da karşılaştıkları sorunlara alınan yanıtlar görülmektedir.

Çizelge 3.8: Katılımcıların Avusturya/Viyana’da yaşadıkları sorunlar.

Cinsiyet	Yaş	İşsizlik	Dil	Eğitim	Ayrımcılık	Türkiyeliler Arası Dayanışma Eksikliği	Kuşak Çatışması	Vize İşlemleri	Evle ile İlgili Sorunlar	Toplam
Erkek	20-35	4%	20%	4%	24%	12%	12%	24%	0%	100%
	45-60	17%	50%	0%	8%	0%	0%	4%	21%	100%
Kadın	20-35	5%	24%	10%	38%	0%	10%	14%	0%	100%
	45-60	4%	44%	0%	15%	4%	0%	7%	26%	100%

Katılımcıların birden fazla cevap verdiği, bu soruda 20-35 yaş grubunun karşılaştığı en önemli sorunlar, “ayrımcılık” (kadınların %38’i, erkeklerin %24’ü) ve “vize

işlemleri” ile ilgili sorunlardır. Avusturya/Viyana’da yaşama süresi 15 yılın altında olan katılımcılardan kadınların %14’ü, erkeklerin %24’ü vize ile ilgili sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir

45-60 yaş grubunun yaşadığı en önemli sorun “dil” ile ilgili yaşadıkları sorunlardır. Kadın katılımcıların %44’ü erkek katılımcıların ise %50’si dil bilme düzeyiyle ilgili sıkıntı yaşadığını ifade ederken, anket cevaplarına konmadığı halde “diğer” seçeneği ile kendilerinin ifade ettiği “ev ile ilgili” (kadınların %26’sı, erkeklerin %21’i) yaşadıkları sorunların da önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Ev ile ilgili sorunları Viyana/Avusturya’ya ilk geldiklerinde, sonrasında ev bulmada yaşadıkları sorunlar ve yaşadıkları evlerde Avusturyalı komşuları ile yaşadıkları sıkıntılar olarak detaylandırmışlardır. Birkaç katılımcı Avusturyalı komşuları ile gürültü sebebiyle mahkemelik olduğunu ifade etmiştir.

3.3 Bölüm Sonucu

Viyana’da Türk göçmenler ile belirlenen yaş gruplarının (Birinci kuşak;40-65 yaş grubu, ikinci kuşak;20-25 yaş grubu) kamusal mekân tercihlerini anlamaya yönelik yapılan pilot ankete göre birinci kuşak katılımcılar Viyana’da en çok Kurpark Oberlaa’ya ikinci kuşak katılımcılar ise Kärtner Caddesi’ne gitmektedir. Bu sonuca göre birinci kuşak ile Kurpark Oberlaa’da ikinci kuşak ile de Kärtner Caddesi’nde anket ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Anket soruları, kullanıcıların kimlik bilgilerine yönelik sorular, kullanıcıların kamusal alan kullanım tercih ve davranışlarına ilişkin sorular, kullanıcıların Avusturya/Viyana (ülke, kent, kentliler) ile kurdukları ilişkiye yönelik sorular olarak üç başlıkta toplanmıştır ve bölüm sonucu da bu başlıklar altında değerlendirilecektir.

Kullanıcıların kimlikleri: birinci kuşak kullanıcıların tamamı Türkiye doğumludur, Türkiye’nin kırsal kesimlerinden Viyana/Avusturya’ya göç etmişlerdir. İkinci kuşakta ise hem Viyana doğumlular hem de Türkiye doğumlular mevcuttur. Birinci kuşak erkekler kadınlara göre daha fazla çalışma yaşantısının içindedir, ikinci kuşakta ise çalışan kadın ve erkek oranı aynıdır. Birinci kuşağın eğitim seviyesi ikinci kuşağa oranla düşüktür, ikinci kuşak çoğunlukla yüksek öğretim mezunuken birinci kuşakta yüksek öğrenim mezunu yoktur. Kuşak içi kadın-erkek eğitim seviyesi birinci kuşak için değerlendirildiğinde kadınları eğitim düzeyleri erkeklerinkinden düşüktür, ikinci kuşakta ise kadın-erkek eğitim düzeyleri eşittir. Birinci kuşak

katılımcılar kendi kimliklerinin ‘Türk’ olarak ifade ederken ikinci kuşak -Viyana doğumlu veya Viyana’da bulunma süresi 15 yıldan fazla olan- kendi kimliklerini tanımlarken kendilerini iki toplumda da yabancı hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kullanıcıların kamusal mekân kullanımları tercih ve davranışları: Türk göçmelerin (iki yaş grubu) Viyana/Avusturya’da kamusal mekânları ziyaret sıklığı çoğunlukla, haftada bir veya birden fazla olup kadın kullanıcılar kamusal mekanları daha sık ziyaret etmektedirler. Birinci kuşak 45-60 yaş grubu kullanıcılar parkta aileleriyle birlikte vakit geçirmekten hoşlanırken, 20-35 yaş grubu arkadaşlarıyla kent merkezinde Avusturyalılar ve başka ülkeden gelen birçok insanla bir arada vakit geçirmekten hoşlanmaktadır. Birinci kuşak kullanıcıların kamusal mekânda en sevdiği özellikler ise mekânın doğal, yeşil ve sakin olması iken, ikinci kuşak kullanıcıların kamusal mekânda en sevdiği özellikler mekânın hareketli ve canlı olmasıdır. Birinci kuşakta Kadınların parktaki mekânlardan beklentisi özgün/ilginç olması iken, erkeklerin beklentisi mekânın bakımlı olması yönündedir. İkinci kuşakta kadınlar ve erkeklerin ortak beklentisi mekânın özgün/ilginç yönündedir. Birinci kuşak erkek kullanıcılar parkta “güneşlenen insanlardan” rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir ve parkın bu bölgelerini kullanmamaktadırlar. Kadın kullanıcılar ise gittikleri kamusal mekânın تنها ve ıssız yerlerinde rahatsız olduklarını, geç vakitlerde kamusal mekanlara gitmeyi tercih etmediklerini belirtmişlerdir. Birinci kuşakta kadınların parka gelme sebebi piknik yapmak, erkeklerin dolaşmaktır, fakat birinci kuşakta Türk göçmenlerin tamamının parkta piknik yaptığı ve bu aktiviteyi kadınların organize ettiği gözlemlenmiştir. İkinci kuşakta kadınlar caddeye alışveriş yapmak için, erkekler ise yeme-içme aktivitelerini gerçekleştirmek için gelmektedirler. İkinci kuşak katılımcılardan kamusal mekânı imaj öğelerine göre tariflemeleri ve en sık gittikleri yerleri belirtmeleri istendiğinde kadınlar erkeklere göre daha detaylı cevaplar vermişlerdir, birinci kuşakta alan tarifi sorusuna doğru cevaplar alınamamıştır.

Kullanıcıların Avusturya/Viyana (ülke, kent ve kentliler) ile kurdukları ilişkiler: birinci kuşak katılımcılar Avusturyalılarla iş yeri ve mahallelerde iletişime geçmektedir. İkinci kuşak katılımcıların ise Avusturyalılarla etkileşime geçtikleri yerler okul ve iş yeridir. Her iki kuşak da Türkiyeli komşu ve arkadaşlarıyla oldukça sık görüşmektedir. İkinci kuşağın Türkiyeli komşu veya arkadaşlarıyla görüşme sıklığının birinci kuşak katılımcılardan daha fazla olduğu görülmüştür. İki kuşak da en iyi bildikleri dilin Türkçe olduğunu ifade etmiştir. Birinci kuşak Türkçe yayın,

dergi ve kitapları takip etmektedir, ikinci kuşak ise hem Almanca hem Türkçe yayın, dergi ve kitapları takip ettikleri ifade etmiştir. Birinci kuşak Almanca bilme düzeylerinin az olduğunu buna karşılık ikinci kuşak Almanca bilme düzeylerinin çok iyi veya iyi olduğunu belirtmiştir.

4.SONUÇ

Kentlerde, sanayi sektöründeki gelişmeler sonucu Batılı Ülkeler iş gücü ihtiyacını karşılamak üzere birçok gelişmekte olan ülkeden ve Türkiye’den 1950’li yıllardan bu yana göç almışlardır. Önceleri geçici olması planlanan misafir işçilerin bir kısmının ülkelerine dönmeyerek, çalışmak için gittikleri ülkelerde kalması, bu iş gücüne bağlı göç alan ülkelerde azınlık grupların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Avusturya da bu ülkelerden biridir ve bu çalışmada kendisi veya ailesi Türkiye’den gelmiş ve Viyana/Avusturya’da yaşayan Türkiyeli göçmenlerin kentsel-kamusal alanda mekân-çevre etkileşiminin incelenmesi amaçlanmıştır.

İnsan-çevre etkileşimi kapsamındaki çalışmalarda insanların yaşadıkları çevreden hoşnut olup olmamaları algılama, imge, kimlik, aidiyet ve anlamlandırma kavramlarıyla açıklanabilmektedir. Araştırma kamusal mekânlar (cadde-park) kapsamında yapılan araştırma ile sınırlandırılmıştır. Avusturya/Viyana’da yaşayan Türk göçmenlerin kamusal mekân tercihlerini anlamak üzere yapılmış pilot anket sonuçlarına göre, belirlenmiş iki kamusal açık alanda birinci kuşak 40-65 yaş grubu (Oberlaa Kurpark) ve ikinci kuşak 20-35 yaş grubu (Kärtner Straße) ile çalışmaya esas oluşturacak anket ve görüşmeler yapılmıştır.

Farklı yaş ve cinsiyet gruplarının, algısal farklılıkları ve bilişsel yorumlamaları sebebiyle kamusal mekân kullanımları ve tercihleri farklılık göstermektedir; konfor, güvenlik, rahatlama, sosyal ilişkiler gibi kamusal mekândaki kullanıcı ihtiyaçları iki kuşak arasında değişik değerlendirilmektedir. Örneğin birinci kuşak rekreasyonel alışkanlıklarını devam ettirerek yeşil alanlarda rahatlama ihtiyaçlarını karşılar, ikinci kuşak canlı, hareketli kent merkezindeki kamusal mekânları tercih etmektedir. Her iki kuşak tarafından benzer yapılan değerlendirmeler de bulunmaktadır. Örneğin her iki kuşak içinde de kadınlar kamusal mekânlara geç saatte gitmemekte, تنها yerlerden rahatsızlık duyduklarını dile getirmektedir. Oldukça güvenli bir kent olan Viyana’da kadınların bu güvenlik ihtiyacı kültürel alt yapılarında kadının kamusal

mekânda edindiği rol ile ilgidir. Türk kadınlar ait oldukları kültürün etkisiyle aileleri tarafından denetlenmekte, geç saatlerde dışarıda olmaları mümkün olmamaktadır.

Her ne kadar kamusal mekân tercihleri iki kuşak için farklı olsa da Viyana’da Türk göçmenlerin kamusal mekânda varlık gösterdiklerini söylemek mümkündür, fakat iki kuşak da bu varlıklarını yine kendi kültürlerinden insanlarla sürdürmektedirler. Özellikle birinci kuşak kullanıcıların kamusal mekân içerisinde belli yerleri tercih ettikleri ve buralarda kendi dillerini, kültürlerini sergileme davranışında oldukları ve kendi kültürlerinden insanlarla iletişime geçtikleri görülmüştür. Oberlaa Kurpark’ta Avusturyalılar ile Türkiyeliler arasında parkta kullandıkları bölgeler arasında kültür, inanç ve alışkanlıkların belirlediği görülmeyen bir sınır çizilmiştir. Herkes kendi egemenlik alanında kendi kültürünü yaşamaktadır. Örneğin birinci Kuşak Türk göçmenler parkta piknik yaparken Avusturyalılar güneşlenmektedirler, iki taraf da bu eylemleri yaparken birbirlerine karşı önyargılıdır ve katılımcılar tarafından bu açıkça ifade edilmiştir. Bu konuda ikinci kuşak için Kärtner StraÙe’de böyle bir gözlemden söz etmek mümkün değilse de ikinci kuşak katılımcılar da Viyana’da karşılaştıkları en önemli sorunun ayrımcılık ve önyargılar olduğunu ifade etmektedirler.

Cinsiyet gruplarına göre ilgi alanlarının farklılaşması sebebiyle kamusal mekânın imaj öğelerinin ve kimliğinin algılanması değişmektedir. Örneğin ikinci kuşakta kadınlar alanı tariflerken referans noktaları olarak sıklıkla tekstil, mücevher mağazası adlarını söylemişler; erkekler ise böyle bir detaylandırmaya girmemişlerdir. Birinci kuşakta imaj haritalarının oldukça tanımsız olduğu ve alanın çevresinin çoğunluk tarafından tarif edilemediği saptanmaktadır. Viyana’da yaşayan Türklerin eğitim durumları 1970’li yıllardan bugüne artış göstermektedir.

Kırsal kesimden Avusturya’ya göçen birinci kuşağın burada yaşadığı en önemli sorun dil sorunudur. Birinci kuşağın aksine çocuklarının yüksek öğrenim gördüğü ve dil sorununu bu sayede aştığı görülmektedir. Birinci kuşakta kadınların erkeklere oranla eğitim seviyeleri daha düşüktür ve çalışma hayatında erkekler kadar aktif değillerdir.

İkinci kuşak içine kadın ve erkekler için hem eğitim düzeyinde hem de çalışma durumlarında bir eşitlik durumu söz konusudur, yani eğitim düzeyi arttıkça kadın ve erkeklerin sosyal alanda eşitliği artmaktadır. Ayrıca eğitim seviyesinin artması

kamusal mekânda göçmenlerin kent ve kentiler ile kurulan ilişkileri de arttırmakta, eğitim seviyesi artan ikinci kuşak kamusal mekânda görünür hale gelmektedir.

Entegrasyon konusu kuşaklar arasında değerlendirildiğinde birinci kuşak yaşadığı toplumun dil, kültür yeme-içme alışkanlıklarına direnç göstermekte ve Türk kimliğini-kültürünü devam ettirme eğilimdedir. İkinci kuşakta bu eğilimin eğitimin de etkisiyle azaldığı görülmektedir. Fakat iki kültür arasında var olma çabasında olan ikinci kuşak göçmenlerin mücadele etmeleri gereken önyargılar, sosyal farklılıklar sebebiyle iki kültür arasında sıkışarak, iki toplumda da kendilerini ‘yabancı’ olarak tanımlamalarına sebep olmaktadır.

Çalışmadan edilen sonuçlar ile görülmüştür ki, kamusal mekânı meydana getiren unsurların algılanması ve kamusal mekân kullanımları, göçmen kullanıcıların kültürel altyapı, cinsiyet, yaş grubu ve eğitim düzeylerinin etkisinde değişiklik göstermektedir. Böylelikle bu sonuçlar ile “Yaşamakta oldukları ülkenin kültüründen farklı bir kültürel altyapıya sahip kullanıcıların kamusal mekân davranış ve tercihleri yaş gruplarına ve cinsiyetlerine göre farklılıklar göstermektedir” olarak tanımlanmış olan çalışmanın hipotezi desteklenmiştir.

KAYNAKLAR:

- Abaci, E.** (2009). Perception Values of Local Users for Urban Identity Elements in Ankara Ataturk Boulevard. Middle East Technical University, Ankara
- Akay, A.** (2006). Sanat tarihi: Sıra dışı bir disiplin. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M.** (1977). A pattern language, Oxford University Press, London
- Aktürk, D.** (1993). Kentsel Mekanların Tasarımında Psikolojik Boyut Üzerine Araştırma ve Bir Yöntem Önerisi, Doktora Tezi, MSÜ, İstanbul.
- Amin, A. ve Thrift, N.** (2002). Cities: Reimagining the Urban, Polity, Cambridge.
- Akgönül, S.,** (2008). Din Çok Bağımlılık ve Kimlik Korkusu Ekseninde Fransa Türkleri, Türkiye’den Fransa’ya Göç ve Göçmenlik Halleri, Danış, D., İrtiş, V., (Derleyenler) s: 92-119, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Altman, I.** (1975). The environment and social behavior. Brooks/Cole, Monterey, California.
- Appleyard, D.** (1973a). Professional Priorities of Environmental Psychology, R.Küller, Dowden, Hutchinson and Ross Inc. Pennsylvannia.
- Ardent, H.** (1961). Between Past and Future, çev. Bahadır Sina Şener, 1996, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Autant-Dorier, C.** (2008). Bilmemekten Tanımaya: Fransa’daki Türkiye Kökenli Göçmenler, Türkiye’den Fransa’ya Göç ve Göçmenlik Halleri, Danış, D., İrtiş, V., (Derleyenler) s: 189-207, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Becker, F.** (1973). A class-conscious evaluation: Going back to Sacramento's pedestrian mall. Landscape Architecture 64: 295-345.

- Bell, S.** (1993). *Elements of Visual Design in the Landscape*, Published with E and FN Spon, London
- Bosselmann, P.** (1983a). Shadowboxing Keeping sunlight on Chinatown's kids. *Landscape Architecture* 73: 74-6.
- Brubaker, R., Cooper, F.** (2014). Kimliğin Ötesine Geçmek; Mollaer, F., (Ed.) *Kimlik Politikaları*, s: 402-452, İstanbul: Doğubatı Yayınları
- Carmona, M., Heath, T., Oc, T. ve Tiesdell, S.** (2003). *Public Places-Urban Spaces, The Dimensions of Urban Design*, Architectural Press, Oxford.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. ve Stone, A.M.** (1992). *Public Space*, Cambridge University Press, Cambridge, England
- Cheon Cho, Y., & Cho, C.** (2009). Public sphere. In S. W. Littlejohn, & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of communication theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Carrera, F.** (1998). *The Image of a Good City*. MIT 11.947 Seminar. Massachusetts Institute of Technology
- Canter, D.** (1977). *The psychology of place*, The Architectural Press, London.
- Cüceloğlu, D.** (1991). *İnsan ve davranışı, psikolojinin temel kuramları, Remzi Kitabevi*, İstanbul.
- Çubuk M.** (1989). *Kamu Mekanları ve Kentsel Tasarım, Kamu mekanları tasarımı ve Kent mobilyaları Sempozyumu 15-16 Mayıs 1989*, Mimar Sinan Üniversitesi Yayını
- Dines, N., Cattell, V., Gesler, W. ve Curtis, S.** (2006). *Public spaces, social relations and well-being in East London, UK: The Policy Press*.
- Doxiadis, K. A.** (1966). *Between Dystopia and Utopia*. Trinity College Press, Hartford.
- Downs, R.M., Stea, D.** (1973). *Image and environment: Cognitive Mapping and Spatial Behavior* A Division of Transaction Publishers New Brunswick and London
- Edenson, T.** (2002). *National Identity, Popular Culture and Everyday Life*. Oxford International Publishers Ltd., New York, p.2

- Eşen (Örnekçi), S.** (2007). Kent Donatı Elemanlarının Çevresel imge Üzerine Etkileri Kuşadası Sahil Bandı Örneği. Master Thesis. Ege Üniversitesi
- Ghorra-Gobin C.** (2001). Réinventer le sens de la ville: les espaces publics à l'heure globale, Paris, L'Harmattan.
- Gleason, P.** (2014). Kimliği Tanımlamak: Semantik Bir Tarih; Mollaer, F., (Ed.) Kimlik Politikaları, s: 21-52, İstanbul: Doğubatı Yayınları
- Gür, Ş.Ö.** (1996). Mekan Örgütlenmesi. Gür Yayıncılık, Trabzon
- Gökgür, P.** (2008). Kentsel mekânda Kamusal Alanın Yeri, Bağlam Yayıncılık, İstanbul
- Günel, B.** (2006). İnsan Mekan İletişim Bağlamında Konutta Psiko-Sosyal Kalitenin İrdelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul. p.55.
- Gür, Ş.Ö.** (2000). Konut Kültürü. YEM Yayın, İstanbul.
- Habermas, J.** (2002). Kamusallığın yapısal dönüşümü, çev.Tanıl Bora, Mithat Sancar, İletişim Yayınları, İstanbul
- Hall, E.T.** (1966). The Hidden Dimension, Doubleday, Garden City, New York.
- Hall, S., and du Gay P.** (1996). Questions of Cultural Identity. SAGE Publications, London
- Hague, C.** (2005). "Planning and Place Identity". In: C. Hague & P. Jenkins (eds.). Place Identity, Participation and Planning, London & New York: Routledge.
- Holland, C., Clark, A., Katz, J., ve Peace, S.** (2007). Social Interactions in Urban Public Places, The Policy Press, UK.
- Holl, S.** (1994). Questions of Perception : Phenomenology of Architecture. Eds. Holl, S., Pallasmaa, J. ve Perez-Gomez, A., E ando Yu, Tokyo
- Ittelson, W.H.** (1960). Visual Space Perception, Springer, New York
- İnceoğlu, N., İnceoğlu, M., Şener, H. ve Yıldızcı, A.C.** (1991). Kamu mekânlarının Tasarım İlkelerinin Örneklerle İrdelenmesi, in Kamu mekânları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu-1989, s 29-30, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

- Jacobs, J.** (1969). *The Death and Life of Great American Cities*, Random House, New York
- Keith, M. and Pile, S.** (1993). "Introduction: The Place of Politics". In, M. Keith & S. Pile (eds.). *Place and the Politics of Identity*. London: Routledge
- Knox, P. And Pinch, S.** (2000). *Urban Social Geograaphy: An Introduction*, Prentice Hall, Harlow
- Kostof, S.** (1992). *The city assembled: The elements of urban form through history*, Thames & Hudson Ltd, London
- Lang J.T.** (1987). *Creating architectural theory*, Van Nosrand Reinhold, Newyork.
- Lam, W.M.C.** (1977). *Perception and Lighting as Formgivers for Architecture*, s.31-71, McGraw-Hill Book Company, New York
- Linday, N.** (1977). Drawing socio-economic lines in Central Park. *Landscape Architecture* 67: 515--20
- Low, S., and Taplin, D.** (2005). *Rethinking Urban Parks: Public Space and Cultural Diversity*. University of Texas Press., Austin
- Lozano, E.E.** (1990). *Community Design and Culture of Cities*, Cambridge University Pres New York.
- Lynch, K.** (1960). *The image of the city*, The MIT Press, Cambridge mapping and spatial behavior, Chicago: Aldine.
- Lyle, J.T.** (1970). People-watching in Parks, *Landscape Achitecture* 60:51-2.
- Masuda, T. and Masuda.** (2009). Cultural effects on visual perception. In B.E. Goldstein (Ed.), *Encyclopedia of perception*. [Online]. Thousand Oaks:
- Montgomery, J.** (1998). Makin a City:Urbanity Vitality and Urban Design, *Journal of Urban Design*
- Moslow, A.H.** (1964). The theory of the hierarchy of needs, in *The Problems of Personality and Motivation in American Psychology*, pp. 105-136, Eds. Reykowski, J., Pwn, Warsaw, Poland.
- Moughtin, C.** (2003). *Urban Design: Street and Square*. Architectural Press, Oxford. p.87-141
- Mumford , L.** (1961). *The City in History: Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects*, Harcourt, Brace & World
- Madden, K., & E. Bussard.** (1977). *Riis Park: A study of use and design*. New York: Project for Public Spaces.

- Segal, M. H., Cambell, D. T., & Herskovit, M. J.** (1996). The Influence of Culture on Visual Perception. In H. Toch, & C. Smith, Social Perception: The development of Interpersonal Impressions;and enduring problem of psychology Chapter14.Van Nostrand: Princeton.
- Sennett, R.** (2002). Kamusal İnsanın Çöküşü, S. Durak & A. Yılmaz (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Sommer, R.** (1969). Personal space: The Behavioral Basis of Design. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J.
- Sommer, R.** (1974b). Tight spaces: Hard Architecture and How to Humanize it. Englewood Cliffs, Prentice Hall, N.J
- O'Donnell, P. M.** (1981). Houghton Park extension: User suNey report. Paper presented at the meeting of the Environmental Design Research Association, Ames, Iowa, April.
- Ocakçı, M.** (1993). Şehir Kimliği ve Çevre İlişkileri,17. Dünya Şehircilik Günü, Kolokyum Kitabı, Bursa, Sayfa: 163-170
- Ocakçı, M., Southworth, M.** (1995). Elements of Urban Identity, University of California at Berkeley, Working Paper 650.
- Ocakçı, M.** (2007). Urban Pattern, İTÜ, Mimarlık Fakültesi, Şehir Bölge Planlama Yayınlanmamış Ders Notları, İstanbul.
- Ocakçı, M.** (2013). Kentsel Kimlik ve İmge, İTÜ, FBE, Kentsel Tasarım Yayınlanmamış Ders Notları, İstanbul.
- Pocock, D., Hudson R.** (1978). Images of the Urban Environment, Macmillan, London.
- Perry, G.L.W.** (2010). Urban green space. In B. Warf (Ed.), Encyclopedia of geography. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pincetl, S.** (2007). Urban parks movement. In P. Robbins, Encyclopedia of environment and society. Thousand Oaks,
- Project for Public Spaces, Inc.** (1984). Managing Downtown Public Spaces. Chicago: Planners Press, American Planning Association
- Proshansky, H.M.** (1970). Environmental Psychology. Holt Rinehart and Winston, N.Y

- Proshansky, H.M., Ittelson, H.W., Rivlin ve G.L.** (1976). Environmental Psychology
- Porteous, J.D.** (1996). Environmental Aesthetics: Ideas, politics and planning, Routledge, London
- Rapoport, A.** (1977). Human Aspects of Urban Form. Pergamon Press, Oxford, New York, Toronto, Sydney, Paris, Frankfurt
- Rapoport, A.** (1989). Foreword, Culture and Design, S. M., Low,ed., University of Pennsylvania Press, Philadelphia
- Rapoport, A.** (1990). History and Precedent in Environment Design. Plenum Press, New York
- Relph, E.** (1987). The Modern Urban Landscape, John Hopkins University Press, Baltimore
- Rivlin, L. G., & A. Windsor.** (1986). A study of found spaces. New York: Environmental Psychology Program, City University of New York. Unpublished report.
- Sitte, C.** (1889). City Planning According to Artistic Principles (translated by G.R. and Collins, Collins, C.C., 1965) Phaidon Press, London.
- Tribalat, M.** (2002). Cultural Assimilation of Immigrants and Social Integration in France, The International Scope Review, c. 4/7
- Tuan, Y.** (1974). Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes and Values. New Jersey: Prentice-Hall Inc
- Ünlü, A.** (1994). Priorities in Environmental Design. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi baskı atölyesi, İstanbul.
- Whyte, W. H.** (1980). The social life of small urban spaces. New York: Project for Public Spaces
- Weber, M.** (2000). Modern Kentin Oluşumu, Bakış Kitaplığı, İstanbul
- Westin, A.** (1970). Privacy and Freedom. Ballantine, New York
- Zucker, P.** (1959). Town and Square From The Agora to The Village Green, s.1-17, Columbia University Press, New York.

EKLER:

Ek A:

2.Kısım için Anket Soruları

1.Parkı/Kärtner StraÙe'yi ne sıklıkta ziyaret ediyorsunuz?

- a) Haftada birden fazla   b) Haftada 1   c) Ayda 2-3   d) Ayda 1   e) Ayda birden az

2. Parkı/Kärtner StraÙe'yi ağırlıklı olarak hangi günler ve saatlerde kullanıyorsunuz?

- Hafta içi:** A) Sabah (8-11)   B) Öğle (11-14)   C) İkinci (14-17)   D) Akşam (17-20)
E) Gece (20'den sonra)

- Hafta sonu:** A) Sabah (8-11)   B) Öğle (11-14)   C) İkinci (14-17)   D) Akşam (17-20)
E) Gece (20'den sonra)

3. Parkı/Kärtner StraÙe'yi ziyaret ettiğinizde ortalama ne kadar süre orada kalıyorsunuz?

- a) 0-30 dk   b) 30-60 dk   c) 1-2 saat   d) Yarım gün   e) Bütün gün

4. Parkı/Kärtner StraÙe'ye ulaşımınızı nasıl sağlıyorsunuz?

- a) Yürüyerek   b) Otomobil   c) Toplu taşıma (U-bahn, Straßenbahn, bus...)
d) Bisiklet

5. Parkı/Caddeye kimlerle geliyorsunuz?

- a) Yalnız   b) Arkadaşlar ile   c) Aile ile   d) Diğer _____

6. Parkı/Kärtner StraÙe'yi daha çok ne amaçla ziyaret ediyorsunuz?

Kärtner StraÙe için (20-35 yaş grubu);

- a) Yürüyüş yapmak   b) Dolaşmak   c) Oturmak-Dinlenmek   d) Yeme-içme   e)
Alış-veriş
f) Yeni insanlarla tanışmak   g) Tanıdık yüzler görmek   h) Diğer _____

Oberlaa Kurpark için (45-60 yaş grubu);

- a) Yürüyüş yapmak b) Dolaşmak-Hava almak c) Oturmak-Dinlenmek d) Piknik yapmak
f) Yeni insanlarla tanışmak g) Tanıdık yüzler görmek h) Diğer_____

7.Park'ta/Kärtner StraÙe'de eylemlerinizi gerçekleştirirken kendinizi ne kadar rahat ve özgür hissediyorsunuz?

Az 1 2 3 4 5 Çok

8.Parkı/ Kärtner StraÙe'yi ve çevresini bilmeyen birisine tarif etmeniz gerekse nasıl tarif edersiniz? (Yollar, referans noktaları, bölgeler vb.)

9.Parkta/ Kärtner StraÙe'de en sık kullandığınız/gittiğiniz kısım neresidir?

10.Park içinde/ Kärtner StraÙe'de gitmek istediğiniz mekân ya da mekanlara giderken hep aynı yollarımı kullanırsınız? Neden?

- a) Evet_____ b) Hayır_____

11. Parkın içinde/Kärtner StraÙe'de gitmek istemediğiniz yerler, sizi rahatsız eden şeyler var mı? Cevabınız evet ise nedenini açıklayınız?

- a) Evet_____ b) Hayır_____

12. Size göre aşağıdaki sıfatlardan hangileri Parkı/Kärtner StraÙe'yi daha iyi tanımlamaktadır? (estetik ve tasarım kriterleri açısından) Sizin için bu kriterlerden hangisi daha önemli?

1	2	3	4	5
Uyumsuz				Uyumlu
Sıradan				İlginç
Bakımsız				Bakımlı
Düzensiz				Düzenli
Konforsuz				Konforlu

13. Parkı/Kärtner StraÙe'yi güneş, rüzgâr, yağmur gibi etkenlerden korunma bakımından yeterli buluyor musunuz? Cevabınız hayır ise sizce neler yetersiz?

- a) Evet b) Hayır_____

14. Parkı/Kärtner StraÙe'yi hangi mevsimlerde kullanıyorsunuz?

- a) İlkbahar b) Yaz c) Sonbahar d) Kış

15. Parkın/Caddenin en sevdiğiniz ve sevmediğiniz özellikleri nelerdir?

16. Parkta/Kärtner Straße’de başka kullanıcılarla iletişim kurma, sohbet etme olanağı buluyor musunuz? Tercihinizi ne yönde etkiliyor?

Az 1 2 3 4 5 Çok

17. Viyana’da hangi bölgede yaşıyorsunuz?

18. Ne Kadar Zamandır Yaşıyorsunuz?

a) 5 yıldan az b) 5-10 yıl c) 10-15 yıl d) 15 yıldan fazla

19) Türkiyeli komşu veya arkadaşlarınızı ziyaret etme sıklığınız nedir?

a) Haftada birden fazla b) Haftada 1 c) Ayda 2-3 d) Ayda 1 e) Ayda birden az

20) Avusturya toplumuyla en çok hangi mekanlarda etkileşimde bulunuyorsunuz?

a) Okul b) İşyeri c) Mahalle çevresinde d) Arkadaş çevresinde e) Aile içi çevresinde
f) Kamusal mekanlarda/resmi dairelerde g) Diğer

21. En iyi bildiğiniz dil nedir?

22) Okudunuz gazete vb. yayınlar, izlediğiniz TV programları programları hangi dilde?

a) Türkçe b) Almanca c) Hem Almanca hem Türkçe d) Diğer

23. Almancayı bilme düzeyiniz nedir?

a) Çok iyi b) İyi c) Orta d) Az e) Çok az

24) Avusturya dışına çıktığınızda Avusturya’yı (Viyana’yı) ifade etme biçiminiz?

a) Bizim Avusturya/Viyana b) Yaşadığım Ülke/Şehir c) Vatanım d) Diğer

25)Viyyana'da Őimdiye kadar yaŐadıĐınız en 6nemli sorun?

- a) İŞsizlik b) Dil Sorunu c) EĞitim Sorunu d) Avusturyalıların 6n yargıları ayrımcılık
d) T6rkiyelilerin kendi aralarındaki dayanışma eksikliği e) Kuşak 7atıŐması f) Vize
işlemleri
e) Diğer_____

26) EĞitim Durumunuz:

- a) Yok b) İlk6Đretim c) Lise d) Lisans ve Lisans6st6

27) MesleĐiniz:

28) Medeni Durumunuz, varsa 7ocuk sayınız:

29) Doğum Yeriniz:

Cinsiyet:

Yaş grubu:

ÖZGEÇMİŞ

İsim Soysim: Yüksel Deniz Maraş

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 31.01.1987.

Lisans Üniversite: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

